

Mót - Hönnun á Íslandi - Íslenskir hönnuðir - Kjarvalsstaðir - Október 2000
 Design in Iceland - Icelandic Designers - Kjarvalsstaðir - October 2000

File Edit View Special Help

18:11 Finder

mót sending 2

27 items, zero K available

Name	Date Modified
MOT 10 einiskip 1914 X	Leu, 16. sep
MOT 10 guðj. sem 1916-17 x	Leu, 16. sep
MOT 20 garðerstræti 29-30 x	Leu, 16. sep
MOT 30Reykjavíkur spetak x	Leu, 16. sep
MOT 50 hallergerður X	Fin, 21. sep
MOT 50 Ragnar Kjarlana x	Today, 10:21
MOT 60 Sveinn Kjarval X	Today, 10:21
MOT 60 Hugkaupsloppur X	Today, 10:51
MOT 60 Ísland fíot x	Mán, 18. sep
MOT 70 Nígna x	Today, 11:21
MOT 80 Kaldanél x	Leu, 16. sep
MOT 80 leugardalur X	Fin, 21. sep
Mot 90 Bláa Línið x	Today, 11:21
MOT IDN vaki x	Today, 11:21
MOT IDN Fskúlaernet x	Mán, 18. sep
MOT IDN lausur x	Today, 11:21
MOT SYN Sveinsteinn Stefánsson X	Mán, 18. sep
MOT SYNARI LÖðvika X	Mán, 18. sep
MOT SYN Ann H. Stur x	Mán, 20. sep
MOT SYN cone X	Today, 11:21
MOT SYN hjaltí karlsson X	Today, 11:21
MOT SYN hrafnhelli birgisson OO	Today, 11:21
MOT SYN Karítína Einarad X	Mán, 18. sep
MOT SYN Kolbrún Inga Oddad. X	Fin, 21. sep
MOT SYN margrét og senta x	Fin, 21. sep
MOT SYN sigga sigur jóna x	Fin, 21. sep
MOT SYN snedís X	Today, 10:11

MOT 80 leugardalur X

8 items, zero K available

Hönnunarbókin

39 items, 3,05 GB available

Name	Date Modified
Askastræl	Today, 15:14
Kápa	Today, 18:01
MOT 10 einiskip 1914 X	Leu, 16. sep
MOT 10 guðj. sem 1916-17 x	Leu, 16. sep
MOT 20 garðerstræti 29-30 x	Leu, 16. sep
MOT 30Reykjavíkur spetak x	Leu, 16. sep
MOT 50 bláa línið x	Leu, 16. sep
MOT 50 Diölar x	Sun, 17. sep
MOT 50 hallergerður X	Fin, 21. sep
MOT 50 mannskré x	Leu, 16. sep
MOT 50 Ragnar Kjarlana x	Today, 10:21
MOT 50 Sveinn Kjarval X	Today, 10:21
MOT 60 Hugkaupsloppur X	Today, 10:51
MOT 60 Ísland fíot x	Mán, 18. sep
MOT 70 Nígna x	Today, 11:21
MOT 80 hjaltíkarla X	Leu, 16. sep

MOT 50 Sveinn Kjarval X

3 items, zero K available

Sveinn Kjarval texti

SveinnKjarvalstíll1953.app

SveinnKjarvalstíll1953.tif

MOT SYN sigga sig...

4 items, zero K available

sigga blue sheet 7

sigga futura post

MOT texti sigga sigur jóna

MOT SYN snedís X

2 items, zero K available

L 22.jpeg.app

TEXTI SNEDIS ULRIKSD

MOT 50 Bláa Línið x

8 items, zero K available

bláa línið texti ófútt

blúe

blúe lagun 2.app

blúe lagun 3

Það má örða það svo að hönnun sé tíma-mótunin sem felst í ferlinu frá hugmynd til útfærslu, framleiðslu og markaðssetningar. Þó skapandi afurðir mannsins séu tafngamlar honum sjálfum þá tengist það sem við köllum hönnun fyrst og fremst iðnaðar- og markaðssamfélagi nútímans. Hér á Íslandi varð þetta samfélag, þessi nauðsynlega forsenda hönnunar, ekki til fyrr en komið var nokkuð fram á 20. öld. En þá geróust hlutir líka hratt. Það má því til samsværa færa að saga íslenskrar iðnmenningar og markaðsvæðingar hafi einkennst af örvari breytingum og sýnilegri en víðast annars staðar á Vesturlöndum. Íslenskt samfélag tók þannig algjörum stakkaskiptum á stuttum tíma, fyrst úr sveit í bæ og þaðan í borg.

Sá sem stendur frammi fyrir því verkefni að úthúa spegilmynd af íslenskri hönnun á fyrir höndum erfitt verkefni. Mann hlýtur að spyrja sig margra spurninga: Er til íslensk hönnun? Hefur gefist svigrúm til að móta því afgerandi sérstöðu sem hér hefur verið gert í nafni hönnunar? Og í beinu framhaldi af þeim vangaveltum má spyrja hvort hönnun sé í eðli sínu eitthvað sem hægt sé að tengja ákveðnum svæðum eða samfélagsgerðum? Eða mófast hún af landfræðilegum uppruna einstaklinga? Við tölum hikaust um danska hönnun, ítalska hönnun og finnska en eigi að ræða íslenska hönnun af fullri alvöru sem ámarkaða stærð þá staldra menn við. Hika. Ástæðan? Er íslenskur iðnaður of ungur og smár í sniðum til að hlúa að íslenskri hönnun svo mark sé á takandi?

mót

14.10. - 12.11. 2000

Hönnun á Íslandi - Íslenskir hönnuóir
Design in Iceland - Icelandic Designers

Listasafn Reykjavíkur
Reykjavik Art Museum

mót

Form Ísland.

SAMTARFVERKEFNI VIÐ
REYKJAVÍK
MUNINGAROGG SKRÓFU
ÁR 1998

Form Ísland í samvinnu við Kjarvalsstaði og Hönnunarsafn Íslands.

Sýningarstjórar / Exhibition Curators: Katrín Pétursdóttir og Michael Young.
Ritstjórn sýningarskrár / Catalogue edited by: Guðmundur Oddur Magnússon.
Aðstoðarritstjórn sýningarskrár / Co-ordinator: Þorvaldur Þorsteinsson.
Þýðing á formála / English translation: Bernard Scudder.
Hönnun / Graphic Design: Gott fólk McCann-Erickson, Dóra Ísleifsdóttir.
Prentun / Printed by: Prentsmiðjan Oddi.
Pappír / Paper supplier: Gunnar Eggertsson.

ISBN: 9979-60-586-3

707.4
Mót

tíma-mótun

Listasafn Reykjavíkur
— Bókasafn —

For

Form Ísland, félag áhugamanna um hönnun, var stofnað 1985 með stuðningi Félags íslenskra iðnrekenda og Landssambands iðnaðarmanna. Form Ísland naut stuðnings þessara samtaka um 10 ára skeið.

Tilgangur með stofnun félagsins var að auka veg hönnunar á Íslandi.

Eins og segir í lögum félagsins frá stofnun þess, á meðal annars að auka veg hönnunar með því að „efla skilning á gildi hönnunar í nútíma framleiðslu, efla fræðslu, rannsóknir og þróunarstarf á sviði hönnunar, standa fyrir sýningum, samkeppnum, námskeiðum, ráðstefnum og útgáfustarfsemi um hönnun og málefni er tengjast hönnun“. Ásrún Kristjánsdóttir

Form Ísland

samtök hönnuða

Form Ísland hefur frá upphafi átt í nánú samstarfi við systurfélög sín á hinum Norðurlöndunum og er félagið aðili að SDC sem er skammstöfun fyrir „Scandinavian Design Council“. Form Ísland á einnig aðild að ICSID sem er skammstöfun fyrir „International Council of Societies of Industrial Design“ sem eru alþjóðasamtök iðnhönnuða.

Árið 1998 var nafni félagsins breytt í Form Ísland, samtök hönnuða. Í dag eiga öll starfandi hönnunarfélög á Íslandi aðild að Form Ísland og fulltrúa í stjórn þess. Þessi félög eru Arkitektafélag Íslands, Félag húsgagna- og innanhússarkitekta, Félag iðnhönnuða, Félag íslenskra gullsmiða, Félag íslenskra landslagsarkitekta, Félag íslenskra teiknara, Leirlistafélagið, Textílfélagið auk ófélagsbundinna hönnuða.

Á þeim 15 árum sem félagið hefur starfað hafa eftirtaldir veitt Form Ísland formennsku:

Stefán Snæbjörnsson

Örn D. Jónsson

Þórdís Zoega

Bjarni Daníelsson

Ásrún Kristjánsdóttir

Guðrún Margrét Ólafsdóttir

Viðhorf mannsins til sögunnar einkennist af missannfærandi tilraunum til að orða hlutverk hennar í samtímanum. Þannig er sagt að í spegilmynd nútíðar mætist fortíð og framtíð, að sagan hafi augu sín bak við sig, jafnvel að öll saga sé í raun samtími. Þá er því haldið fram að sagan geymi allt sem við gerum og að þeir sem þekki vel til í þeirri geymslu öðlist spádómsgáfu. En sá lærdómur sem draga má af fortíðinni hlýtur að mótast mjög af því hvernig þær upplýsingar sem fyrir liggja eru meðhöndlaðar. Gildismati og forgangsröð þeirra sem velja, flokka og skrásetja á hverjum tíma. Sú saga sem geymst hefur er oftast en ekki túlkun þeirra sem tóku að sér varðveislu hennar. Á sínum tíma. En það er önnur saga.

Þegar fjallað er um sögu mannsandans, sköpunarinnar og listarinnar er það viðtekin venja að skipts henni í tiltölulega skýrt afmörkuð tímabil með hjálp einkennisorða og ártala. Af þessu vill leiða að menn sjá fortíðina sem röð tímabila þar sem eitt tekur við af öðru í nafni endurreisnar, barokks, rómantíkur, móðernisma, pops eða póstmóðernisma. Vissulega verða einstaka sinnum snögg umskipti sem réttlæta skiptingu slíkra tímabila um eitt ártal til hægðarauka.

En yfirleitt er ekki um stökkbreytingar að ræða heldur flókna og oft lítt sýnilega þróun á löngum tíma. Oft með svo hæglatum hætti að tímamótamennirnir sjálfir verða hennar naumast varir.

Sé litið til hönnunar, má halda því fram að það sé fleira sem bindi nefnd tímabil saman en aðskilji þau. Að þrátt fyrir nýjar hugmyndir, ný hráefni og nýja tækni þá séu menn iðulega að fást við sama teketillinn, sama hjólið og sömu tákni, bara í nýjum búningi. Hönnuðir sem stilla sér upp andspænis hinu nýja og óþekkta, ýmist vegna nýrra forsenda og þarfa eða vegna einskærrar sköpunargleði og þrár eftir margbreytileika og nýbreytni, reyna þannig að horfa fram á veginn en hafa samtímis augu í hnakkanum. Þeir leitast við að gefa hinu ómótaða form, gera hið óþekkta þekkt, en eru ekki síður að uppgötva það sem gleymt er og endurmeta alþekktar stærðir. Þeir spyrja stöðugt þeirra spurninga hvort tíminn móti manninn, maðurinn tímann eða hvort maðurinn og tíminn mætist á miðri leið - í spegilmyndinni. Og sumir finnast (um síðir) á einmanalegu ferðalagi á undan eigin samtíma.

Það má orða það svo að hönnun sé tíma-mótunin sem felst í ferlinu frá hugmynd til útfærslu, framleiðslu og markaðssetningar. Þó skapandi afurðir mannsins séu jafngamlar honum sjálfum þá tengist það sem við köllum hönnun fyrst og fremst iðnaðar- og markaðssamfélagi nútímans. Hér á Íslandi varð þetta samfélag, þessi nauðsynlega forsenda hönnunar, ekki til fyrr en komið var nokkuð fram á 20. öld. En þá gerðust hlutir líka hratt. Það má því til sanns vegar færa að saga iðnmenningar og markaðsvæðingar á Íslandi hafi einkennst af örari breytingum og sýnilegri en víðast annars staðar. Íslenskt samfélag tók þannig algjörum stakkaskiptum á stuttum tíma, fyrst úr sveit í bæ og þaðan í borg.

Sá sem stendur frammi fyrir því verkefni að útbúa spegilmynd af Íslenskri hönnun á fyrir höndum erfitt verkefni. Hann hlýtur að spyrja sig margra spurninga: Er til

Íslensk hönnun? Hefur gefist svigrúm til að móta því afgerandi sérstöðu sem hér hefur verið skapað í nafni hönnunar? Og í beinu framhaldi af þeim vangaveitum má spyrja hvort hönnun sé í eðli sínu eitthvað sem hægt sé að tengja ákveðnum svæðum eða samfélagsgerðum? Eða mótast hún af landfræðilegum uppruna einstaklinga? Við tölum hiklaust um danska hönnun, ítalska hönnun og finnska en eigi að ræða íslenska hönnun af fullri alvöru sem afmarkaða stærð þá staldra menn við. Hika. Ástæðan? Er íslenskur iðnaður of ungur og smár í sniðum til að hlúa að íslenskri hönnun svo mark sé á takandi? Við eigum vel menntaða hönnuði sem hafa stundað nám í Danmörku, á Ítalíu og í reynd nánast alls staðar þar sem hönnun er kennd. Enn erum við hins vegar varla byrjuð að mennta okkar eigin hönnuði á okkar eigin forsendum. Hvaða áhrif hefur sú staðreynd? Er markaðurinn of smár? Eða er ástandið e.t.v. betra en við gerum okkur grein fyrir og hikið bara gamall vani?

Nýsköpun er áhætta. Hún á allt sitt undir hugrekki og þrautseigju hönnuðarins, tiltrú og fjárhagslegu bolmagni iðnaðarins og síðast en ekki síst menningarstigi markaðarins. Okkar litla borgarsamfélag kys iðulega að loka á það sem er of krefjandi og ógrandi fyrir sveitasamfélagið - þó svo að það sé að mestu horfið. Það óttast breytingar og nýja

mót

(tímamótun)

mælikvarða. Af gömlum vana. Rétt eins og ytra borð samfélagsins hafi breyst hraðar en innviðirnir. Hin ofurnútímalega fjölmiðla-, tölvu- og farsímavæðing ristir þannig ekki mjög djúpt í gamla hjartað, þegar á reynir. Kannski vegna þess sem áður var nefnt; að tímamótamennirnir sjálfir eru ekki alltaf í aðstöðu til að skynja breytingarnar.

Á þessari sýningu er spurningum ekki svarað. Þeim er bara fjölgað. Hér er gestum boðið að opna dyr sínar fyrir því sem einu sinni var nýtt og ógrandi en féll í grýtta jörð og varð aldrei að veruleika. Hér eru sýnd dæmi um metnaðarfulla íslenska hönnuði sem mættu verulegum mótbyr en komu hugmyndum sínum engu að síður í verk þótt lítið yrði um framleiðslu. Hér er sýnt nokkurs konar þversnið af samtímahönnun og -framleiðslu landsins, fremur í þeim tilgangi að sýna veruleika iðnaðarins en leggja mat á gæði. Hér er einnig kynnt nokkuð af því sem frumherjar okkar voru að fást við; brugðið upp spegilbrotum úr merkri sögu sem enn er að mestu óskráð. Og þaðan af síður búið að skipta upp í tímabil og skíra viðeigandi nöfnum.

Megi þessi sýning opna augu sem flestra fyrir gildi hönnunar og mikilvægi þess að láta óttalaus drauma sína um fjölbreytta og ógrandi framleiðslu á Íslandi rætast.

Guðmundur Oddur Magnússon. Kennari í grafískri hönnun, Listaháskóla Íslands.
Þorvaldur Þorsteinsson. Myndlistamaður og rithöfundur

Man's attitude towards history is characterized by attempts – some more convincing than others – to express its role in the present. Thus it is said that past and future meet in the mirror image of the present, that history has eyes in the back of its head, even that all history is really contemporary. It is also claimed that history is a storehouse of everything we do and that familiarity with that storehouse instils the gift of prophecy. But the lesson that to be drawn from the past is surely strongly shaped by the way in which the available information has been treated. The values and priorities of those who select, classify and document at any given time. The history which has been preserved is more often than not the interpretation made by the people who were involved in its preservation. In their day. But that is another story – or rather another history.

It is customary to discuss the history of the human spirit, creativity and art by dividing history up into quite clearly delimited periods with the help of labels and dates. This tends to make people see the past as a sequence of periods with simple names: renaissance, baroque, romanticism, modernism pop or postmodernism. Admittedly sharp shifts sometimes occur which justify classification into such periods around a single date, for the sake of convenience. But generally there is no quantum leap, only a complex and often scarcely visible evolution over a long period. Frequently taking place so inconspicuously that the actual pacesetters hardly notice it.

In the case of design, it may be claimed that more things link together the labelled periods than separate them. That despite new ideas, new materials and new technology, people are always dealing with the same tea kettle, the same wheel and the same symbols, merely in new guises. Designers who confront the new and the unknown, either in new terms or from sheer delight in creativity and yearning for diversity and innovation, are attempting to look forwards while keeping eyes in the backs of their heads at the same time. They seek to give form to what is unshaped, make the unknown known, yet are likewise discovering what has been forgotten and revaluing universal values. They constantly ask questions about whether time shapes man or man time, or whether man and time meet half-way in a mirror image. And some are discovered (eventually) on a lonely journey ahead of their own time.

Design may be described as a process of shaping time, all the way from idea to elaboration, production and marketing. Although products of human creativity are as old as mankind itself, what we call design is primarily connected with modern industrial and market-driven society. In Iceland this society, this necessary precondition for design, did not come into being until some way into the 20th century. But things moved quickly then too. It is certainly true to say that the history of Icelandic craft culture and marketing have been characterized by more rapid and visible change than in most other parts of the Western world. Icelandic society underwent a total transformation over a short period, first from rural to urban, and from there to metropolitan.

Anyone who sets out to present a reflection of Icelandic design faces a difficult task. He has to ask himself many questions: Is there such a thing as Icelandic design? Has there been scope for establishing distinctive characteristics for what has been done in the name of design in Iceland? And following directly from such speculations, we can ask whether design is something which can inherently be linked to specific regions or types of society. Or is it shaped by the geographical origin of the individuals concerned? We do not hesitate to talk about Danish design, Italian design and Finnish design, but when it comes to serious discussion of Icelandic design as a separate entity, people stop. Hesitate. The reason? Is Icelandic industry too young and too small in scope to nurture Icelandic design to any significant extent? Iceland has well trained designers who have studied in Denmark, Italy and in fact almost everywhere that design is taught. Yet we have hardly begun to train our own designers on our own terms. What impact does this fact have? Is the market too small? Or is the situation perhaps better than we realize, and our hesitation merely force of habit?

Innovation is risk. It depends entirely on the courage and determination of the designer, on the faith and financial means of industry, and last but not least on the cultural level of the market. Iceland's small metropolitan

Mót

(english: Meeting/Shape)

society invariably opts to exclude what is too demanding and challenging for a rural society – even though that has largely vanished. It fears change and new criteria. From force of habit. Just as the exterior of society has changed more rapidly than its inner structures. The ultramodern presences of media, computers and mobile phones do not pierce deeply into the old heart, when it comes to the crunch. Perhaps because of the point made above, that the pacesetters themselves are not always in a position to perceive the changes.

This exhibition, Mót (Icelandic „Meeting“/„Shape“) does not answer questions. It just poses more. Visitors are invited to open their doors to what was once new and challenging but fell by the wayside and never became reality. There are examples of ambitious Icelandic designers who despite great adversity still put their ideas into practice, even though they did not enter production on any scale. The exhibition gives a cross-section of contemporary design and production from Iceland, more with the aim of showing the reality of the industry than assessing the quality of what was done. It also presents some examples of what the pioneers were tackling, fragments reflecting a remarkable history which is still largely unrecorded. And even less classified into periods and labelled with suitable names.

May this exhibition open as many eyes as possible to the value of design, and to the importance of making the fearless dream of diverse and challenging production in Iceland come true.

Guðmundur Oddur Magnússon. Instructor in Graphic design - Iceland Art Academy
Thorvaldur Thorsteinnsson. Artist - writer

Jeg er sannfærð um að til eru í sveitum hjer á landi íslenskir stólar, sem nota má að einhverju leyti til fyrirmyndar að íslenskum húsgögnum. Jeg hef séð gamla, íslenska stóla austur á Jökuldal, austur í Mýrdal og norður í Eyjafirði, sem áreiðanlega mætti nota í þessu skyni og mér væri þökk að fá fréttir af fleirum.

...sem ferðama

En íslensku stólarnir, þessir einföldu og stílhreinu gripir, hafa nú víðast hvar verið hraktir fram í búr og eldhús, þeir fáu sem eftir eru, þar verða þeir að hýrast, þykja ekki húsum hæfir en útlendir „pinnastólar“ svonefndir fylla allar stofur.

Það er svipað og með rúmfjölna útskornu, sem ferðamaðurinn rakst á undir grásleppu úti í hjalli. Þar var líka gömul glitábreiða utan um reiðing, en inni í stofunni var postulínshundur, útlendur puntur og pappírshóm til skrauts.

Hlín 11.tbl. 1927.
Halldóra Bjarnadóttir.

Þúririnn rakst á undir grásleppu úti í hjalli.

Þessi motta

Ekki v

Ragnhild

Kringlótt motta með óhlutbundnu mynstri, um 1920, hrosshá

Þessi í stað ra

en þó r

isfreyjunnar að Stóra-Hofi er furðulega nýtískuleg að formi.

tar fyrir ívitnunum í gömul og þjóðleg mynstur;

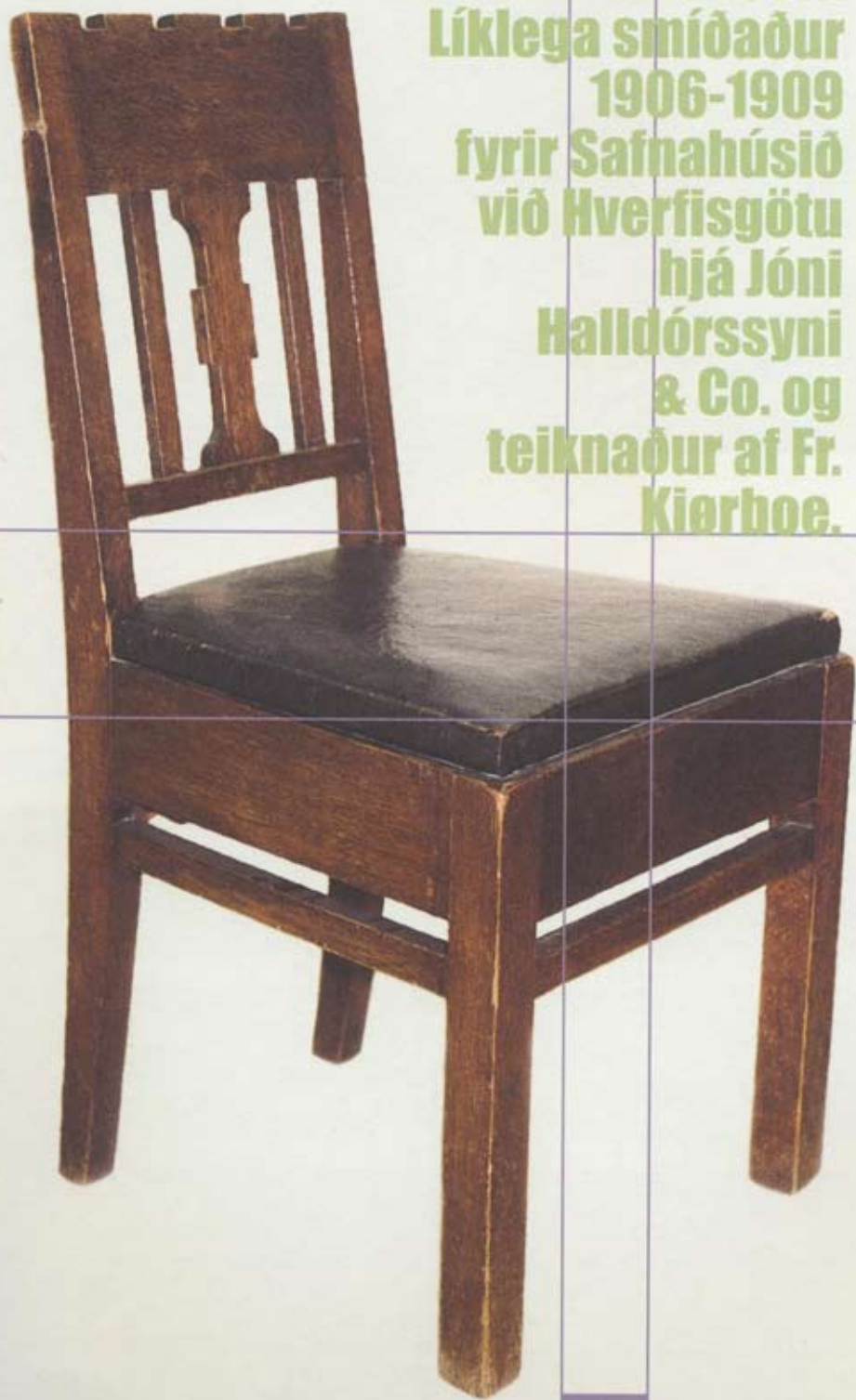
ur Jónasdóttir á Stóra-Hofi

Byggðasafnið að Skógum.

ðst formræn uppbygging mottunnar alfarið af lögun hennar,

ed taktföstum hrynjandi sem er á svig við hringformið.

**Stóll úr eik og bólstraður
með svörtu leðri.
Líklega smíðaður
1906-1909
fyrir Safnahúsið
við Hverfisgötu
hjá Jóni
Halldórssyni
& Co. og
teiknaður af Fr.
Kjørboe.**

Á fyrsta áratug tuttugustu aldar báru íslenskir húsgagnasmiðir sem lært höfðu erlendis, einkum í Danmörku og Þýskalandi, með sér þekkingu til landsins á vandaðri húsgagnasmíði, útskurði og innlögnum. Nokkrir þeirra stofnuðu árið 1905 verkstæðið Sigurjón Ólafsson & Co við Skólavörðustíg í Reykjavík, sem nokkru síðar (1908) var kennt við einn stofnandann og nefnt Jón Halldórsson & Co. Innviðir og húsgögn fyrir Safnahúsið (1906-1909) voru eitt af fyrstu verkefnum þessa verkstæðis og er lestrarsalurinn þeirra þekktastur.

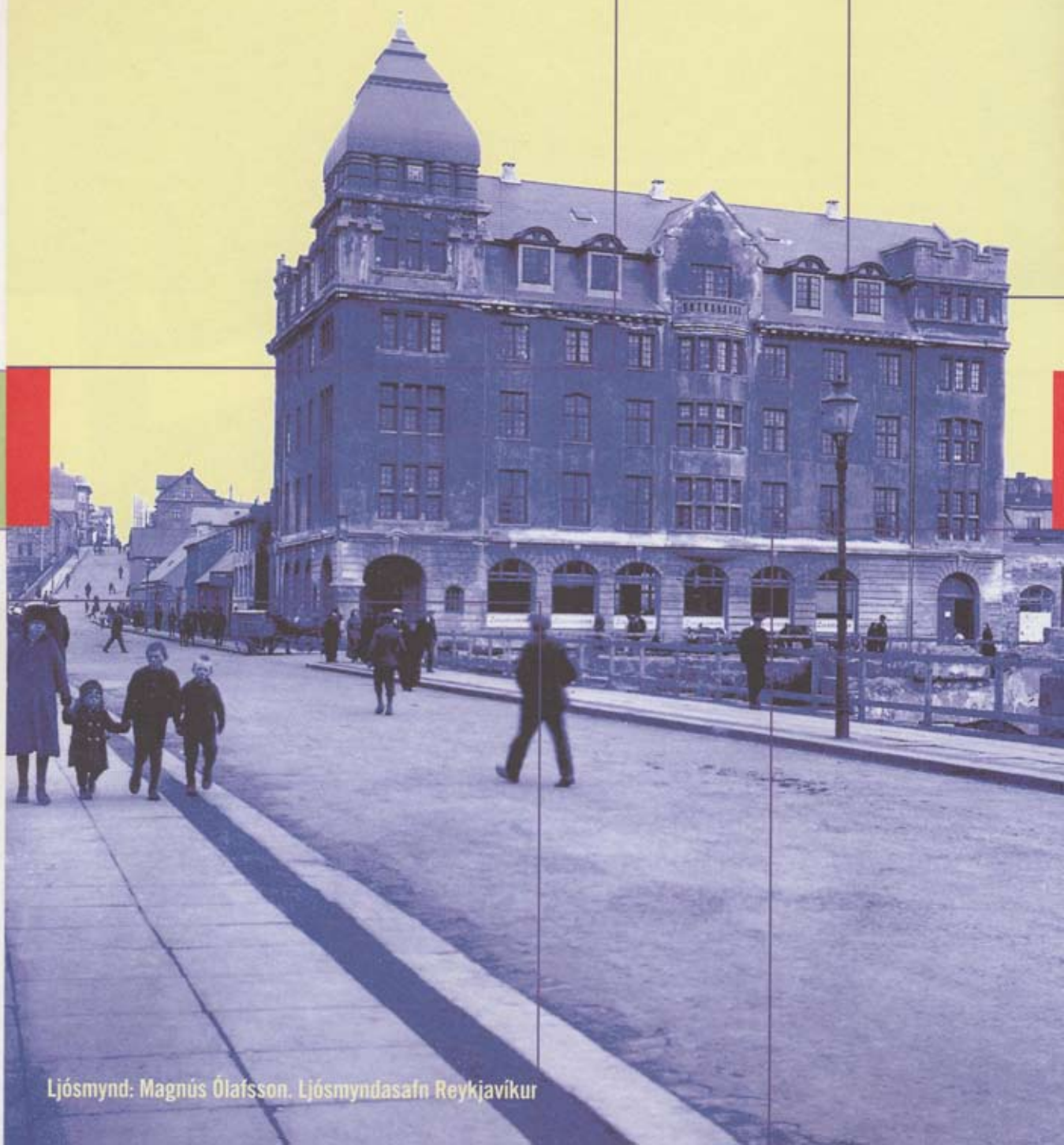
Eigandi: Þjóðminjasafn Íslands
Ljósmynd: Arndís S. Árnadóttir

„Møblerne som jeg har tegnet“ fullyrkti danski byggingarmeistarinn Frederik Kjørboe í grein í Architekten árið 1910. Fullvíst er þó að þekking á að teikna húsgögn var fyrir hendi á verkstæðinu, til dæmis telst nám Jóns Halldórssonar (1871-1943) snikkara í Kaupmannahöfn og í Berlín í byrjun aldarinnar vera fyllilega sambærilegt við hönnunarnám á þeim tíma. Hann var jafnframt einn helsti forgöngumaður iðnsýninga hér á landi og á iðnsýningum í Reykjavík árin 1911, 1924 og 1932 voru húsgögn sérstaklega kynnt sem innlend framleiðsla.

Fr. Kjørboe. Landsbibliotek í Reykjavík. Architekten, 1910.

Arndís S. Árnadóttir

Ljósmynd: Magnús Ólafsson. Ljósmyndasafn Reykjavíkur

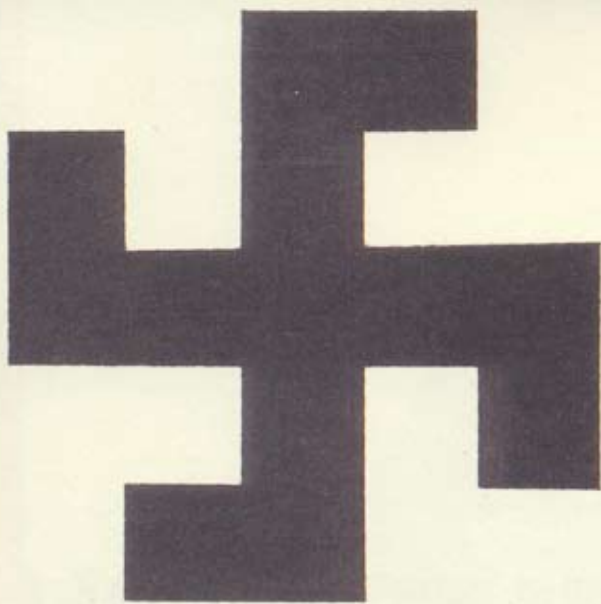
Guðjón Samúelsson arkitekt

Austurstræti 16

Í kjölfar miðbæjarbrunans árið 1915 var bann lagt við byggingu timburhúsa í þéttri byggð í Reykjavík. Endurreisa þurfti allstóran hluta miðbæjarins og voru öll hin nýju hús byggð úr steinsteypu. Árið 1916 hóf fyrirtækið Nathan og Olsen byggingu verslunar- og skrifstofuhúss á horni Austurstrætis og Pósthússtrætis sem markaði upphaf nýrra tíma í byggingartækni og stíl. Húsið var steinsteyppt og með stórborgarsníði: hærra, stærra og vandaðra en önnur slík hús sem áður höfðu verið reist hér á landi. Með byggingu þess var gefið fordæmi um stærð og yfirbragð þeirrar byggðar sem síðar reis í miðbænum. Húsið var teiknað af Guðjóni Samúelssyni, sem fyrstur íslendinga lauk fullnaðarprófi í arkitektúr. Húsið ber ýmis stíleinkenni framsækinnar húsagerðar aldamótatímabilsins í Norður-Evrópu, frá stefnum á borð við nýbarok og þjóðernis-rómantik.

„Húsið var byggt á fyrstu stríðsárunum, og fyrir þann tíma voru steinsteypubyggingar ekki svo algengar sem nú. Hér var því ráðist í mikið, að byggja stórhýsi úr steinsteypu, og þótti mörgum mikið til þess koma þegar þetta steinbákn var að rísa upp. – Um ytra útlit skal eg geta þess, að báðumegin við Pósthússtræti og sunnan við Austurstræti hafði ég hugsað mér turnar kæmu á hornbyggingarnar, og því gerði ég turn á hornið á þessari byggingu. Þessa turna hugsaði ég mér eins konar hlið inn í miðbæinn.“

Guðjón Samúelsson. Íslensk byggingarlist. Sérprentun úr Tímariti Verkfræðingafélags Íslands, 1933, 6. hefti.

Merki félagsins.

Stefán Eiríksson
Samúel Eggertsson

„Sem dæmi þess, hvernig stjórnin vandaði til alls, má m.a. nefna það, er velja skyldi íslensk heiti á ýmsum hlutum í skipinu og ýmsum starfsgreinum skipverja. Gerði stjórnin skrá yfir öll útlendu orðin og sendi hana málfróðum mönnum og bað um tillögu þeirra um íslensk heiti. Eftir að tillögur um þetta bárust stjórninni í hendur, bar hún þær saman og valdi þær þýðingarnar, sem flestum stjórnarmanna fell best í geð eftir ítarlega athugun. Auðvitað hefði stjórnin verið meira en einfær um að velja þessi eða önnur svipuð heiti upp á eigin spýtur, en þetta sýnir vel, hversu vel hún vildi vanda verk sitt og njóta hintrar bestu sérþekkingar á öllum sviðum.

Sama er að segja um gerð og útlit hlutabréfanna, svo að annað dæmi sé nefnt. Ýmsir listamenn gerðu teikningu af þeim, en að lokum var valin teikning Stefáns Eiríkssonar tréskurðarmanns með nokkrum breytingum, sem félagsstjórnin óskaði, að hann gerði. Voru hlutabrefin undirrituð af félagsstjórninni og dagsett þann 1. júlí 1914.

Fimskipafélag Íslands

50

EDA S
BRJEF

Í HLUT
UM FJ

la
St
Ho

UTAFJELAGIÐ SKIPAFJELAG ÍSLANDS.

1914

B-FLOKKUR nr.

50 kr.

ÞAR ÖÐLAST Á LÖGLEGAN MÁTT EIGNARRJETT AD HLUTA-
ER EIGANDI AD

ÞRÍM TÍU KRÓNUM

ÞENNU EIMSKIPAFJELAG ÍSLANDS MED ÖLLUM RJETTIND-
UNNA OG HÁÐUR ÞEIM SKYLDUM, ER LÖG FJELAGSINS ÁKVEDA.

REYKJAVÍK,

ÞÓRN H/F EIMSKIPAFJELAGS ÍSLANDS

Stjórn
forseti

J. Þorpeirsson

E. E. E. E.

D. D. D. D.

A. Johnson

1910-1920

Sama máli gegnir um merki félagsins. Eftir gaungæfilega athugun á ymsum mekjum var ákveðið að velja sem merki fyrir félagið Þörsmerkið með þessari gerð: „Kross með hákum, og eu hakarnir á lengd helmingur af lengd hverrar hinna fjöggra krossálma og jafnr þeim á breidd, en breidd hverrar krossálmu er helmingur af lengd hennar“.

„Þá var eigi um aðra vernd að ræða fyrir slíkt merki en skrásetning þess vörumerkis og tilkynnti félagsstjórnin því merki þetta til vörumerkja-skráritara 4. Júní 1914, og var það skrásett 6. s. m.

Tilvitnun úr:
Eimskipafélag Íslands
Tuttugu og fimm ára
Reykjavík 1939

Sárfáni félagsins var gerður eftir teikningu Samúels Eggertssonar dráttlistarmanns. Fáninn er þannig:

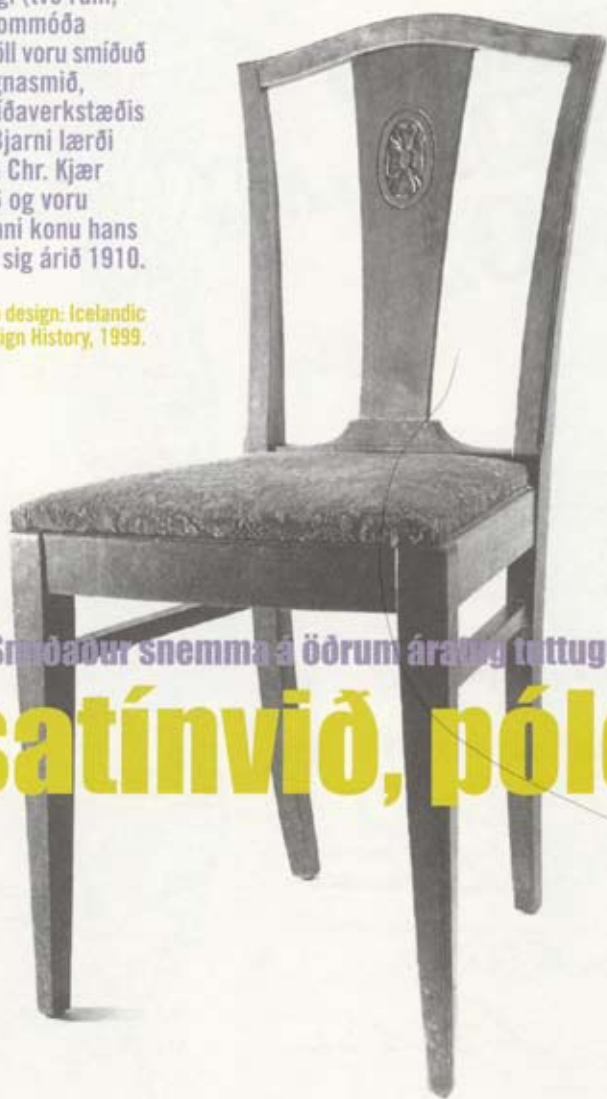
„Hvítur felður og í honum blátt Þörsmerki (hakakross — Svastika). Stangarmegin við Þörsmerkið eru tvær krossálmubreiddir, en þeim megin, sem fjær er stönginni, þrjár krossálmubreiddir. Fyrir ofan og neðan Þörsmerkið 1 2/5 krossálmubreiddir. Lengd hakanna er helmingur af lengd hverrar krossálmu, en breidd hakanna er jöfn breidd krossálmanna“.

Var fáni þessi í fyrsta skipti dreginn að hani á skrifstofu félagsins á afmælisdegi Láns Sigurðssonar, þann 17. Júní 1914.“

Í stólnum gætir samtíma danskra áhrifa sem kennd eru við „Skönvirke“ þar sem fram kemur nútímaleg hugsun um notagildi og einfalt skreyti, en jafnframt virðing fyrir handverkinu. Stóllinn var notaður með samstæðum húsgögnum í svefnherbergi (tvö rúm, tvö náttborð, snyrtiborð, fataskápur, kómmóða og tveir stólar (ABS 12314-12315), sem öll voru smíðuð af Bjarna Jónssyni (1880-1966) húsgagnasmíð, en hann var einn af stofnendum trésmíðaverkstæðis Jóns Halldórssonar & Co. í Reykjavík. Bjarni lærði húsgagnasmíði, útskurð og innlögn hjá Chr. Kjær í Kaupmannahöfn á árunum 1903-1906 og voru húsgögnin alla tíð í eigu Bjarna og seinni konu hans Sesselju Guðmundsdóttur, en þau giftu sig árið 1910.

Arndis S. Árnadóttir. Vernacular furniture crafts to design: Icelandic furniture 1900-1945. Scandinavian Journal of Design History, 1999.

Arndis S. Árnadóttir

Áklæðið er ekki upprunalegt. Smíðaður snemma á öðrum áratug tuttugustu aldar af B

Stóll úr satínvið, pólerað

na Jónssyni / Jón Halldórsson & Co.

ur með útskurðri í baktré

Eigandi: Árbæjarsafn ÁBS 12314.
Ljósmynd: Marisa Arason.

Á þriðja og fjóra áratugnum hönnuðu innlendir arkitektar húsögn og innréttingar fyrir ýmsar opinberar byggingar. Á Teiknistofu húsameistarara ríkisins, Guðjóns Samuélssonar, voru til dæmis teiknaðir stólar fyrir Kringlu Alþingishússins frá árinu 1926 sem voru svipaðir að gerð og stólar fyrir Landspítalann skömmu síðar.

Landspítalastóllinn er einfaldur í formi, auðveldur að fjöldaframleiða í vélum og laus við allt skreyti, mjög í anda þeirrar notagildisstefnu, sem á fjórða áratugnum varð ríkjandi hugmyndafræði modernismans. Margar tegundir húsgagna voru teiknaðar fyrir Landspítalann, og stólarnir voru hugsanlega smíðaðir bæði úr birki, póleraðir eða lakkaðir í „violet“ og hvítu, eða úr bónaðri eik, en aðeins örfáir þeirra hata varðveist.

Arndís S. Árnadóttir, *Vernacular furniture crafts to design: Icelandic furniture 1900-1945*, *Scandinavian Journal of Design History*, 1999.

Arndís S. Árnadóttir

Stóll úr birki, lakkaður hvítur með stólsetu klæddri leðureftirlíkingu

Teiknaður fyrir Landspítalann á Teiknistofu

Eigandi: Ríkisspítalar
Ljósmynd: Arndís S. Árnadóttir

Úsameistara ríkisins, Guðjóns Samúelssonar.

Ljósmyndari ókunnur

Garðastræti 41

Sigurður Guðmundsson

Byggingarlistardeild Listasafns Reykjavíkur
Pétur H. Ármannsson / 14.9.2000

Brot úr íslenskrí arkitektúrsögu á 20. öld
Textar og tilvitnanir

ndsson arkitekt

Á þriðja áratug aldarinnar urðu róttæk umskipti í arkitektúr með tilkomu mórernisma (funksjónalísma) í arkitektúr. Hin nýja stefna fól í sér endurmat á öllum meginþáttum byggingarlistar. Krafa var gerð um samvirkni forms og notagildis og tilvísunum í sögulegar stílgerðir hafnað. Í tæknilegu tilliti byggði stefnan forsendur sínar á eiginleikum nýrra efna, stáls og steinsteypu, sem sköpuðu skilyrði fyrir opnari og frjálsari rýmisskipan. Fyrsta húsið með skýrum einkennum hinnar nýju stefnu var hús Ólafs Thors á Garðastræti 41, teiknað árið 1929 af Sigurði Guðmundssyni arkitekt. Ýmis nýmæli, svo sem sólsvalir á þaki, hornfluggar úr járn og stálpípuhandrið vitna um skyldleika við hugmyndir Bauhausskólans og verk arkíteksins Le Corbusier.

„Hinn nýi still gerir fyrst og fremst þær kröfur, að húsín séu nothæf, sem framast má verða, og að öll gerð þeirra og allt form svari til þess hlutverks sem þeim er ætlað. Að byggingarefnið sé notað rétt og samkvæmt eðli sínu. Ennfremur að hin ytri ásýnd segi sannleikann en sé ekki dulargervi til þess að leyna veruleikanum. ... Gerð hússins að utan, skipulag þess að innan og hin berandi „konstruktion“, eða máttarvirki, verða að vinna saman í öllum meginatriðum, og gera eina samfellda og skýra heild.“

Sigurður Guðmundsson arkitekt. Brot úr útvarpserindi, flutt árið 1933.
Húsagerð. Tímarit lónaðarmanna, 6. hefti, 7. árg., 1934.

Fastar innréttinga

(stendur enn að hluta)

Reykjavíkur Apótek, innrétting lyfjabúðar

Sigurður Guðmundsson arkitekt

„... lyfjabúðarinnréttingin [hefur] sérstakt listsögulegt gildi þar sem hún er eina heilsteypa innréttingin hér á landi með skýrum einkennum norrænnar klassíkur. Á það jafnt við um rýmismynd hennar, húsgögn og einstök útfærsluatriði. Til er fjöldi vinnuteikninga af hendi Sigurðar er vitna um þann óvenjulega metnað sem lagður var í úrlausn verkefnisins. Innréttingin er einstök í íslenski hönnunarsögu og að mínu mati ein af þeim þremur merkustu frá fyrri hluta þessarar aldar, - ásamt innviðum Safnahússins við Hverfisgötu og Landsbankans í Austurstræti. Auk hönnunarsögulegs gildis tengist innréttingin íslenski myndlistasögu vegna útskurðarverka Ásmundar Sveinssonar og höggmynda Alberts Thorvaldsen sem þar var ætlaður staður, en þær prýddu í upphafi gamla apótekið við Austurvöll. Þá er innréttingin merkur vitnisburður um íslenskt handverk síns tíma, en öll vinna við hana var unnin af íslenskum iðnaðarmönnum.“

Pétur H. Ármannsson. Úr álitserð til
Húsafríðunarmyndar ríkisins um varðveislu-
gildi innréttingar Reykjavíkur Apóteks,
26. febrúar 1999.

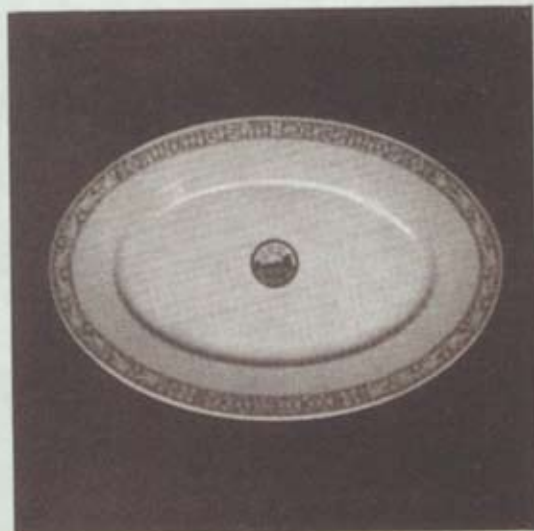

...nefndin hafði látið gera sérstakt Alþingishátíðarmerki, sem flestir Íslendingar munu nú kannast við. Fór fram samkeppni um þetta merki og sigraði tillaga Tryggva Magnússonar, dráttlistarmanns. En það merki var „Vikingaskipið“ á vestari barmi Almannaþings með sól bak við og áletrun: „Alþingishátíðin“ með rúnastöfum. Þetta merki var svo sett á hvað eina, er hátíðina varðaði, allt prentað mál, boðsbref, bréfhausa og umslög, fánastengur o.s.frv. Þetta merki var að sjálfsögðu sett á allan borðbúnað, hvort heldur var postulín, gler, málmur eða hvað sem var. Postulínsborðbúnaður var gerður eftir uppdrætti Björns Björnssonar, dráttlistarmanns, og var það umgjörð úr höfðaletri.

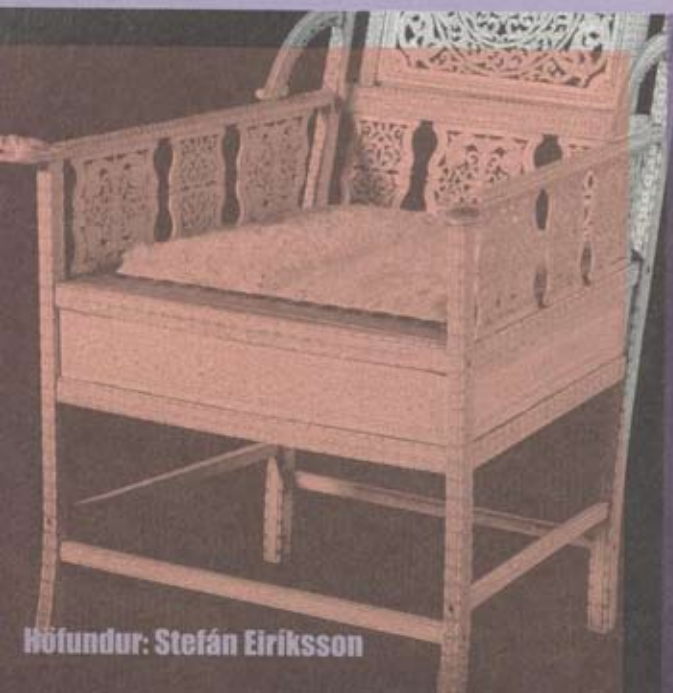
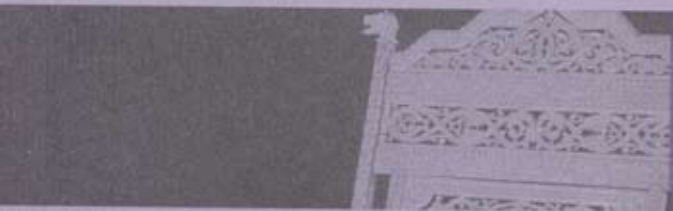
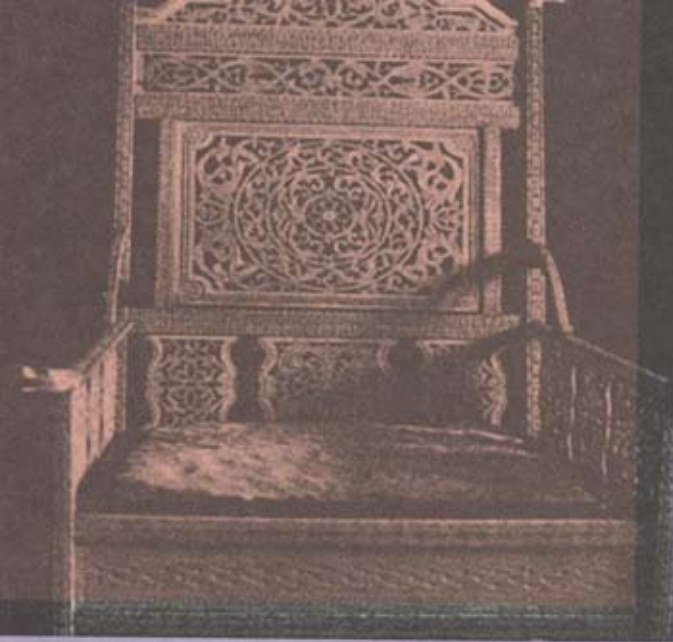
Úr Alþingishátíðin 1930. Eftir Dr. Magnús Jónsson.

Borðbúnaður Alþingishátíðarinnar 1930.

...var gerð gangskör að því, að slegnir yrðu minnispeningar og gerðu þeir uppdrætti að þeim Einar Jónsson, Baldvin Börnsson, Tryggvi Magnússon og Guðmundur Einarsson.

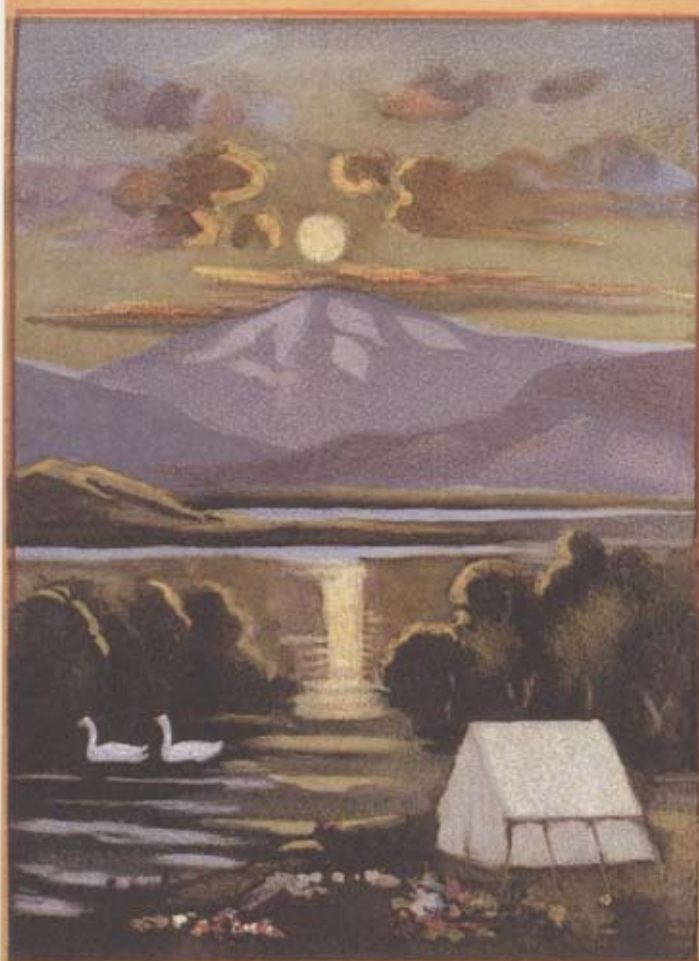

„Á Íslandi
stéttaskip
með þeim
að listfeng
hagleiksm
skipað fyr
og stíl af k
Yfirleitt ga
gert það s
þóknaðist

var
ting ekki
hætti
u fólki og
önnum væri
um smekk
upendum.
t bílðskerinn
em honum

Gunnlaugur SE Briem. Hugur og Hönd 1981.

Jón Leifs, síðar tónskáld. Úr stíl í 3. bekk Menntaskólans í Reykjavík, 1915.

í landi þ

Þegar ég fer að hugsa um
þeirra séu spegill lands
samræmi við landið er
menn sem þeir hefðu
þar sem ... árnar og foss
og sólin slær gullnum
að allt þetta virðist sp
eftirkomendurnir þá e

r sem ... árnar og fossarnir syngja

fornmenn þá virðist mér sem sálir
ns. Þeir virðast hafa verið í betra
ð nú á tímum. Mér finnst að slíkir
ergi getað verið til nema í landi
nir syngja, fjöllin nötra, eldur ólgar
roða á heiðbláan himininn því
plast í sálum forfeðranna. Skyldu
ki hafa eitthvað slíkt til að bera?

(Íslensk hugsun í ræðu og riti á tuttugustu öld, Vaka-Helgafell 1999)

AKUREYRI OG EVJAFJARDARSÝSLA

Merki Akureyrar var teiknað af Tryggva Magnússyni.

verk með

Guðmundur Einarsson frá Miðdal, 1895-1963

Órninn er í eigu Listasafnsins á Akureyri.

„Sú gerð leið
efalaust af r
á þessu sviði
einnig alla
framleiðslu
með útskurð
mikilvægur
verk með my
en meðal þ
sjómönnum,
og ísbjörnu
myndum, þar

Þeir myndefnum sem höfðuðu sterkt til landsmanna

Verka sem Guðmundur byrjaði á sprattum þeirra hefða sem hann hafði kynnst í námi sínu í Þýskalandi; þaðan fékk hann á liti og glerunga sem notaðir voru við a. Renndir vasar voru gjarnan skreyttir með öðrum hætti, og málun gripanna var áttur. Fljótlega mótaði Guðmundur einnig myndefnum sem höfðuðu sterkt til landsmanna, þeirra má nefna smástyttur af íslenskum söðsagnakenndum draugum, hestum, selum, að ógleymdum hinum þekktu fugla- og dýrafélagum, rjúpunar og hrafninn bar hæst.“

„Höfðaletur
eins og Ís
Eigi að síð
til er. Því
afspurnar
þessu me
þráður ge

Höfðaletur á þjóðh
eftir Tryggva Magn

er að vísu runnið af erlendum leturgerðum alveg
 dingar sjálfir eru komnir af erlendum þjóðum.
 er höfðaletur íslenskr leturgerð í því formi, sem
 kar er það tilfinnanlegt, óþjóðlegt og illt til
 þó aðeins sárafáir menn á landinu kunna skil á
 ilega letri, sem gengið hefur eins og rauður
 um skrautlist Íslendinga á umliðnum öldum“

Tilvitnun úr „Með oddi og egg“
 Minningar Ríkharrs Jónssonar 1972. Bls. 192.

frimerkjanna 1930 olli miklum vangaveltum meðal erlendra frimerkjasafnara. Teikning
 en Ludwig Hesseheimer teiknaði rannsóttu eða umgerð allra frimerkjanna fyrir hátíðina.

Ljósmynd: Arnáfs S. Arnadóttir

Jónas Sólmundsson

Armstóll án afturfóta, úr krómuðum stálrörum. Upprunalegt áklæði. Sömu gerðar og stólar hannaðir af Jónasi Sólmundssyni, nú í eigu fjölskyldu hans. Framleitt á tímabilinu 1933 - 1937 hjá Smiðastofunni Reynir / Stálhúsgögnum h.f. Eigandi: Listasafn Íslands / Safn Ásgríms Jónssonar.

Jónas Sólmundsson (1905 - 1983) var einn þeirra sem nam húsgagnasmíði hjá Jóni Halldórssyni & Co. Um miðjan þriðja áratuginn hélt hann til framhaldsnáms í Detmold í Þýskalandi og síðar í innan-hússarkitektúr í Frankfurt am Main þar sem ríkjandi voru nútímalegar hugmyndir um notagildi hluta, notkun nýrra efna og mikilvægi staðlaðra stærða.

Þegar heim kom stofnaði hann ásamt tveimur öðrum, Garðari Hall og Ólafi B. Ólafs, Smiðastofuna Reyni í Reykjavík, og auglýst var að þeir smíðuðu alls konar húsgögn eftir eigin teikningum. „Þarna framleiddum við mikið af fúnkishúsgögnum og ég var jafnvel svo geggjáður módernisti, að ég tók að móta stál til húsgagnagerðar“. Verkstæðið Stálhúsgögn h.f. var stofnað 1933 af tveimur járnsmiðum, Gunnari Jónassyni og Birni Olsen, og fram til 1937 deildu þessi tvö verkstæði sama húsnæði á Vatnsstíg í Reykjavík. Krómhúðun þekktist hér á landi frá því 1933 og mjög snemma voru krómhúðuð stálrör notuð í húsgagnaframleiðsluna. Fyrirmyndir að stálhúsgögnunum voru oft sóttar erlendis frá, einkum frá Þýskalandi og Frakklandi.

„Kom með fúnkislinuna inn í útskurðartímabilið.“ Guðrún Egilson ræðir við Jónas Sólmundsson. Lesbók Morgunblaðsins, 1975.

Arndís S. Árnadóttir. Vernacular furniture crafts to design : Icelandic furniture 1900-1945. Scandinavian Journal of Design History, 1999.

Arndís S. Árnadóttir

(1087-1950)

Guðjón Samúelsson

Birki, Hönnunarsafn Íslands.

Stóll fyrir hátíðarsal Háskóla Íslands

Lögun og þyngdarpunktur stólanna sem Guðjón gerði fyrir Hátíðarsal Háskóla Íslands seint á ferli sínum ræðst að miklu leyti af því að þeim var ætlað að standa þétt saman í röðum. Notkun Guðjóns á íslensku birki í viðhafnarstóla fyrir æðstu menntastofnun íslensku þjóðarinnar er að sjálfsögðu mjög meðvituð. Virðuleiki stofnunarinnar er sérstaklega áréttaður með háu bakinu í frönskum keisarastíl, sömuleiðis með rauðu plussi á baki og setu.

Aðalsteinn Ingólfsson. Hönnunarsafn Íslands.

Okkur er óhætt að setja
kröfumarkid miklu hærra
en við almennt gerum,
þegar við sjálf eigum
í hlut, því kraftar, þrek og
djörfung, sem við vissum
ekki af í eigu okkar, koma
þá og hjálpa okkur

Þórunn Richardsdóttir Sivertsen rithöfundur. Hlín, 17. Árg. 1933.

... Þeir koma innan að frá
okkur sjálfum, hafa alltaf
sofið þar og beðið eftir því
að vera kallaðir fram.
Fjöldi staðreynda er fyrir
því að í hverjum manni
eru mörg hestöfl af orku,
sem hann aldrei notar, af
því að hann, ef svo mætti
að orði komast, finnur
ekki lykilinn að hólfinu
sem hún er geymd í.

Þau trúa á framtíðina!

en treysta mest eigin fyrirhyggju. Hann hefir
keypt hjónatryggingu og líftryggt bæði börnin.
Svo bjóða þau framtíðinni birginn.

Sjóváttryggingarfélag Íslands

„Ákveðið var þó
hann er í skjald
samþykkt að í s
andi sól. Á krim
Sólarupprásin
unga lýðveldis,
atburð, er Íslan
stjórnarfyrikor

Nefndin fékk S
að fullgera tei
í stað hvíta lits
í skjaldarmerk
á skildinum vera
voru, var mynd s

Þ hafa til fyrirmyndar skjöldinn, eins og
merkinu, og eftir nokkrar umræður var
þ kórónu skyldi koma mynd af upprenn-
i sólarinnar skyldi letrað 17. júní 1944.
yldi tákna nýjan og ljómandi dag hins
g gat þannig orðið táknræn fyrir þann
rði að fullu frjálst og óháð ríki með nýju
lagi.

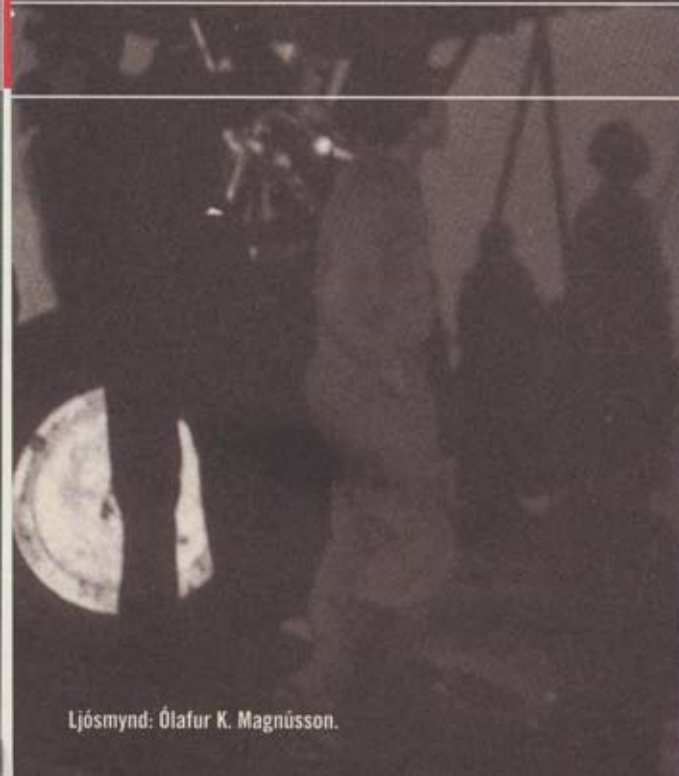
...að fullu frjálst og óháð ríki...

fán Jónsson teiknara í Reykjavík til
ingu að þessu merki í fánalitinum.
s skyldi koma silfurlitur, eins og er
u og einnig skyldi sólarmyndin ofan
silfurlituð. Á þeim merkjum sem prentuð
larinnar í gulum lit.

Úr „Lýðveldishátíðin 1944“

**Grunnhugur
flugvélavirka
Hann teikna**

**Þaðina að merki Loftleiða átti Halldór Sigurjónsson
- Síðar stílfærði Halldór Pétursson merkið.
Einnig merki Flugfélags Íslands.**

Í húsi Búnaðarbanka Íslands í Austurstræti notfærði arkitektinn Gunnlaugur Halldórsson sér möguleika steinsteypunnar með því að móta óbundið rými á götuhæð með burðarsúlum í stað veggja. Byggingin vitnar um ný og lýðræðisleg viðhorf í hönnun bankabygginga. Bjartur og nútímalegur salurinn opnast út á móti götunni og býður vegfarendur velkomna. Byggingin er dæmi um vandaða, móderníska hönnun allt niður í smæstu atriði, svo sem húsbúnað, lampa og skilti. Skarphéðinn Jóhannsson, þá húsgagnaarkitekt, hannaði innréttingar í bankasalnum og daninn Børge Mogensen teiknaði húsgögn í skrifstofur bankastjóra á 2. hæð. Listamennirnir Jón Engilberts og Sigurjón Ólafsson voru fengnir til að vinna veggmyndir og skreytingar í afgreiðslusal bankans. Það var nýmæli hér á landi að hönnuðir á ólíkum sviðum ynnu saman að því að móta heilsteypa ímynd fyrirtækis.

Búnaðarbankahúsið,

„Um gerð hússins réð annars mestu bankasalurinn. Byggingin hlaut að verða súlnabygging, svo hægt væri að opna framhliðina alveg, og þannig vega að nokkru móti hinum gluggalausu langveggjum. Þó þetta væri andstætt gömlum venjum um bankabyggingar, var líklegt að mjög opin götuhlið, sem gerði bankasalinn bjartan og sýnilegan utan frá, mundi auka gengi bankans ef vel tækist, og að skemmtileg bygging með fríðu starfslíði mundi ekki síður vekja traust en hin venjulega virkjum líka bankamynd. Önnur leið og naumast fær ef dagsbirtan átti að skipta máli í hinum djúpa sal.“

Gunnlaugur Halldórsson. Búnaðarbankahúsið.
Byggingarlistin, 1. hefti. 1951.

Ljósmyndir: Vigfús Sigurgeirsson

Brot úr íslenski arkitektúrsögu á 20. öld
Textar og tilvitnanir

sturstræti

Gunnlaugur Halldórsson arkitekt
Skarphéðinn Jóhannsson arkitekt
Börge Mogensen arkitekt

Byggingarlistardeild Listasafns Reykjavíkur
Pétur H. Ármannsson / 14.9.2000

Sveinn Kjarval, fyrsti menntaði húsgagnahönnuður okkar Íslendinga, var umsvifamikill á sjötta og sjöunda áratugnum. Hannaði hann þá nokkrar gerðir „pilárestóla“ úr gufubeygðri eik, þar sem hann vitnar bæði til danskra lærifedra sinna – stólar Hans J. Wegners og Børge Mogensens koma upp í hugann – og þénugra hversdagsstóla amerískra sértrúarsöfnuða. Einna óvenjulegastur þessara stóla Sveins er sá sem hann gerði árið 1953, en þar renna saman bak og brík og mynda skáhallandi umgjörð utan um þann sem í stólnum situr. Á setunni er síðan íslenskt ullaráklæði, eins og ævinlega á tréhúsgögnum Sveins. Sveinn kom víða við í húsgagnahönnun sinni, teiknaði m.a. mikilúðlega legubekki í „sumarbústaðastíl“ og aðskiljanlegan annan húsbúnað. Hann var heldur ekki frábitinn því að prófa nýjan efnivið, t.d. járn og plast, auk þess sem líkur eru á því að hann hafi hannað stóla með gæruskinni.

Aðalsteinn Ingólfsson
Hönnunarsafn Íslands

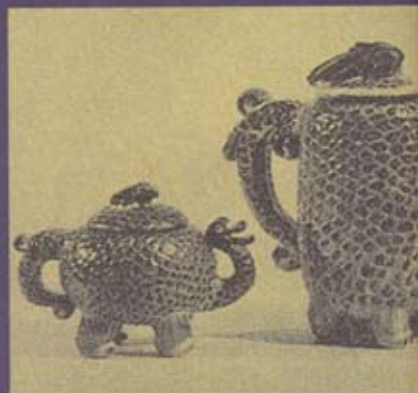
Sveinn Kjarval

[1919]

al Stóll úr eik
1981

Leirmunir Ragnars báru með sér að þar fór listamaður sem hafði menntað sig í hvortveggja, höggmyndalist og leirlist. Árið 1957 stofnaði hann leirverkstæðið Glit, þar sem hann framleiddi m.a. muni úr leir blönduðum íslensku blágrýtisgjalli. **Framan af er helsta einkenni á leirframleiðslu Ragnars samræmið milli formgerðar, skreytingar og áferðar þeirra gripa sem hann gerði.**

Aðalsteinn Ingólfsson, Hönnunarsafn Íslands.

Ragnar Kjartans

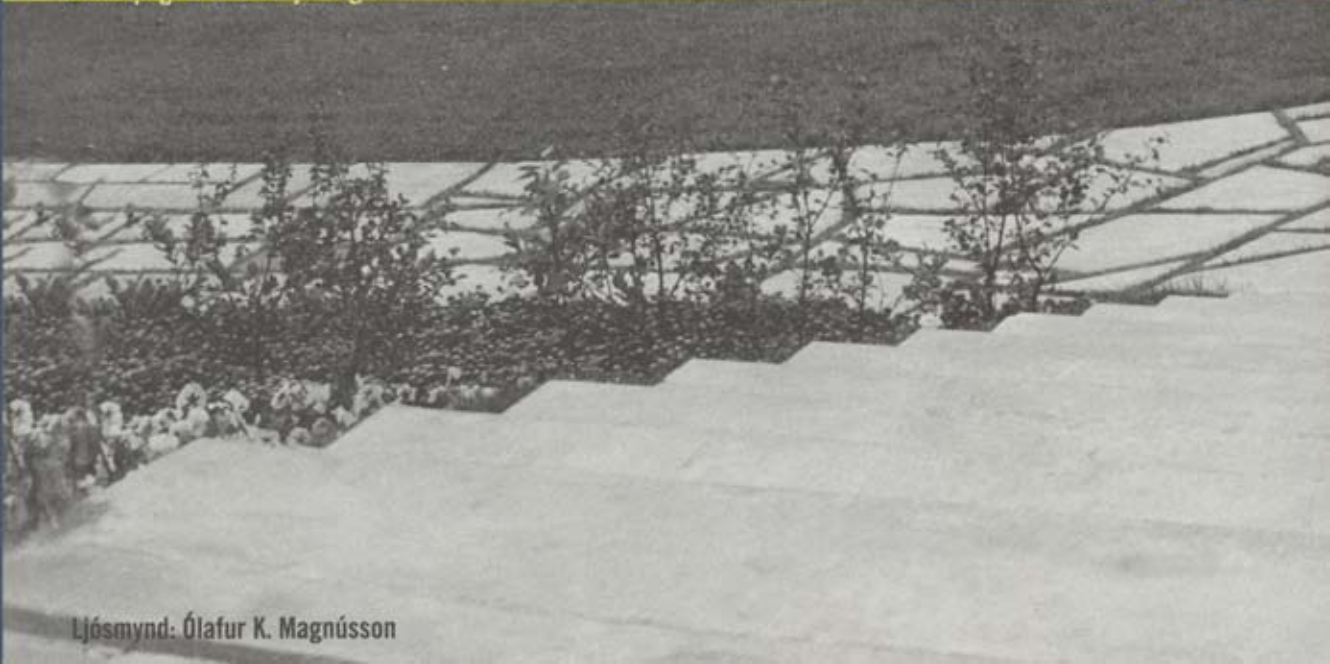

son (1923-1989)

Hallargarðurinn var gerður að tilstuðlan Harðar Bjarnasonar þáverandi skipulagssjóra ríkisins og Gunnars Thoroddsen þáverandi bæjarstjóra Reykjavíkur. Um var að ræða að gera almenningsgarð úr fjórum ólíkum lóðum þ.e. lóð Íshússins, sem nú hýsir Listasafn Íslands, lóð Kvennaskólans í Reykjavík, lóð Thor Jensens, en hús hans hýsti þá Sakadómara ríkisins, og stóra auða lóð á horni Frikirkjuveggar og Skothúsveggar sem var í eigu bandaríska sendiráðsins. Markmið hönnunarinnar var að sameina þessar ólíku lóðir á áreynslulausan hátt í samfelldan almenningsgarð. Við mótun garðsins var lögð áhersla á mjúkar bogadregnar línur og form sem var nýjung á þeim tíma. Veggir á lóð Thor Jensens voru fjarlægðir allt að bakhlíð hússins til þess að rjúfa ekki heildarmynd garðsins. Mikil áhersla var lögð á að hlífa gróðri sem var fyrir hendi og fór allur efnisflutningur á lóðinni fram með hjólbörum af þeim orsökum. Í garðinum var lengi vel tjörn sem var vinsælt buslusvæði barna, að margra mati missti garðurinn mikið þegar hún var fjarlægð.

Jón H. Björnsson
landslagsarkitekt

Hallgráðurinn

Reykjavík
1953-1954

D.R. „Þetta hefur verið snemma á árinu 1957. Ég man að það var enn kalt og einhver snjór á jörðu. En það sem ég fékk að gera, tók ekki hvert við af öðru, heldur var ég að fást við margt í einu. T.d. kynntist ég Guðmundi Kristinssyni arkitekt tiltölulega snemma, var mikið hjá honum á kvöldin. Við kynntumst þannig að Sigga fór með mig í Hörpu í atvinnuleit. Hún hafði sjálf unnið þar sem skrifstofustúlka. Hún þekkti verksmiðjustjórann Guðmund, sagði að hann væri góður maður sem gæti örugglega fundið eitthvað handa mér að gera. Ég hitti Guðmund, sem tók mér vel og bauð mér að gera almanak fyrir Hörpu.

Úr viðtali Aðalsteins Ingólfssonar við Dieter Roth.

Meðan ég var að bíða frammi á skrifstofunni hjá honum, þá sat Guðmundur Kristinsson þar líka. Við tókum tal saman og þá kom í ljós að hann hafði stúderað arkitektúr í Sviss. Við vorum ekki í vandræðum með umræðuefni. Guðmundur var afar hrifinn af arkitektúr í Sviss.

einindi
ÞUR
SYNNI
ki

R

**HÖRPU-
BÍLA RYÐVARNA**

4 LÍTRAR

Það voru nokkrir ágætir arkítektar þar, þú veist. Okkur kom sem sagt vel saman og ég kvartaði yfir mínum högum, hve fátækur ég væri, hefði ekkert að gera o.s.fr.v. Guðmundur sagði strax: Komdu bara til mín.

Og ég fór að vinna hjá honum fyrir hádegið. Eftir hádegið vann Guðmundur með Gunnlaugi Halldórssyni.

Ég fór strax að vinna fyrir hann húsamódel, bæði hjá honum á stofunni og heima. Svo fylgdist ég með því sem hann var að gera og spurði hvort að ég gæti ekki gert þetta. Guðmundur fékk mér ýmis verkefni, ég teiknaði t.d. stóla fyrir hann, mubblur. T.d. byggði hann eða breytti húsnæði fyrir Hörpu. Því var breytt í skrifstofur sem ég teiknaði mubblur fyrir. Svo teiknaði ég oft svona detalj, rútínurusi ýmislegt og flýtti þannig fyrir honum. Það var svo hjá Guðmundi sem ég kynntist Manfreð Vilhjálmssyni, þeir unnu saman um tíma. Hins vegar vann ég aldrei fyrir Manfreð. Guðmundur verndaði mig mikið. Einu sinni var einhver aðili óánægður með verk sem ég hafði unnið, en Guðmundur var á mínu bandi. Eitt verk sem ég vann var veggur í lyfjafyrirtæki. Þetta var svona lítið fyrirtæki sem Guðmundur eigandi Hörpu, átti líka. Þetta var svona aukageta hjá honum, smávegis innflutningur.

Við Guðmundur teiknuðum mubblurnar saman, þar voru borð með þykkum glerplötum og stálfótum. Guðmundur í Hörpu var ekkert hrifinn af þessu og þegar ég kom með vegginn, þá varð hann alveg öskuillur. Ég var bæði sár og hissa en Guðmundur K. var sallarólegur og mótmælti honum kröftuglega. Þá gaf nafni hans sig. Þessi veggur var í gömlu húsi í Vogunum."

HARPA

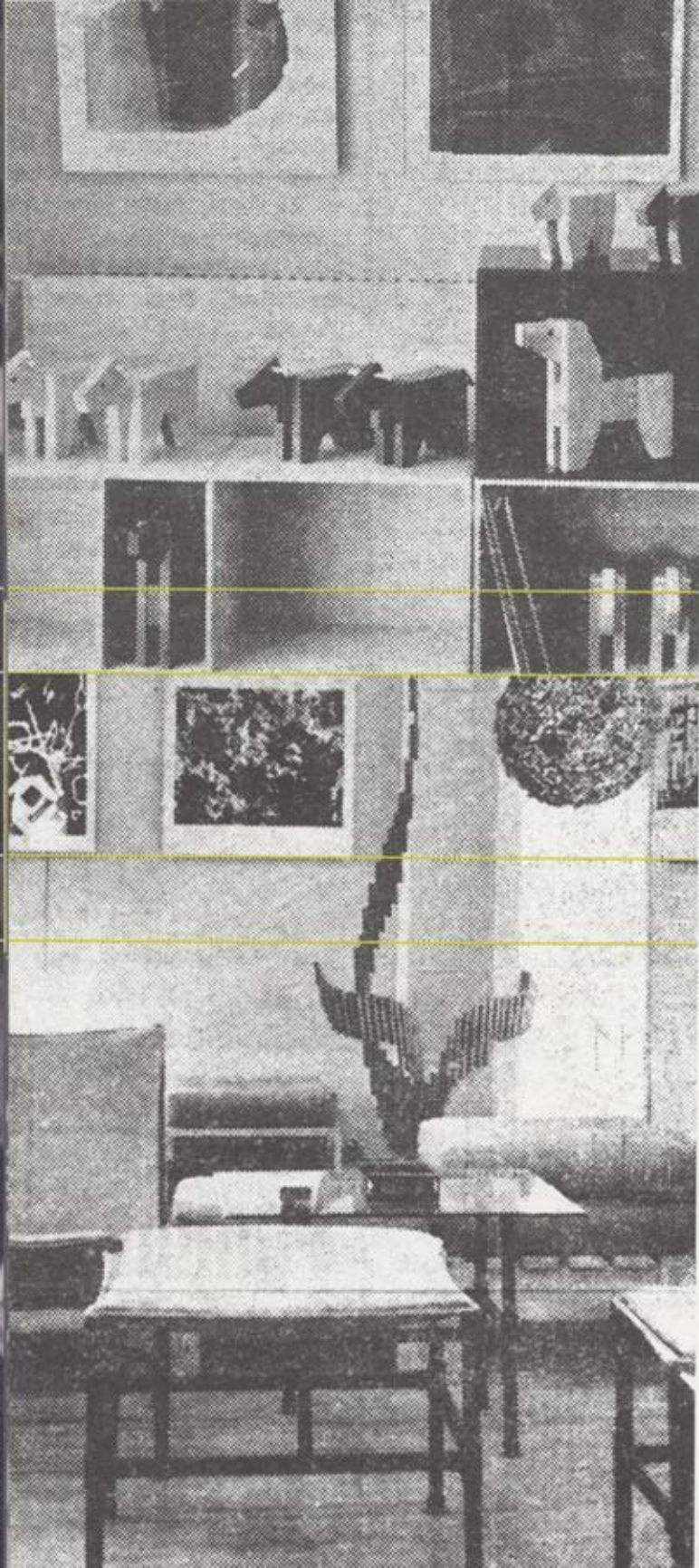
HÖRPU-BÍLARYÐVARN
festist sérlega vel við
og ver ryðmyndun.
Hann þárnar á 5-15 e
Má þú sparlá yfir har
með HÖRPU-BÍLALAK

GRUNNUR

Dieter Roth

Myndin er úr barnadæld Kúlunnar. Leikföng, húsgögn í barnaherbergi og teikningar eftir börn á veggjunum.

Kúlan á myndinni er búin til úr tannhjólum og úrahlutum allskonar. Fígúran í horninu

er gerð úr rörbútum. Það er hægt að taka hana í sundur og setja hana saman eftir vild, kjaffastóllinn fremst er úr járnörum með strigaplóðum. Myndin er tekin í Kúlunni – (Ljósm. Þjóðv. A.K)

Í gær var
og selur
Allt er þó
og frágan
og hugm
sagt ekki
sem til n
maður við
við einfak
og forða
að halda
með leikf
eftir börn
Guðmund
Hörð Ágú
Weber. H
Dieter Rot
verslun
Malmber
eru eftir
á horni S
nánar til
muni fólk
að jafna
viðreisna
nytsaman

nuð ný verslun hér í Reykjavík. Kúlan heitir hún
húsgögn og ýmsa hluti til skrauts og hóbýlaprýði.
Með næsta nýstárlegum hætti bæði hvað stíl
þertir, enda standa að fyrirtækinu ungir listamenn
þeirra um húsgögn og skrautmuni eru vægast
þræmi við það sem maður á að venjast. Eitt af því,
þæla telst, er að húsgögnin eru seld hvort heldur
máluð eða í þeim lit sem maður kys. Allt er miðað
eikann og notagildið. Með því að nota ódýrasta efni
dýrar samsetningar og óþarfa slípun, er hægt
róinu mjög lágu. Þá er þarna sérstök barnadeild
gum og húsgögnum í barnaherbergi og teikningum
myndir prýða vegg, ljósmyndir eftir Rafn Hafnfjörð,
Vilhjálmsson og Andrés Kolbeinsson, teikning eftir
son og listaverk eftir Jón Gunnar Árnason og Rolf
gögnin eru teiknuð af þeim Manfreð Vilhjálmssyni,
og Magnúsi Pálssyni, en þeir sjá líka um uppsetningu
nar. Hinir sérstæðu skartgripir eru gerðir af Gunnari
Dieter Roth og Sigríði Björnsdóttur. Öskubakkarnir
Dieter Roth og Jón Gunnar Árnason. Kúlan er til húsa
avörðustígs og Bergstaðastrætis við hliðina á Gosa,
ó á Skólavörðustíg 10. Hugmyndin er að í framtíðinni
á að sitja í versluninni við lestur tímarita, sem
munu verða fáanleg þar. Húsgögn eru dýr þessa
laga og áreiðanlega mun margur geta sótt sér
g skemmtilegan hlut í Kúluna fyrir lítið verð.

Nesti hf.

Bensínafgreiðslustöðvar í Fossvogi og Elliðaárdal
Manfréd Vilhjálmsson arkitekt

Ljósmyndir: Andrés Kolhainsson Byggingarlistaríðill Listasafns Reykjavíkur Pétur H. Ármannsson / 14.9.2000

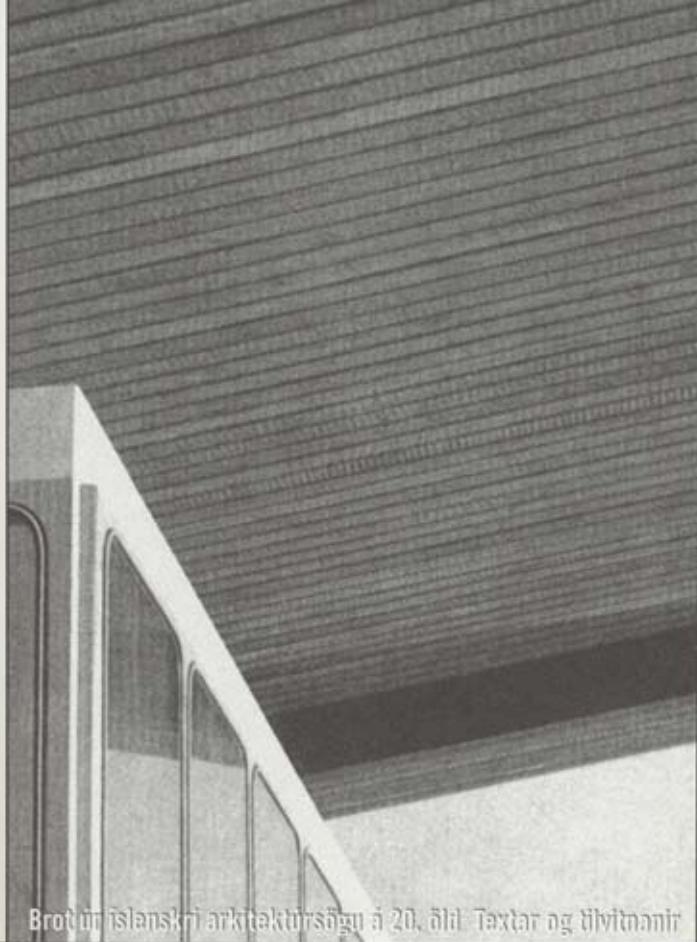
BYGGINGARLISTIN

1960

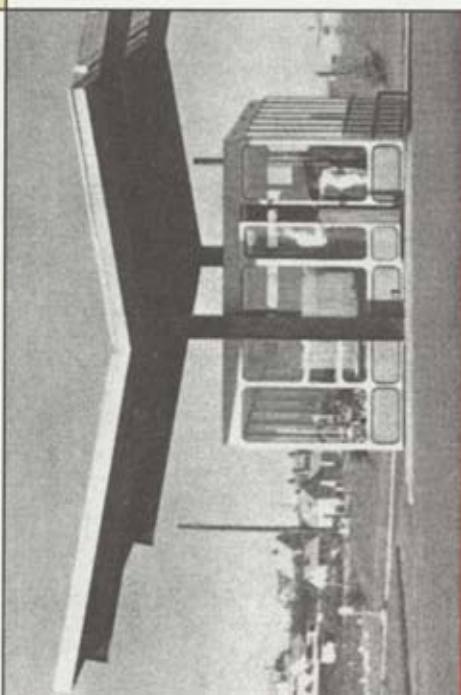
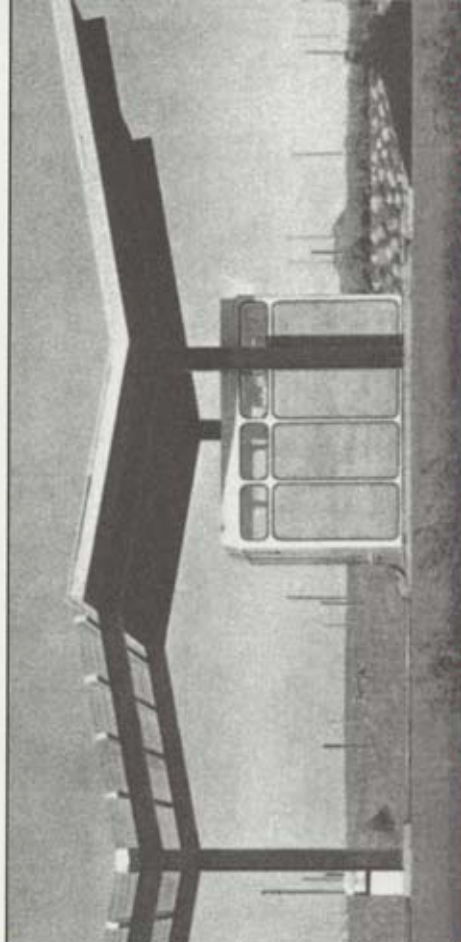
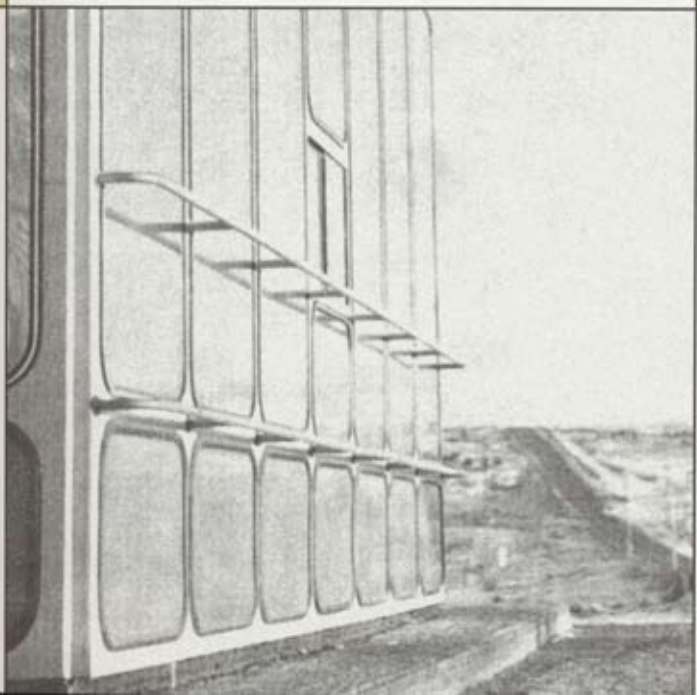
Um miðjan 6. áratuginn birtust nýjar áherslur í arkitektúr í bensinstöðvum Nestis við Fossvog og Elliðaár, reistar eftir teikningum Manfréðs Vilhjálmssonar arkitekts. Auk þess að vera með fyrstu bílabjónustustöðvum sinnar tegundar á Norðurlöndum voru byggingarnar nýstárlegar vegna þeirrar áherslu sem lögð var á léttleika í efnisvali og uppbyggingu. Afgreiðsluskýlin voru eingöngu byggð úr léttum efnum, burðargrind úr stáli en klæðningar úr gleri, plasti og gúmmi. Ólíkum efnum var stillt saman sem andstæðum og efnisuppbygging hússins gerð auðsæ hverjum sem skoða vildi. Létt og svífandi þakformin voru táknræn fyrir nýjar hugmyndir í efnisvali og rýmisskipan er vísuðu veginn að framsæknum arkitektúr 7. áratugarins.

„Bifreiðabjónusta þessi er skilgetið afkvæmi þeirrar vélaaldar, sem við lifum á. Hún er nýtt fyrirbrigði hér á Íslandi en vel þekkt víða erlendis. Segja má að þetta hús eða skýli sé reist handa hinum tímabundna manni: bifreiðastjóranum, sem alltaf er að flýta sér. ... Byggingarlag er augljóst, ekkert er falið, rúm hússins stendur opið og létt við augum skoðandans. Það er skemmtilegt flug í hinum rytmisku hreyfingum þaksins, sem haldið er í skefjum af rólegum og lóðréttum uppistöðum.“

Hörður Ágústsson. Nesti h.f. [gagnrýni]. Byggingarlistin, 4. hefti, 1960.

Brotiúr íslanskri arkitektúrsögu á 20. öld. Textar og tilvitnanir

Mokka-Espresso-Kaffi, Skólavörðustíg 3a H

Um leið og eiganda staðarins, Guðmundi Baldvinssyni, tókst að hönnuðinum, Halldóri Hjálmarssyni, að skapa umhverfi sem var hugsjóna. Engar grundvallar breytingar hafa verið gerðar á staðnum. Gestirnir eru í eðli sínu þeir sömu þó kynslóð taki við af kynslóð.

„Húsnæðið sem „Mokka“ hefur til umráða er ekki stórt, en allt arkitektið frekast var unnt hefur verið gert til þess að stofan yrði þessi. Það vel hafi tekið fái staðizt dóm yðar fréttamanna.“

(Mánudagsblaðið, Mánudagur 2. Júní 1958)

Halldór Hjálmarsson, innanhússarkitekt

hreinleidda nýja kaffihúsamenningu tókst
vettvangur framsækinnar hugmynda og
num nema sjálfsgöð endurnýjun efna og

sem eiganda og Halldóri Hjálmarssyni
sem vísitægust. Vonum vér, að sú skoðun

Kaffihúsið Mokka er lýsandi dæmi um hönnun í anda modernisma
eftirstríðsáranna þar sem leitin að formrænum hreinleika var mótuð af trú
á hjálp tækninnar til þess að skapa betra samfélag

Ljósmynd: Gíslí Sigurðsson.

„Á seyði“ Seyðisfjörður 100 ára.

Dieter Roth um arkitektúr á Íslandi.

„Ég myndaði
á hugamönnu
þegar ég loka
(þegar ég haf
þá var kamps
komist ég að
göngutúrum“

Þó toppurinn
það sem ef
- í þeim löm

„arkitektúr undur“

sjálfan mig sem ljósmyndasafnara, sýnandi öðrum
 og konum) arkitektúr Múlakampsins - þetta * * * * *
 ætlaði að fara í það verk að taka ljósmyndir af Múlakampinum
 ma til að fara í verkið og peninga til að kaupa filmurnar),
 horflinn. (1967?) borgin hafði látið rífa hann. Á næstu árum
 Reykjavíkurborg var ekki ólík Múlakampinum. Á mörgum
 g að ég var að fara í áttina að Reykjavíkurljósmyndasafni.

væri tekinn af „arkitektúr-undrinu“, þá gnæfði
 var (í mynd Reykjavíkurborgar) yfir allt sem ég þekkti
 M sem ég hafði þá búið í“.

Iceland Review

Iceland Review 2 1965

Iceland Review var fyrsta íslenska tímaritið sem var hannað af fagmenntuðu fólki í hönnun. Stefnan sem var mörkuð við upphaf útgáfu sumarið 1963 er enn í fullu gildi.

**Reisn og
stórhugur.
Hreinar og
djarfar línur.
Listrænt
yfirbragð.**

Hönnuður:

Gísli B. Björnson

Kápu mynd:

Gísli B. Björnsson

Ljósmynd á opnu:

Ljósmyndari óþekktur

Iceland Review

Úr „Hugleiðing” í tilefni af bók Almenna bókafélagsins
Íslensk íbúðarhús. **Birtingur 3. Hefti 1960.**

ÍB

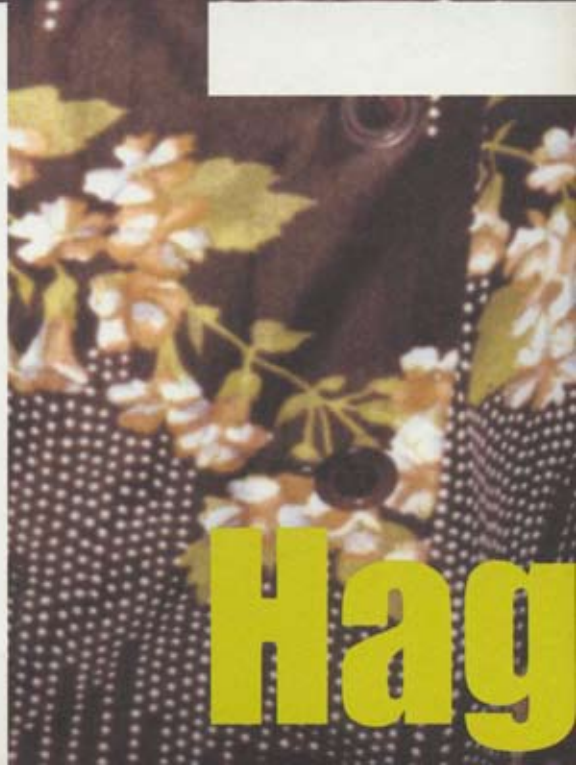
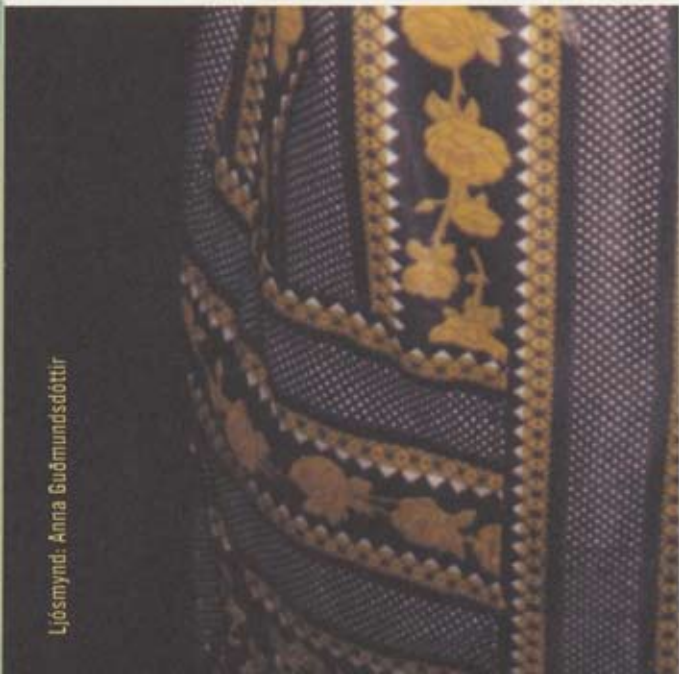
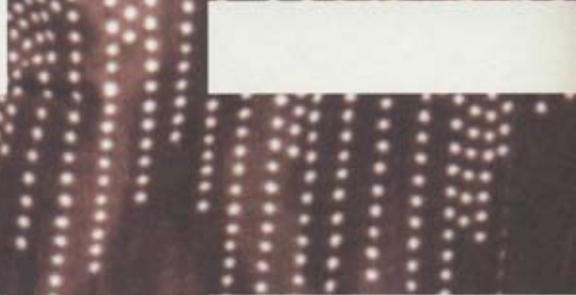
ÍSLENSK
ÍBÚÐARHÚS

Hörður Ágústsson

...fræðsla um byggingarlist hefur verið vanrækt hjá okkur Íslendingum. Þeir, sem hlut áttu að máli, virðast flestir hafa brugðist skyldu sinni í þeim efnum, einkum þó íslensk yfirvöld og íslenskir arkítektar — stjórnálamenn með áhugaleysi sínu, skammsýni eða pólitískri blindu, arkítektar með þögn sinni. Hvergi var þó meira í húfi en á Íslandi, þar sem þjóðin var algerlega ómenntuð í greinum fagurra lista og virðist að auki hafa glatað eða gleymt þeirri frumstæðu hefð, sem er í raun og veru hennar eina stolt í byggingarlist: Hinn íslenski burstastíll. Það hefur sýnt sig að afleiðing þessarar vanrækslu og gleymsku er einhver ömurlegasta og á köflum kostulegasta byggðarmenning, er sögur fara af í nútíma þjóðfélagi. Sem betur fer eigum við undantekningar...

Ljósmynd: Anna Guðmundsdóttir

Hag

„Árið 1964 hóf Hagkaup rekstur saumastofu í Bolholti, og voru birgðageymsla og póstverslunin líka þar til húsa. Einfaldur saumur var sendur út til húsmæðra. Þekktasta flíkin, sem saumastofa Hagkaups framleiddi, var Hagkaupssloppurinn svonefndi, en hann var landsþekktur á sinni tíð. Pálma hafði tekist að ná í ódýrt efni í Þýskalandi og keypti mjög stóra sendingu; hefðu strangar hennar verið lagðir niður, hefðu þeir náð frá Reykjavík austur á Hellu. Þegar framleiðslu Hagkaupssloppana var hætt, höfðu selst á annað hundrað þúsund þeirra.“

Úr „Pálmi í Hagkaup“. Hannes Hólmsteinn Gissurarson. 1994.

„Með tilkomu gerviefnanna virtist svo í fyrstu, sem baðmullinn ætlaði algjörlega að verða undir á markaðinum. Gerviefnin höfðu flesta þá kosti sem hún hafði ekki, þó að þau væru misjöfn að gæðum. Þau héldu sér vel við þvotta voru létt og þægileg.

Þannig hafa húsfreyjur seinni ára, ekki síst á Islandi fussað og sveiað ef að baðmull var nefnd á nafn. Að klæðast baðmull var að ganga aftur í gamalli forpökun. Þessi hugsunarháttur komst eðlilega á þegar fólk komst almennt í sæmilegar álnir hér á landi og gerviefnin og annað fataefni fór að komast á markaðinn, sem sló baðmullina út eins og hún þá var. — Þetta skapaði álit sem enn stendur baðmullinni fyrir þrifum.“

Úr Vísí – 13. júní 1966.

kaupssloppur

Á sjöunda áratugnum störfuðu þeir Manfreð Vilhjálmsson arkitekt og fjöllistamaðurinn Dieter Roth að ýmsum verkefnum sem tengdust hönnun bygginga, innréttinga og húsgagna. Að því Manfreð hefur sagt hafði Dieter sérstakt lag á að finna snjallar lausnir á tilteknum vandamálum, gjarnan með nýtingu hversdagslegustu hluta eða efniviðar. Þessi kollur fyrir veitingahúsið Tónabæ er gott dæmi um slíka úrlausn, þar sem slitgóð, mjúk og litrík plastbauja er notuð sem sessa fyrir unglíngana sem eru að skemmta sér. **Aðalsteinn Ingólfsson**. Hönnunarsafn Íslands.

Manfreð Vilhjálmsson
og Dieter Roth

(f. 1928)

(f. 1930-d. 1999)

Eigandi: Manfréd Vilhjálmsson.

Kollur fyrir Tónabæ, járn og plastbauja.

Jón Haraldsson arkitekt

5, Lower Regent Street, London. **Iceland Food Centre**

EXPO 67

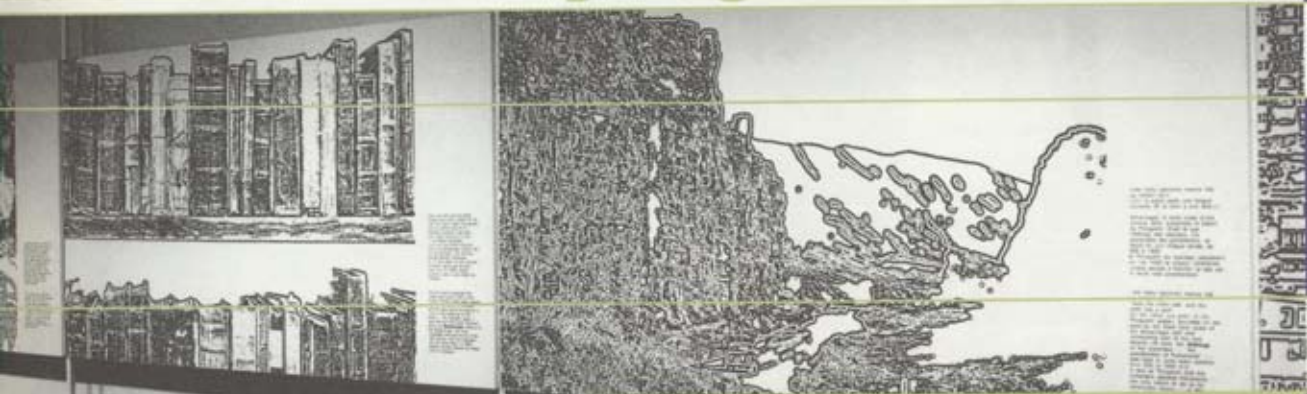
Rafn Hafnfjörð: myndir,
Skarphéðinn Jóhannsson, arkitekt: uppsetning.

Íslendingar sýna d

„Kom þegar í ljós að íslenska sýningardeildin vakti sérstaka athygli, þótt lítil væri. Sjónvarpsmenn tóku þar upp langa kaffa og blaðamenn hrósuðu sýningunni mjög.“

ild sína á heimssýningunni í Montreal.

Visir 24. apríl 1967.

All about Icelandic Arts & Crafts

Opened in December of 1964, Icelandic Arts & Crafts marks the first major effort of the Icelandic nation to market its durable goods in the United States. Twenty of Iceland's leading manufacturing firms have banded together to sponsor our store, which is both a retail and a wholesale showroom.

As you'll see in the pages of this brochure, we feature a wide variety of Icelandic merchandise. The Scandinavian ancestry of our country's people shows itself in the design of many of the items we have on display. This heritage, together with the rugged spirit characteristic of our land, combine to distinguish Icelandic merchandise by its design and its durability. You're always welcome to visit our store, located on Third Avenue between 62nd and 64th Streets, in the heart of New York City. "Decorators Room"

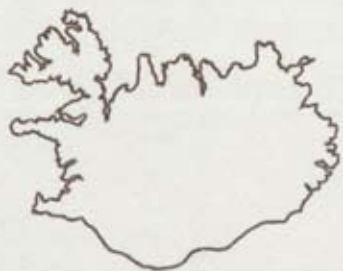
Icecraft

About Iceland

Though Iceland is the world's oldest republic — its National Parliament was established way back in the year 930 — it is a country whose industrial development has taken place almost entirely in this century. Thus, our hand-made sweaters are knitted by Icelandic women in their homes. Our furniture, which retains the quality so often lacking in mass-produced items, is put together by master craftsmen. Most of the items you'll find in our store

are made by hand and, therefore, are one of a kind.

The economy of Iceland has traditionally been based on the country's fishing industry. Icelandic Arts & Crafts represents an endeavor to strengthen Iceland's economy by finding new markets for Icelandic products.

Sleeping Sofa
Price \$ 228.00
Matching Chair
Price \$ 154.00

New
and r
At la
looks
a bes
found
No br
revea
ready
pecte
hospit
Match
beaut
with

New convenience
 GANCE...
 a sofa bed that
 sofa and feels like
 's no flaw to be
 s modern styling.
 heaviness of design
 fact that it stands
 modate that unex-
 in a spirit of true
 pairs give you a
 ng room ensemble
 dden extra."

Sheepskin Rugs in many colors
 Price \$ 25.00—\$ 29.00

We make large rugs to spe
 order

Calf Hide
 Price \$ 18.00

Pony Skins
 in a great variety of
 colors, sizes and patterns
 Price \$ 38.00

Teak magazine rack and end
 table

Íslenska verslunin Icelandic
 Art & Crafts var opnuð í New York
 í desember 1964. Það voru 20
 íslensk fyrirtæki sem tóku sig
 saman um stofnun félagsskapar,
 með það markmið að kynna
 og selja íslenskar sérhannaðar
 iðnaðarvörur í Ameríku. Þau
 fyrirtæki sem aðallega tóku þátt
 í þessu átaki voru: Álafoss,
 Trésmíðjan Viðir, Kristján
 Siggeirsson, Gefjun, Últíma og
 Sláturfélag Suðurlands (gæru).

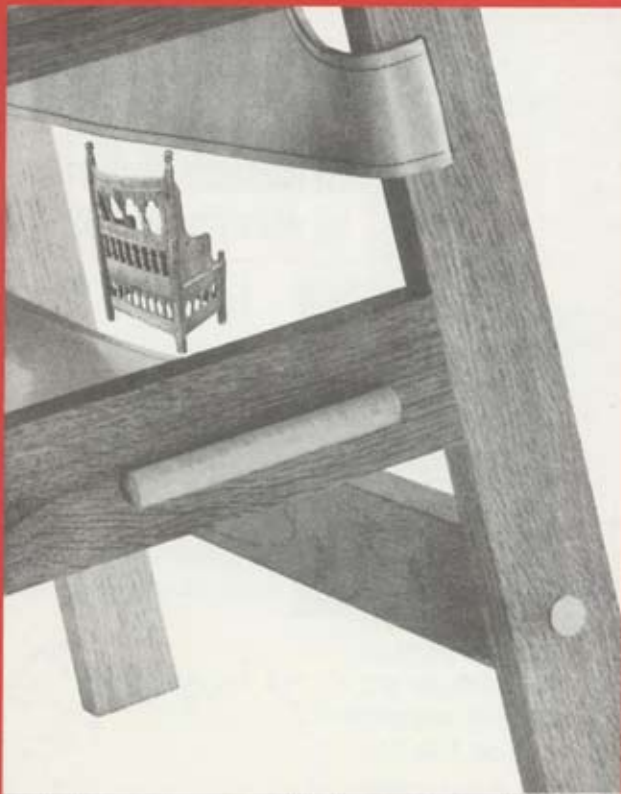
Tekst íslenskum iðnaðarvörum
 að vinna markað í USA?

Hvað er iðnhönnun?

... samræmist eðli hráefnisins og framleiðslutækni ...

Það er takmark hönnunar að gefa framleiðsluvörinni það form, sem hentar tilgangi hennar, samræmist eðli hráefnisins og framleiðslutækni. Hið fagurfræðilega gildi verður alltaf rakið til þessara undirstöðuatriða. Það er gömul hugmynd að hlutvegi í hönnunar sé ekki annað en að gera fullunna vöru girnilega í útliti að setja skraut og kniplinga hér og þar til þess að varu gangi í augu væntanlegs kaupanda. Hönnuðurinn er fyrst og fremst hugmyndasmiður, starf hans ætti að hefjast um leið og hugmyndin að framleiðslunni verður til. Hann þarf að vera í nánum tengslum við tæknimenn framleiðandans og þekkja þá möguleika sem framleiðslutækni (verksmiðjan) og þau hráefni sem vinna á úr bjóða upp á. Hann er ábyrgur ekki aðeins gagnvart framleiðandanum heldur einnig hinum almenna neytanda sem færir sér framleiðsluna í nyt. Ef vel tekst til að leysa hina mörgu þætti sem hér er um að ræða er árangurinn öllum í hag.

5-6 14. ÁRG. 1967

IÐNAÐARMÁL

3 16. ÁRG. 1969

Það er löngu tímabært að Íslendingar vakni til vitundar um þá auknu möguleika sem hönnun getur fært iðnaðarvörum okkar í samkeppni við aðrar þjóðir bæði á heimamarkaði og ekki síður sé hugsað til útflutnings. Eg held að flestir séu sammála um að margt sé hægt að gera til að gefa íslenskum listiðnaði gildi og glæða þá möguleika sem lítil þjóð hefur til að setja svip sinn á umhverfið.

Stefán Snæbjörnsson. Tilvitnun úr tímaritinu „Iðnaðarmál“ 1967.

IÐNAÐARMÁL

Frá fyrstu tíð virdist það hafa verið draumur hvers Íslendinga að geta sér frama erlendis. Það var ekki óalgegnat að garpar er hiruust hér heima og þóttust yfir almenn fjósverk hafnir geruust hinir mestu berserkir og sigurherrar er þeir fóru til útlanda með sverð í hendi. Mönnum gleymist oft að erja sinn heimaakur áður en haldið er í viking.

Þó að langur þróunarferill skilji okkur nútímamenn frá forfeðrum okkar hellisbúunum, þrátt fyrir menningarlegar og stjórnmálalegar byltingar, er setja svip á okkur sjálf, á umhverfi okkar og lífnaðarhætti, erum við samt sem áður háð hinum mörgu smáu hlutum, er þjóna líkamlegum þörfum okkar og andlegri vellíðan. Það er einmitt á þessum þörfum, sem ýmis konar smáíðnaður og listiðnaður byggir tilverurétt sinn.

Smíðun Smáfréttisvinnu

design umbúðir

Umbúðasamkeppni

Virðisbreyting er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

Íslenskt hönnuð og hönnuð samkeppni á vörum erlendis hefur verið á milli ára og hefur verið á milli ára.

Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

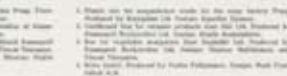
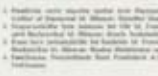
Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

Íslenskt hönnuð er ein mikilvæg ástæða þess að umbúðir hafa verið gerðar umfram hversdaglega hluti til að tryggja gætt og hlífð og hafa áhrif á umhverfið.

1. Nivea er ein af bestu vörum frá Þýskalandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Þýskalandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Þýskalandi.

2. Oluft er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi.

3. Fyrsta er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi.

4. Eljátex er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi.

5. Lopi er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi.

6. Eljátex er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi.

7. Eljátex er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi.

8. Eljátex er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi. Þetta er ein af bestu vörum frá Íslandi.

Í öllum menningarlöndum, þar sem iðnaður hefur náð fótfestu og þroska, er lögð mikil áhersla á hönnun iðnaðarframleiðslunnar. Jafnframt því að gæða framleiðsluna menningarlegum verðmætum felur þetta í sér bættu samkeppnisaðstöðu á sístækkandi markaðssvæðum. Það er ljóst að sé ekki lögð áhersla á betri formköpun jafnframt stöðlun og sjálfvirkni, munu þær þjóðir, er vanrækja framangreind atriði fljótt dragast aftur úr og verða þiggjendur þeirra er fram úr skara.

Stefán Snæbjörnsson. Tilvitnanir úr tímaritinu „Iðnaðarmál“ 1967.

Stefán Snæbjörnsson

design loðfeldir

Skinnaíðnaður

Þessi mynd er frá einni myndrætti sem hefur verið gerð til að sýna framfarir í hönnun og framleiðslu iðnaðarinnar. Hér er sýnt hvernig hönnuðir og framleiðendur hafa náð til nýrra hæðna í að skapa vörur sem eru bættar og samkeppnisbærar. Þetta er ljóst að sé ekki lögð áhersla á betri formköpun jafnframt stöðlun og sjálfvirkni, munu þær þjóðir, er vanrækja framangreind atriði fljótt dragast aftur úr og verða þiggjendur þeirra er fram úr skara.

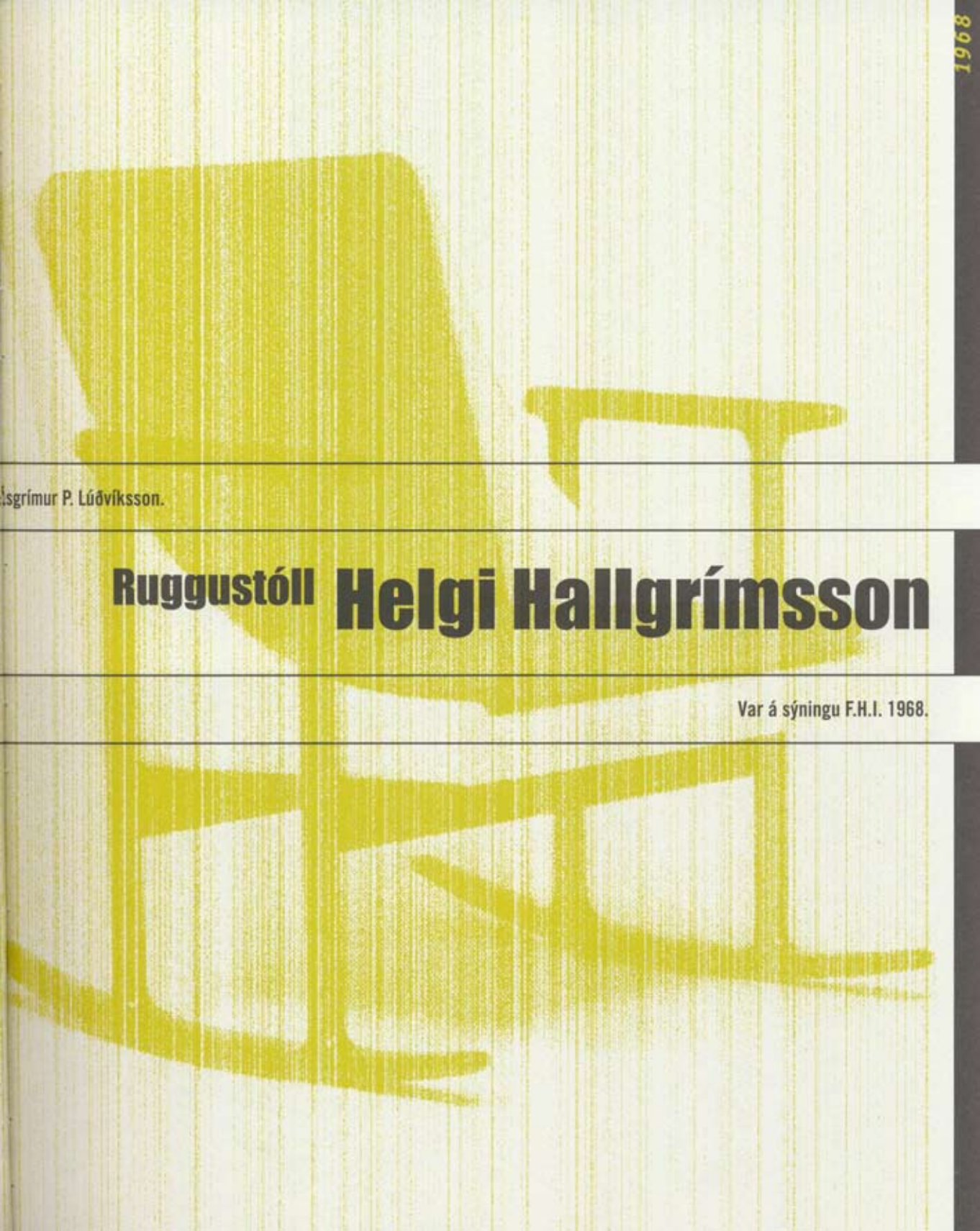

Þessi mynd er frá einni myndrætti sem hefur verið gerð til að sýna framfarir í hönnun og framleiðslu iðnaðarinnar. Hér er sýnt hvernig hönnuðir og framleiðendur hafa náð til nýrra hæðna í að skapa vörur sem eru bættar og samkeppnisbærar. Þetta er ljóst að sé ekki lögð áhersla á betri formköpun jafnframt stöðlun og sjálfvirkni, munu þær þjóðir, er vanrækja framangreind atriði fljótt dragast aftur úr og verða þiggjendur þeirra er fram úr skara.

Smíði: Ingvar Victorsson. Bólstru

Helgrímur P. Lúdvíksson.

Ruggustóll **Helgi Hallgrímsson**

Var á sýningu F.H.I. 1968.

Pétur B. Lúthersson er frumkvöðull í íslenskrri lampahönnun, sem gekk í endurnýjun lífdaganna þegar farið var að framleiða ál hér á landi. Þessi stílhreini og þokkafulli lampi dreifir jafni og mjúkrri birtu um húsakynni. Ekki er ólíklegt að umræða um tungferðir og geimfór hafi sett mark sitt á lögun hans.

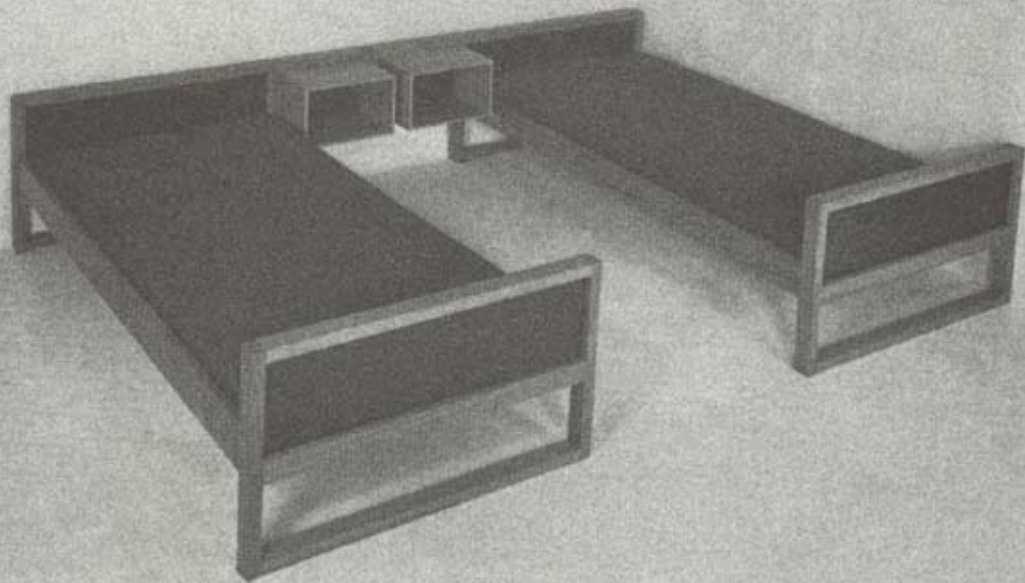
Aðalsteinn Ingólfsson. Hönnunarsafn Íslands.

Pétur B. Lúthersson (f.1936)
Loftlampi úr dregnu áli

Brandur

„Því sjónarmiði hefu oft verið haldið fram, að húsgagnaframleiðsla sé ekki þjóðleg, en því er ég alveg ósammála. Ég álit að húsgagnagerð sé mjög þjóðleg í Skandinavíu, á sýningum sést greinilega frá hvaða landi húsgögnin eru, hvort þau eru dönsk, sænsk, norsk, og finnsk húsgögn eru með mjög ferskum og skemmtilegum blá. ...“

**Gunn
Magn**

**... Þessu er haldið fram hér á landi til þess að
þessa listgrein og hermt svo mikið eftir öðru**

ar
(1.1933)
ússon

draga fjöður yfir það að við höfum trassað
að engin getur séð hvað við erum að gera“

**Viðleitni teiknarans beinist að því að
sígilda tákni, fagurt og listrænt form s
árum saman óháð öllum tískusveiflum
munur á p**

Gísli B.

na hið einfalda, n geti staðist

**Þó hlýtur alltaf að verða einhver munur á,
sónuleika, munur teikningar, lita, hlutfalla og forma.**

Björnsson

Gísli B. Björnsson, 1971.
Úr formála bæklingi gefin út í tilefni 10 ára
starfsafmælis Auglýsingastofunnar h.f.

„Verslunar- og vörumerki eru þau verkefni í alþjóðlegri auglýsingagerð sem hafa um áráraðir haft einna mest gildi. Teiknarar allra landa kappkosta að leysa slík verkefni sem best og leggja metnað sinn í að finna þann tilgang sem merkinu er ætlaður. Þar er fyrst og fremst um að ræða tengingu við eðli viðkomandi fyrirtækis eða vöru, sem fái þannig „rétt andlit“. Eðli merkja er margvislegt. Talað er um merki byggð á stöfum, bókmerki (ex libris), firmamerki, bæði myndsað og frjáls, tækifærismarki, dægurmerki, framleiðslumerki og fleiri afbrigði má nefna. Viðleitni teiknarans beinist að því að finna hið einfalda, sígilda tákn, fagurt og listrænt form sem geti staðist árum saman óháð öllum tiskusveiflum. Til þess að svara þeim kröfum þarf teiknarinn að hafa í höndum lýsingu á tilgangi verksins. Hann þarf að leita upplýsinga um frumform þeirra hluta sem um ræðir, kanna möguleika táknmerkingar þeirra og taka tillit til annarra möguleika, svo sem náttúruforma eða sögulegs bakgrunns. Mergð merkja í heiminum er gífurleg en frumformin hins vegar fá: hringur, tígull, ferningur, þríhyrningur. Allir teiknarar heims glíma meira og minna við þessi frumform og hugmyndirnar virðast í fljótu bragði oft líkar. Þó hlýtur alltaf að verða einhver munur á, munur á persónuleika, munur teikningar, lita, hlutfalla og forma. Gott merki verður aldrei öðruvísi gert en að teiknarinn kafi inn í sinn eigin hugarheim, kanni hann, leiti þar frjórna hugmynda og reyni síðan fyrir sér um útfærslu þeirra á margvislegan veg. Merkið talar alþjóðlega tungu: það er sjaldan eða aldrei þjóðlegt. Góð merki er þau sem eru alþjóðleg.“

Stóll fyrir gleraugnaverslunina Linsuna, Reykjavík 1969. Stál og leður.

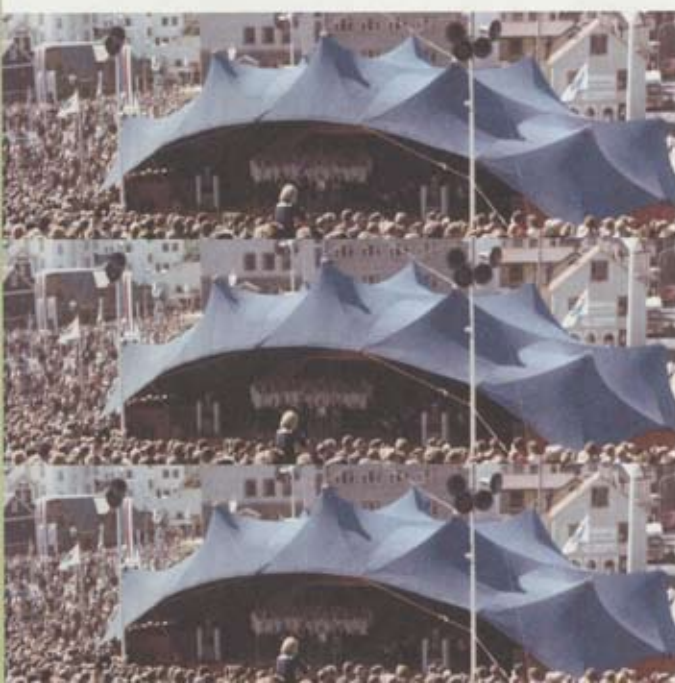

Pétur er einn mikilvirkasti og ársafasti húspæðingarmáður okkar í seinni tíð. Hann hefur sérstaklega lagt
 lívfrí síð ýmiss konar hönnuð lífrí fyrirtæki og önnverar stofnanir, og er þá íalmvígur á húsgögn, innretningar
 og hlampa. Hann hefur holað stál og aðra málma talsvert hönnuð stólm, t.d. í þessum tilvígna stólmvíri
 glerauguavörslu, þar sem bakki minnir á gleraugnaumgöngu. Um féló vísar stólminn til gænskrar stáistofnanaðrar
 t.d. í fígúla Hemmings Larsen.

Ábaldsteinn Ingólfsson
 Hönnunarskólinn í Háskóla Íslands

Pétur B. Lúthersson (f. 1936)

Þjóðhátíðartjaldur Reykjavíkur 1974

Einar Þóðstein

Þessi fyrsta ísle
hlutverkum: Að
í sundur í tíu s
göngugötu. Á þ
fáanlegi dúkur
af þykkustu ge

En þegar til kom
Þó var á þessum
íslensku tjaldby
af ljósastaurun
tilheyrandi bur
voru innfeldir í

Þessi tjaldbygging var á margan hátt söguleg. Hún átti að þjóna tveimur
takast í tvær vikur vegna hátíðarhalds við Arnarhól. Og síðan takast
tjöld á sérstökum grindum, sem mátti skeyta saman, t.d. yfir
hátt átti tjaldið að notast allt árið. Þar af leiðandi var valinn besti
þá, en hann var af aldamótagerðinni eða vaxborinn seglskútudúkur
Mjög vel heppnaðist að leysa fyrra hlutverkið.

Ásgeirsson

Þar enginn áhugi hjá borgaryfirvöldum að takast á við seinni hlutann.
Þetta nýopnuð fyrsta göngugatan í Austurstræti. Stærð þessarar fyrstu
gar var 10 x 25 fermetrar eða 250 fermetrar alls. Það var borið uppi
stærstu gerð. Og fjórum minni súlum í endana. Mjög var sparað til
virkis – jafnvel um of. Tjaldhiminninn var hreinn togstrúktúr en þó
styrktarteinar.

Á 6. áratug 20. aldar kom fram ný kynslóð arkitekta í Evrópu sem var gagnrýnin á margt í kenningum eldri frumherja móðernismans í arkitektúr. Lögð var meiri áhersla á félagslega þætti með opnu skipulagi og sveigjanleika í nýtingu. Vaxandi tilheingingar gætti til að lífa á bygginguna sem skulptúr, tengsl milli ytra og innra rýmis urðu opnari og mótun rúmtaksins frjálslægt. Form byggingarinnar var ekki lengur bundið af því einu að túlka hlutverk hennar, persónuleg tjáning arkitektsins fór einnig að skipta meira máli. Hráleiki í efnisnotkun varð eitt helsta sérkenni tímabilsins.

Fjögur íbúðarhús í Reykjavík, Kópavogi og Garðabæ

Högnna Sigurðardóttir arkitekt

Þrot úr íslenski arkitektúrsgögu á 20. öld. Textar og útlitsmálar
Byggingarhistaróðill Listasafns Reykjavíkur. Pétur H. Armansson / 14.9.2000

Sá arkitekti íslenskur sem var í hvað beinustum tengslum við nýja hugsun þessarar svonefndru „brjóju kynslóðar“ nútímaarkitekta var Högná Sigurðardóttir, sem lauk námi í París árið 1959. Í upphafi ferils síns teiknaði hún nokkur íbúðarhús á Íslandi sem eru tímamótaverk í íslenskrri húsaáætlun, jafnt með tilliti til formhugsunar og ermisnotkunar.

„Í íslensku húsum mínum teiknaði ég allt, jafnvel húsgögnin — þau voru steinsteyp. Mig langaði til þess að sjá um allt og gera byggingarlega heild. Lípsin voru felld inn í veggina, hitinn var leiðdur inni í steypunni. Þetta voru svo litlar byggingar að ég gat fylgst með þeim sjálf. Ég var ánægð með það, það var séð um allt, þótt ég geti ekki sagt að allt hafi verið gott. Nú horfir málið öðruvísi við. Við erum bundin við strangar reglur og ströng mörk. Tíminn til kónunnar leyfir ekki að hugmyndin fái reglulega að þróast.“

Högná Sigurðardóttir í viðtali, 1992. Birting hins félagslega inntaks. Fimm norrænir meistarar [Sýningarskrá]. Museum of Finnish Architecture, 1992.

Á þessu sviði geta grafískir hönnuðir á Íslandi unnið fyrir umheiminn því myndmál merkis er alþjóðlegt.

Merkin eru niðurstaða þeirrar alúðar og innsæis í vinnubrögðum sem öll merkjahönnun þarfnast eigi merkið að standast tímans tönn.

Kristín Þorkelsdóttir

U.19361

Ólafur Ólafsson
Grafískur hönnuður

Ólafur Ólafsson
Grafískur hönnuður

Ólafur Ólafsson
Grafískur hönnuður

Ólafur Ólafsson
Grafískur hönnuður

1. Besta þetta árið hefur
Búið til þess áhrifa á lífinni
allra ára.

2. Besta þetta árið hefur
Búið til þess áhrifa á lífinni
allra ára.

3. Besta þetta árið hefur
Búið til þess áhrifa á lífinni
allra ára.

4. Besta þetta árið hefur
Búið til þess áhrifa á lífinni
allra ára.

Þjóðbátid á Þingvöllum

28. júlí 1974

1974-1980

Síðustu 33 árin hefur hinn dularfulli heimur þrívíðrar rúmfræði heillað mig meira en aðrar „stefnur og straumar“. Ef til vill er það vegna þess að þar er um auðugan garð að gresja fyrir forvitinn jarðar-túrista í leit að nýrri þekkingu. En í kringum 1966 þegar „das Thorsteinnische Kugelhaus“ leit dagsins ljós sem fyrsta meginverkefnið í geómetrísku átt - í námi mínu í Hannover - var 3D Geometry ekki hátt skrifuð hvorki í vísindaheiminum né í þeim formgefandi.

Auðvitað voru nokkrar undantekningar á þessu eins og t.d. goðið okkar Bucky Fuller - en það voru helst blómabörnin kringum 1968 sem hann höfðaði til um þær mundir. Öll „alvöru“ hönnunarvinna sveiflaðist þá til eftir tiskustraumum - en var ekki byggð á þráhyggju. Eins og starf okkar ýmissa sem förum okkar eigin leiðir hefur einnig verið kallað af samferðafólki okkar. Hvað sem því líður þá voru blómabörnin nærri búin að gera útaf við byggingarhugmyndir Buckys með trú sinni á því að húsförmið væri aðalatriðið hvort heldur sem húsið héldi vatni og væri einangrað eða ekki! - En ef kúluhús eins og hans halda vatni á Íslandi í dag þá má telja þann björninn unnin.

En til að gera langa sögu stutta - fyrst árið 1984, eftir að fimmföld symmetríja uppgötvaðist í náttúrulegum kristöllum (kvasi-kristallar) komst 3D geometry verulega í tísku í vísindaheiminum. Þaðan sem hún hefur nú smitast vítt og breitt um menninguna, þar á meðal til listageirans. Og í dag er ekki til sá háskóli í heiminum þar sem ekki er verið að reyna að finna samstæða kenningu um kvasi-kristallana. Því mikið er í húfi, amk. ein Nóbelsverðlaun auk þekkingar mannsandans.

Auðvitað nægir þekking á rúmfræðin ein og sér ekki til þess að hana eitt eða neitt. Þó að hana megi nota sem bakgrunn þar sem það á við þegar finna skal praktíska lausn á verkefni. Þegar svo hlutirnir sem fengist er við fara stækkandi kemur aðdráttarafl jarðkúlunnar okkar smám saman sterkara inni myndina. Og bærileg þekking eða reynsla á því „why things don't fall down“ kemur þá auk þess að verulegu gagni. Þar að auki er það svo annars konar heimsmyndarstefna - t.d. hvernig á að vernda grunn okkar, náttúruna - sem þarf að vera endalegt innihald hvers starfgrundvallar.

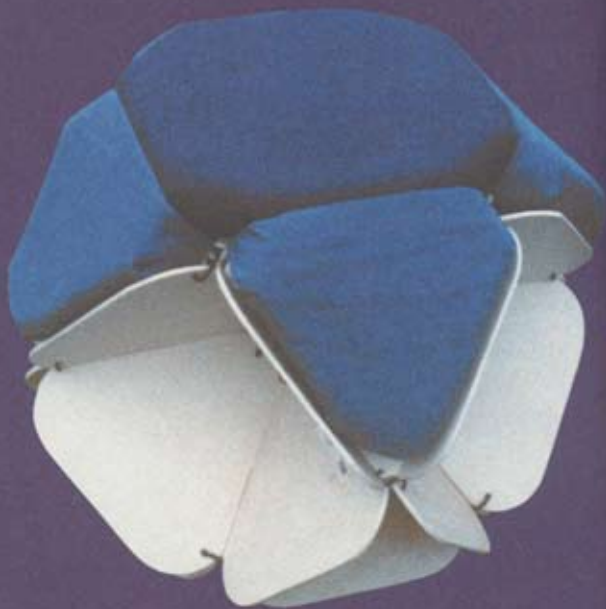
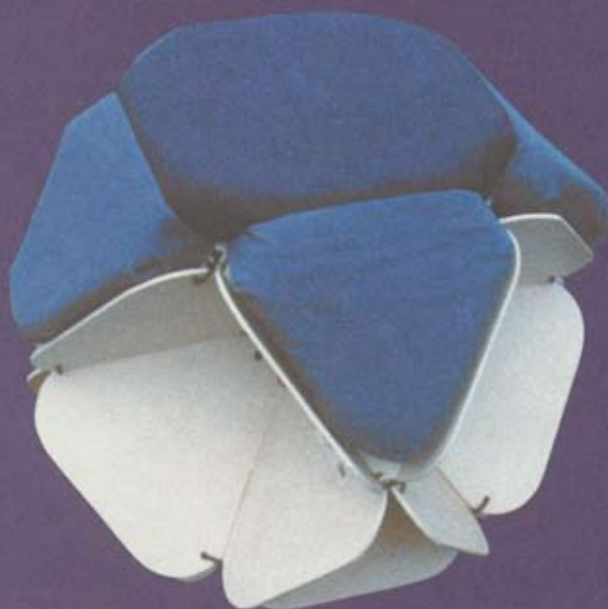
Oft á tíðum virðast mér umfjallendur hönnunar ekki gera greinarmun á tiskustraums elementum í hönnun og lífsnauðsynlegum útfærslum t.d. vegna aukinnar verkunar afdráttaraflsins. En rétt er það - jafnvel geimskutlunef færst yfir á bíla vegna tiskusveiflna. En þó var það upphaflega örugglega formað sem praktísk lausn fyrir gífulega kraftaverkun.

Í kringum 1980 þurfti ég af mörgum ástæðum að losa mig með „handfli“ frá seiðandi heimi rúmfræðinnar um stundarsakir. Setja endapunktinn á vissan kafla. Það var m.a. gert með útgáfu á „Mathematica Reykjavicensis“ þar sem fjallað var um: „The Development Pattern of Geometric Structures“ - sem enn stendur fyrir sínu. Og síðan með lokahönnun á nokkrum rúmfræðitengdum gripum þ.á.m. Bucky kollinum. Sem reyndar varð til áður og fór síðan í endurvinnslu árið 1985.

Svo vill til að Buckminster Fuller taldi margflötunginn cuboctahedron hafa sérstaka eiginleika. Hann gaf honum nýtt nafn eða „Vector Equilibrium“.

Einar Þorsteinn Ásgeirsson

Hvítmálaður krossviður, svampsessur, járnkróká

Einfaldasta skýringin á þessu er að segja að um leið og allir kantar flötungsins eru jafnlangir er sama lengd frá hornum hans að miðjunni. Þetta er einsdæmi meðal margflötunga og hefur með það að gera að cuboctahedron er einn þriggja flötunga þar sem kantarnir liggja í „stórrhring“ – geodesic circle – umhverfis miðju hans. Hinir eru áttaflötungur og icosidodecahedron (tuttugu-tólfhlötungur). Stórringur hins fyrra er ferningur og þess síðara tihyrningur. Cuboctahedron eða „Vector Equilibrium“ inniheldur svo slíka sexhyrninga sem er skýringin á jöfnu lengdunum í honum.

Fyrir þá sem vilja lesa sér nánar til um ágæti V.E. er rétt að benda á bækur Fullers: Synergetics I og II. - En hér er aukaleg hellaleikfimisúsína: Ef hornin eru skorin af venjulegum tening - þannig að minni ferhyrndur flötur og nýir þrihyrningar myndast er kominn fram cuboctahedron (teningur og átthyrningur = fjórtánhyrningur).

Þróunarferill Bucky kollsins byrjar raunar haustið 1977 á mikilli iðnsýningu í Laugardalshöll. Kassagerð Reykjavíkur kynnti þar m.a. starfsemi sína og aðstoðaði ég þar tvo starfsmenn Kassagerðarinnar við að hanna sýningarbásinn. Listamaðurinn Haukur Halldórsson var umsjónarmaður hönnunar básins. En eitt af því sem við unnum þar saman voru nokkrir prótótýpu Bucky kollar úr tvöföldum byggingupappa. Fyrir gesti básins til að hvíla lúna fætur á. - Þrem árum seinna rakst ég aftur á þessa kolla inni Kassagerð í fullri notkun á kaffistofu starfsmanna. Þar með sannfærðist ég um það að eitthvað vit væri í þessari hönnun.

Hugmyndin var næst að hanna koll sem unnt væri að geyma ósamsettan uppi skáp en smella saman með einföldum hætti ef marga gesti bæri að garði. Meginuppistaða kollsins voru fjórir sexhyrningar úr þunnum krossviði. Þeim er raðað saman og þeir festir með sérstökum plasttöppum. - Þetta var reyndar fyrir daga almennrar notkunar á leisiskurðtækni sem gerir framleiðslu þess konar gripa úr krossviði mun auðveldari í dag. Nokkrar útgáfur af samsetningum voru prófaðar. Uns kom að því að senda kollinn inn til hönnunarsamkeppi sem SPRON efndi til haustið 1982. Þá var farin einfaldari leið við samsetningu Bucky kollsins. En gripurinn hlaut viðurkenningu dómnendur við þetta tækifæri.

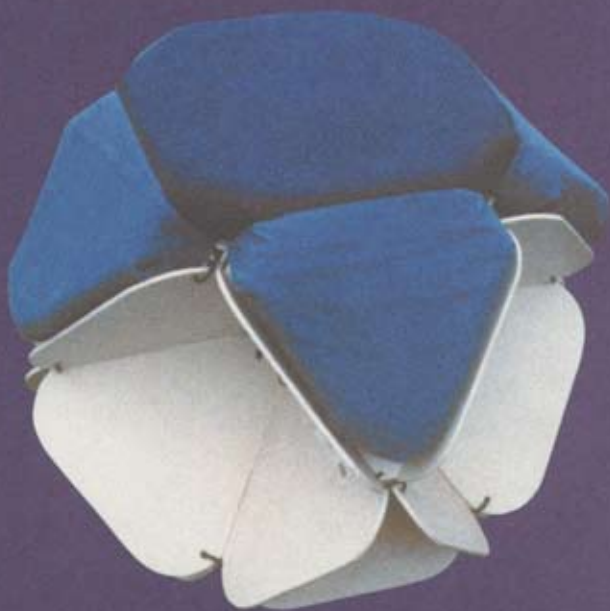
Nokkrum árum seinna var svo hannað bak og armar á Bucky kollinn, sem því miður eru nú aðeins til á teikningum einhvers staðar. Bucky kollurinn hefur aldrei farið í fjöldaframleiðslu og prótótýpa hans var afhent Hönnunarsafninu til varðveislu vorið 2000.

Með þessum fáu línun vona ég að upprennandi kynslóð fái nokkra innsýn í þann hugsanaferil sem stendur að baki þessu litla húsgagni. En um leið er Bucky kollurinn endurspeglun á því verkviti og áhrifum sem starfsemi undirritaðs samanstendur af.

Einar Þorsteinn. 24. september 2000. Berlín.

Buckykollur

Smíðaður af hönnuðinum. Hönnunarsafn Íslands.

...eitt af fyrstu verkum
dæmum um póst-ri

Ibúðarhús í Seljahverfi, Breiðholti.

Halldór

arkitektsins og með elstu dæmum um póst-móðernísk byggingarlist...

**...einstaklingurinn geti tjáð sig í eigin arkitektúr
og við reynum að þróa „engan stíl“...**

Gíslason arkitekt

Áttundi áratuginn var tímabil uppgjörs í arkitektúr, sem lýsti sér í afneitun margra á kenningum móðernismans og vaxandi áhuga á húsagerð fyrri alda. Arkitektar tóku að beita beinum formrænum tilvísunum í sögulegar fyrirmyndir en slíkt hafði verið bannorð á uppgangstímum móðernismans.

Húsið í Seljahverfi er eitt af fyrstu verkum arkitektsins og með elstu dæmum um póst-móðernísk áhrif í íslenskri byggingarlist. Það einkennist af strangri symmetríu, sem stýrir bæði ytra útliti þess og innra skipulagi. Hönnun hússins er „póst-móðernísk“ í þeim skilningi að horfið er frá viðteknum hugmyndum móðernismans um opið, flæðandi rými, sérhæfða herbergjaskipan og stóra glerfleti. Þess í stað er notast við þekktar aðferðir úr klassískri byggingarlist eins og að láta hurðir milli herbergja standast á. Stigaholið í miðju fylgir einnig sígildum fyrirmyndum, bæði uppbygging þess, formun og efnisval. Bratt risþak, samhverf framhlið og litlir gluggar vitna um þá viðhorfsbreytingu sem varð í íslenskri húsagerð um og eftir 1980.

„Nýr heimur birtist eftir stríð, allt varð eins. Við höfum nú prófað það, þar er allt í lagi að hafa prófað það. Byggingarnar voru góðar. Þær héldu regni úti, vindum úti, þjófum úti, – þér inni. Samt voru þetta yfirleitt ekki spennandi byggingar. Nú viljum við að einstaklingurinn geti tjáð sig í eigin arkitektúr og við reynum að þróa „engan stíl“, svo að hver manneskja geti unað betur í húsunum sem teiknuð eru fyrir hana.“

Þórður Ben Sveinsson

Brot úr viðtali, teknu á Kaffi List þriðjudaginn 7. nóvember 1995. Goddur.

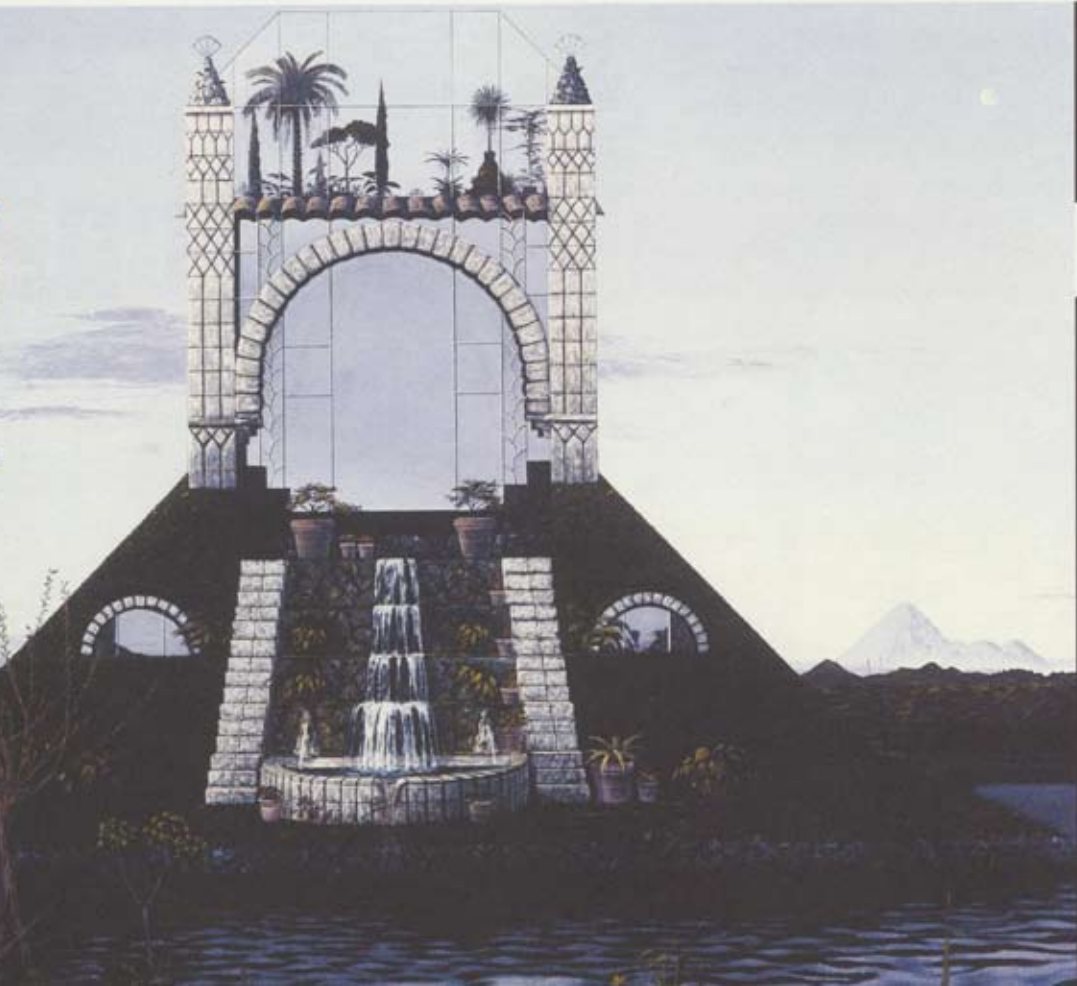
„Síðan er ég með þessa stóru sýningu á Kjarvalsstöðum 1981, þar sem ég á köflum gerði grein fyrir þessari gagnrýni minni. Ég ásaðaði skipulag Reykjavíkur fyrir það í fyrsta lagi að eyðileggja félagslega grósku borgarinnar með því að dreifa henni út um allt, gera allt félagslegt líf erfitt, altsó félagsleg menning verður fyrir tapi. Það „ökónómíska“ verður líka fyrir tapi vegna þess að vegir lengjast, fólk verður háð bílum algerlega. Fyrir borgarann er þetta peningalegt álag og allt tekur lengri tíma. Fyrir borgina sjálfa þýðir þetta meiri kostnaður, lengri vegir, lengri leiðslur, meira viðhaldsapparát, dýrara strætókerfi o.s.frv. Þarna er verið að taka frá möguleikum á „dýnamíkséríngu“ á peningum og félagslífi - draga úr því. Draga úr félagskraftinum, draga úr efnahagskraftinum, dreifa honum skilurðu. Hún er óvistfræðilegri af þessum ástæðum, hún hefur hlutfallslega meiri mengun út af bílaumferð og slíku. Þó svo það hafi ekki mikil áhrif á Íslandi og annarstaðar - það blæs allt út á haf eins og skot. Ég talaði um að þetta væri „örgónómískt“ - í viðtækari skilningi þess hugtaks. Óheppilegt fyrir menningu í alla staði. Að ég gæti ekki komið auga á neitt fagurfræðilega. Öll næmni fyrir hlutföllum virtist horfin úr þessari byggingarlist. Allt sem heitir symformia eða expressjón, spennan og svoleiðis horfið. Íslensk hefð eða íslenskur bakgrunnur, íslensk efni, íslenskt „ídentítet“ bara ekki til. Um þetta fjallaði þessi gagnrýni á Kjarvalsstöðum. Ég var þarna með teikningar af mögulegum breytingum, að hætta að láta borgina dreifa sér svona og tengja miðborgina við tjörnina nýrri miðborg í Vatnsmýrinni þar sem Reykjavíkurflugvöllur er núna. Ég gerði ekkert skipulag fyrir það. Ég gerði bara teikningar af því hvernig þetta mögulega gæti litið út.

Og svo var ég með teikningar af byggingarlist sem gæti verið framhald af íslenskri náttúru. Eins og náttúra Íslands hélt í borginni sem klettur og klettagljúfur. Eins og klettarnir hafa slegnir með töfrasprota og þeir tekið á sig skáldlega myndir haldi áfram í byggingunum með vissum hætti. Nota heita yglarþök ofan á húsunum, sem sagt vetrargarða, skilurðu þú útsýni. Þetta var annars vegar borgin sem slík, vistfræðilegar félagslegar, ökónómískar, örgónómískar, fagurfræðilegar og svo byggingarlist sem gæti krystallast af þessu umhverfi. Ég sá smá, þínulítin snert af þessu hjá Guðjóni Samúelssyni viljað spinna það áfram. Ég man eftir því 1981 að ég fór að skoða hús í Reykjavík og ég varð hrifin af þessu mulda grjóti sem á nokkrum byggingum hérna og varð hissa á því að sumar byggingar hafði aldrei neitt verið gert við síðan þær voru í kringum 1945. Ég hef oft hugsað með mér af hverju er verið hús í rokinu sem flettist af um leið.“

1980-1981

rið svolítið
áfram
hefðu verið
Fjörurnar
vatnið, hafa
og meira
gar,
spurningar
erfi okkar.
ni og hefði
öða nokkur
er notað
þessar
byggðar
rið að mála

Pétur B. Lúthersson (f. 1936)

Stacco-stóllinn er örugglega vinsælasti stálstóll sem Pétur hefur hannað, og hefur hann verið seldur í miklu magni víða um lönd. Vinsældir hans helgast ekki síst af því hve léttur hann er og auðveldur í stöflun, auk þess sem hann sómir sér alls staðar vel, hvort sem hann er notaður á einkaheimilum eða í opinberum byggingum.

Aðalsteinn Ingólfsson. Hönnunarsafn Íslands.

Stacco Krómhúðað stál og
Framleiðandi: Stálhúsið

ullaráklæði, seta og bak úr formbeygðum beykibynnum.
Sagnagerð Steinars hf.

2 3 4 ÁGÚST

ATLAVÍK

85

BLÁMENN FRÁ SENEGAL

MEGAS

Fjölbreytt
ípróttadagskráÚtvarp
AtlavíkKRAFT
LYFTINGAMENN

STUÐMENN

RATLEIKUR

VETTA
NI

HEÐURSGESTUR:

Kristján Einarður Karlsson. (f.1959)

NORTHERN LIGHTS PLAYHOUSE

„Það róar ringlureið
sálarinnar að forma
ósköpin“

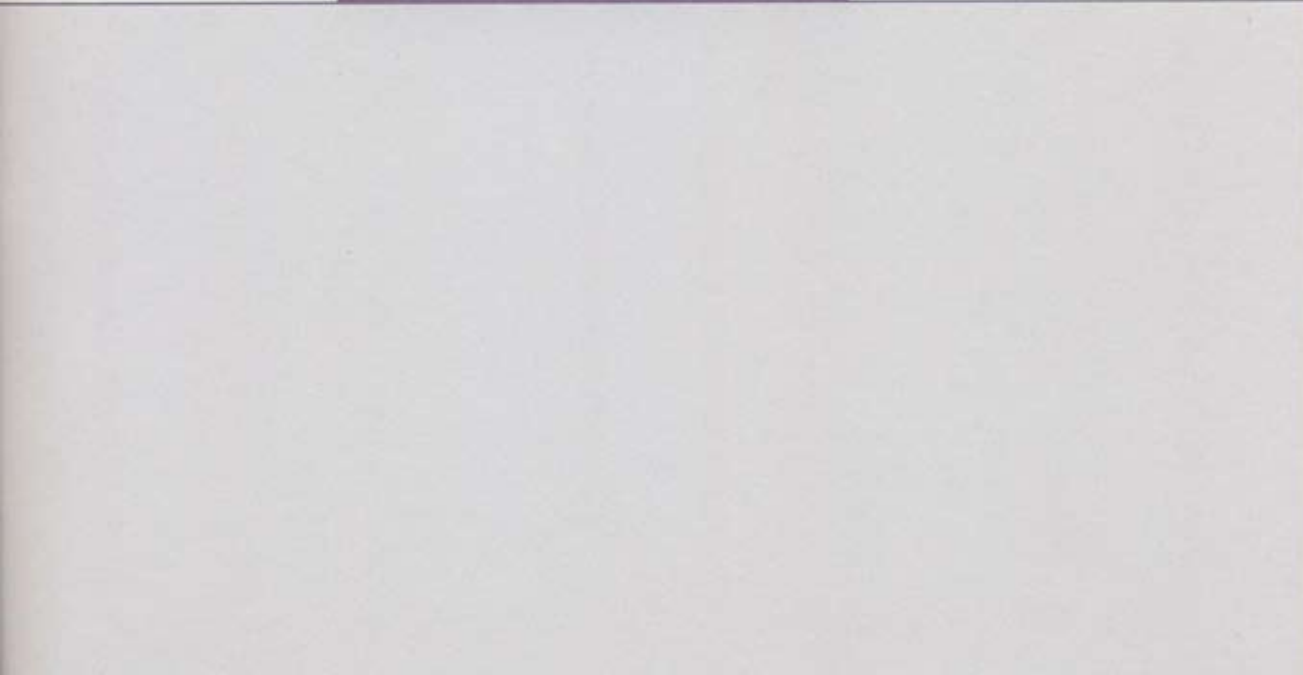
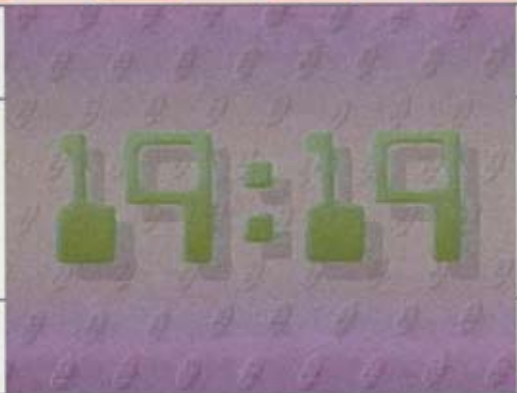
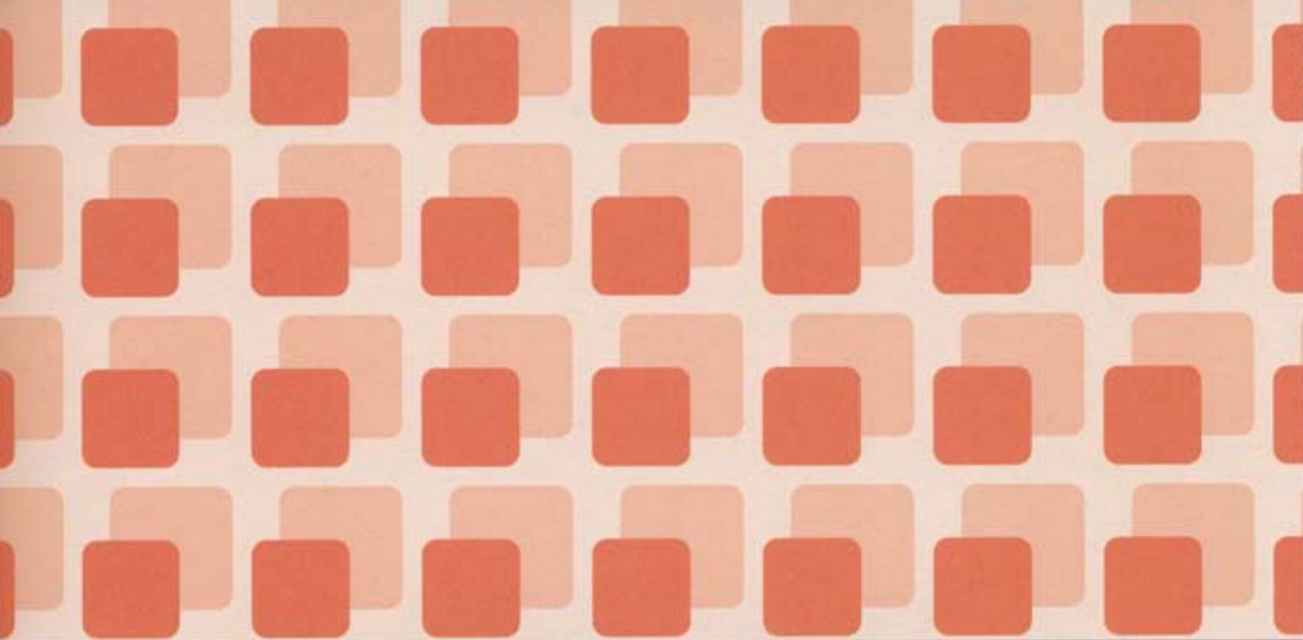

Listræn yfirstjórn: Valgerður Matthíasdóttir arkitekt
Hönnun stöðvarmerkis: Kristján Karlsson grafiskur hönnuður
Grafísk hönnun: Ámundi Sigurðsson, Sigríður Árdal, ofl.
Leikmynd: Guðný B. Richards og Valgerður Matthíasdóttir

Stöð 2

Með stofnun Stöðvar 2 urðu nokkur tímamót í íslenskri hönnunarsögu ekki síður en í fjölmiðlun. Þar var í fyrsta sinn mótuð heilsteypt, listræn mynd fyrir íslenska sjónvarpsstöð, sem tók jafnt til innréttinga á vinnustað, firmamerkis, grafiskrar hönnunar, kynningarstefja og sviðsmynda í einstökum þáttum. Sérstakt og samræmt litaval var einkennandi sem tók til allra atriða í útsendri mynd, þar með talið klæðnaðar fréttamanna og annars starfsfólks. Þá var hönnunin merkileg fyrir þær sakir að sumir þættir hennar voru aldrei til sem raunveruleiki nema sem mynd á skjá. Þrátt fyrir það hafði hin nýja listræna mynd umtalsverð áhrif á tíðarandann og greypti sig inn í vitund þjóðarinnar.

Listræn stjórnum og mótun myndar

Sóley

Fellanlegur stóll og borð, 1983. Stál og víður. Framleiðandi: Kusch & Co.

Valdimar Harðarson (f.1951)

Sóley, stóll Valdimars Harðarsonar er líkast til eitt frumlegasta framlag Íslendinga til alþjóðlegrar húsgagnahönnunar hin síðari ár. Margir höfðu reynt að hanna fellanlega stóla með baki, en engum hafði tekist að leysa með sannfærandi hætti helstu vandamál sem fylgdu slíkum stólum. Valdimar gerir það m.a. með því að gera braut eftir bakslánni neðanverðri og setja rennihjarir efst á stöngina sem styður við slána að neðan; þannig er hægt að leggja saman bæði setu og bak með einu handtaki. Þar sem seta og bakslá eru máluð sterkum litum, er að þeim prýði hvort sem stólarnir standa á gólfi eða hanga á vegg. Valdimar fylgdi stólnum eftir með fellanlegu borði þar sem hann beitir ívið hefðbundnari aðferðum til að leysa vandann.

Aðalsteinn Ingólfsson, Hönnunarsafn Íslands.

Laugardalur er eitt af þessum stóru grænu svæðum sem allt frá fyrsta aðalskipulagi Reykjavíkur árið 1963, hefur prýtt aðalskipulagskortin. Fyrir voru ýmis tilboð til útivistar og íþróttasvo sem grasagarður í fyrrum gróðrarstöð Eiríks Hjartarsonar (1930), garði Jóns og Grétu Björnssonar, sundlaug (Einar Sveinsson arkitekt), íþróttaleikvangur, Laugardalshöll (Gísli Halldórsson arkitekt) og tjaldsvæði. Árið 1986 var samþykkt deiliskipulag fyrir Laugardalinn sem hafði það markmið að sameina allar athafnir í gróðursælum borgargarði með fjölbreyttu innihaldi fyrir alla aldurshópa. Í stuttu máli garði fyrir alla fjölskylduna.

Trjágöng, sem ná frá íþróttasvæðum í norðri að fjölskyldugarði í suðri, mynda hrygglangju garðsins. Til beggja hliða við trjágöngin eru hinar ýmsu athafnir, íþróttavellir, þvottalaugar, skautasvell, grasagarður og húsdýra- og fjölskyldugarður.

Í nýja skipulaginu er lögð áhersla á að bæta enn við nýjum athöfnum þannig að garðurinn höfði til sem flestra.

Laug

rdalur í Reykjavík

Heildarskipulag

Landslagsarkitektar:
Heildarskipulag,
húsdýragarður o.fl.: Reynir
Vilhjálmsson, Landslag ehf.
Fjölskyldugarður o.fl.: Þórólfur
Jónsson, Garðyrkjudeild
í samv. við Arkþing ehf.
Þvottalaugar og umhverfi þar:
Kolbrún Þóra Oddsdóttir,
Garðyrkjudeild.

Ámundi Sigurðsson (f. 1959)

Þegar allt kemur til alls þá erum

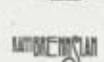
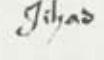
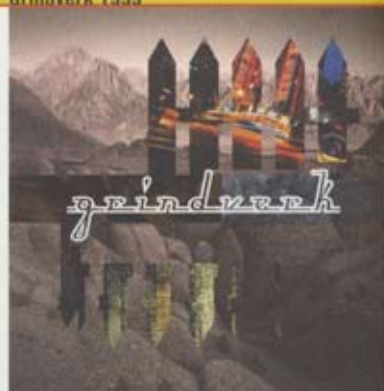
Uppn 1998

Inferno 1996

Grindverk 1999

við öll hluti af stórfjölskyldunni
„betlararar og þjófar“

Jeff Beck

**TRAIN
SPOTTING**

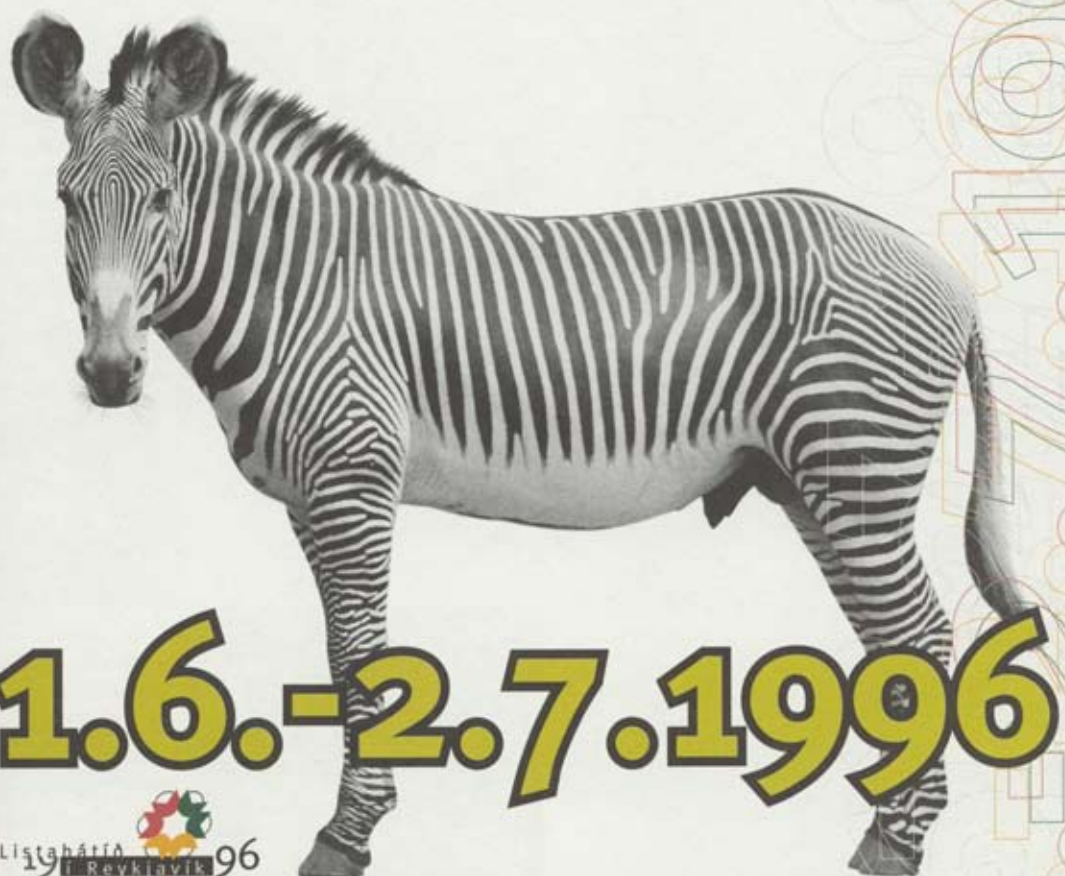

Ekki til neins ef allt verður eins.

	M	Y	N	D	A		●	●	●	●	●
S	M	I	Ð	J	A	●	●	●	●	●	●
A	U	S	T	U	R	●	●	●	●	●	●
B	Æ	J	A	R		●	●	●	●	●	

**Börkur Arnarson
og Dagur Hilmarsson**

1.6.-2.7.1996

Lisghátíð
 í Reykjavík 96

= Björk + Camerata + David Bowie + Den danske Trio + Deutachea Symphonie-Orcheater Berlin + Evgeny Klavin Heimakórinn +
 Hljópp + Le Grand Tango + Leiber Bowie's Brass Fantasy + Ljós og Jaxa + Lojki Guð í hana heilgíðóm + Philharmonia Quartett Berlin
 + Pulp + Sigurður Floaxaon og alþjóðlegi jazzkvintettinn + Sílfóníuhljómaveit Íslands + Sundhöllin sjálfur/Vocce Thulex + Tjónu
 Shiokasa og Andréa Schiøtt + Zilia píanókvartettinn + Kammerveit Reykjavíkur + Circus Ronaldo + Drápa + Eros + Fémiraka voru
 herra + Galdru-Lofjur + Gulstárapöll + Í hvílu myrkri + Ljósakvöld Listahátíðar + Jóbunninn + Andrea Serrano + Benedikt Gunnarsson
 + Carl Andre + Dauðinn í salenakum veruleika + Eftirráðgjafi einjarar + Egon Schiele + Arnulfr Rainer + Fjörvit + Hreinn Friðbjörnsson
 + Hóbert Núi + Jón Axel Björnsson + Karl Kvaran + Kochbeian og Hüllman + Náttúruvefni í salenakri myndlist + Ólafur Rómberg
 Páll í Háasjelli + Pía Rákel Sverrisdóttir + Rachel Whiteread + Ragna Róbertsdóttir + Robert Shay + Sigurður Sigurjónsdóttir
 Silfur í bjóðminjasaafni + Skjólíat + Snagar + Svavar Guðnason + Tolti + William Morris + Klóbbur Listahátíðar + ...

Nýja byggingin við Bláa Lónið er fyrsti áfangi mannvirkis sem hýsir heilsu- og ferðapjónustu við lónið. Hönnunin endurspeglar samspil nútímatækni og einstæðrar náttúru. Verkið samanstendur af nýjum baðstað ásamt ferðamannaverslun, veislu- og fundarsölum í jaðri Illahrauns við Svartsengi. Frí bifreiðastæði gesta að aðalinngangi hússins er gengið u.þ.b. tví-

hundrað metra í hraungjá. Við tekur manngerður hraunveggur sem er leiðandi í gegnum forsal og veitingasal, út á verönd við sjálft baðlónið og tengir húsið ósnortinn hraunbrún sem umlykur baðlónið. Úr forsal er gengið í böð og búningsherbergi, ferðamannaverslun, veitinga- og ráðstefnusal. Við blasir útsýni yfir baðsvæðið.

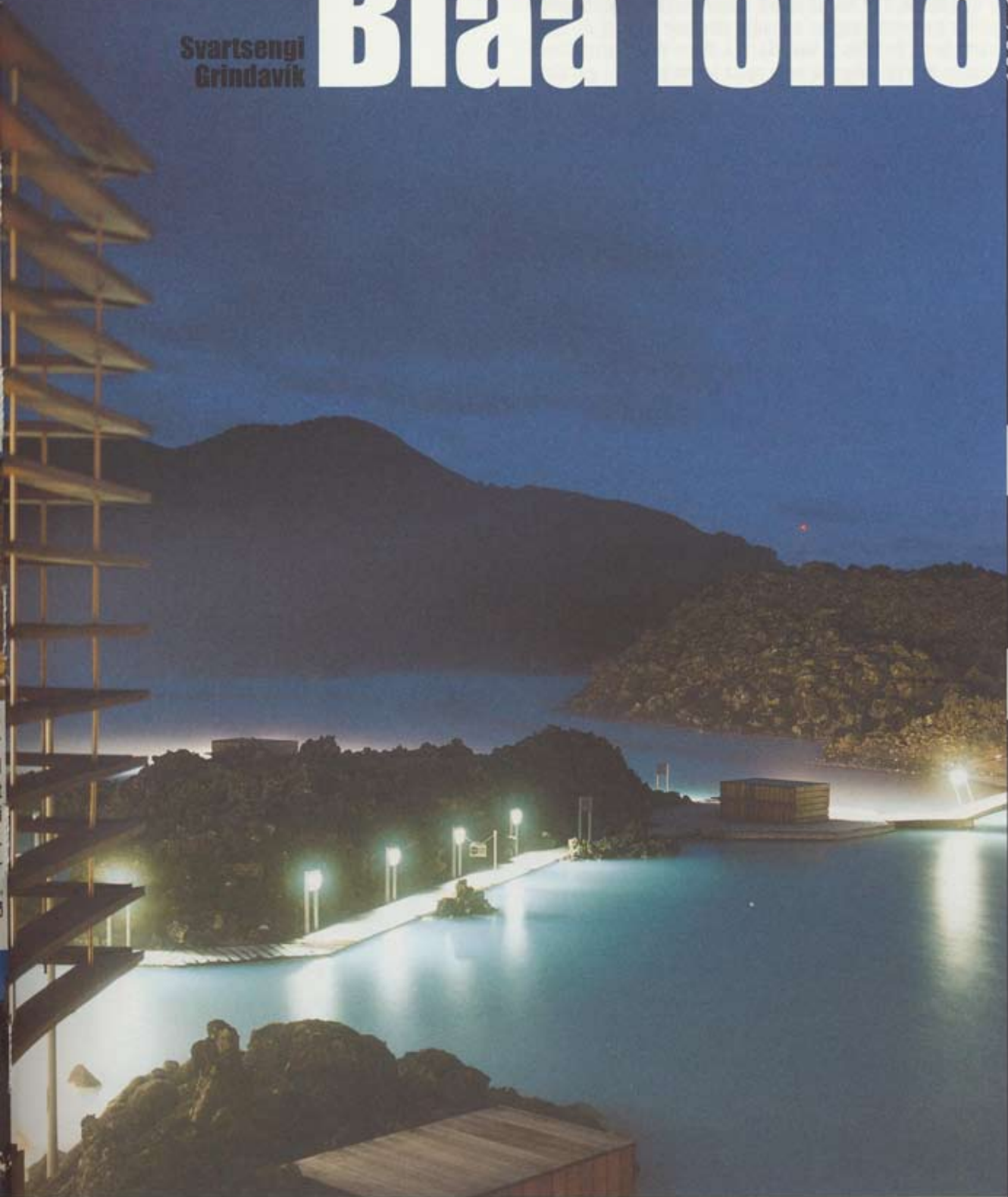
Vinnustofa arkitekta ehf.

Svartsengi
Grindavík

Bláa Lónið

1994-1999

Ytra húsið er 460 fm. veðurhjúpur úr gleri með burðargrind úr límtré. Innan í því er kassalaga eining úr vikursteypu sem er sjálf íbúðin, 100. fm. að stærð. Innan glersins er yfirbyggður garður þar sem hægt er að njóta útivistar og útsýnis allan ársins hring án tillits til veðurfars. Á öllum vistarverum innra hússins eru rennihurðir sem opna beina leið út í garðinn.

„Grundvallarhugmyndin var fyrst og fremst sú að búa til skjól. Að búa til rými, þar sem hægt var að njóta þess að vera úti í garði - lengur en annars staðar er hægt hér á Íslandi – með trjám og plöntum umhverfis. Jafnvel um miðjan vetur, ef það er sólskin, getum við borðað úti í veðurhjúpunum án þess að finna nokkuð fyrir kulda. Veðurhjúpurinn er ekki upphitaður, en þar finna menn ekki fyrir kulda þegar sólin skín. Í mars er þetta eins og venjulegt íslenskt vor utan dyra. Þetta er eingöngu vegna þess skjóls sem húsið veitir.“

Ólafur Sigurðsson arkitekt í viðtali við Arkitektúr, verkætæni og skipulag.
3. tbl. 1998.

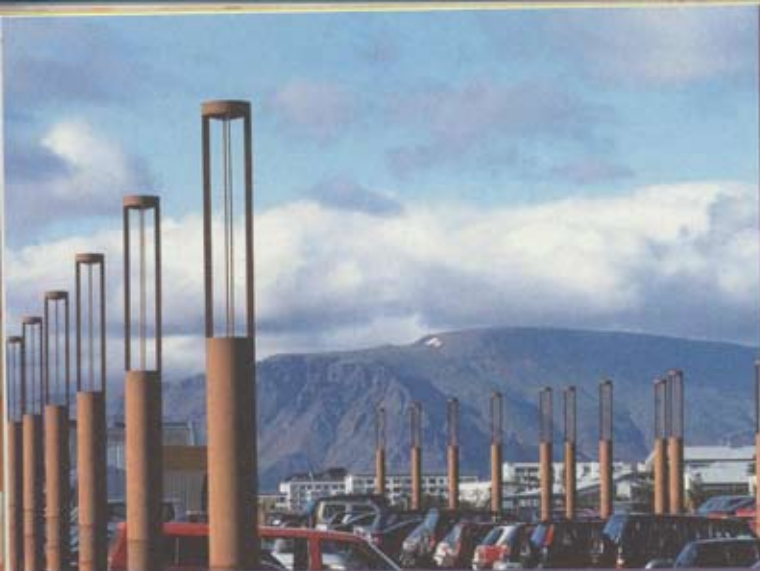
Ólafur Sigurðsson arkitekt

Íbúðarhús, Hjallabrekku, Mosfellbæ.

Bílageymsla, garður og almenningur við verslun

Kris
Studio

Stálþil myndar jaðar bilageymslunnar og afmarkar rými hennar. Holir bitar úr steinsteypu spanna 16 m. Haf milli stálbita er hvíla á stálsúlum fylltum steinsteypu. Ljósúlur efri hæðar mynda eins konar framlengingu burðarsúlanna. Lýsing neðri hæðarinnar er innbyggð í steypubitaloftið.

Með vesturjaðri bilageymslunnar liggur göngustigur á báðum hæðum sem opnast móti nýjum garði milli bilageymslunnar og Kringlunnar. Norðan við bilageymsluna er nýtt almenningstorg með yfirborði úr sexstrendu niðursöguðu stuðlabergi. Stálþilsveggur bilageymslunnar afmarkar rýmið að sunnanverðu, ryðgaður, manganerður veggur með lóðréttum brotlinum, settur í samhengi við stígaturna klædda láréttum grófum basaltstudium.

Kringlan er hof nútíma neyslumenningar. Á opnunardaginn var sýnishornum af varningi verslana komið fyrir í blýlátum sem lokuð voru inni í geymslu í öðrum stígakjarnanum, til fróðleiks þeirri komandi kynslóð, sem lifir niðurrif verslunarmiðstöðvarinnar.

niðstöðina Kringluna nn E. Hrafnsson myndhöggvari Grandda

Verkefni unnið með Kristni E. Hrafnssyni myndlistarmanni. Arkitektar og listamaður stíltu saman strængi sína á öllum stigum hönnunar og er úrlausnin í heild sinni afrakstur þeirrar samvinnu.

Hin nýja bilageymsla er á tveimur hæðum við suðausturhorn Kringlunnar, þar sem áður var malbikað bílastæði. Til að milda andstæðurnar í mælikvarða Kringlunnar og nærliggjandi íbúðarbyggðar er bilageymslan hugsuð sem manngert landslag fremur en bygging. Bílastæðinum er þrýst ofan í jörðina og þau látin hallast öfugt við halla landsins, en með því var unnt að tengja báðar hæðir bilageymslunnar við aðlæga þjónustugötu.

Brott úr íslenskrari arkitektúrsögu á 20. öld
Textar og tilvitnanir
Byggingarlistardeild Listasafns Reykjavíkur
Pétur H. Ármannsson / 14.9.2000

Unglist 1999, Listahátið ungs fólks. Hitt húsið.

(1.1978) **Gun**

1999-2000

SKÝJUM OFAR

DRUM & BASSI JUNGLEI JAZZI FUNKI BREAKBEAT SUSION

22:10-00:00 (06.05.01) Á WWW.BREAKBEAT.IS

Har Þór Vilhjálmsson

Skýjum ofar. Kynningarefni fyrir útvarpsþátt 2000.

Samtvinnuð rými (Spatial Alliance)

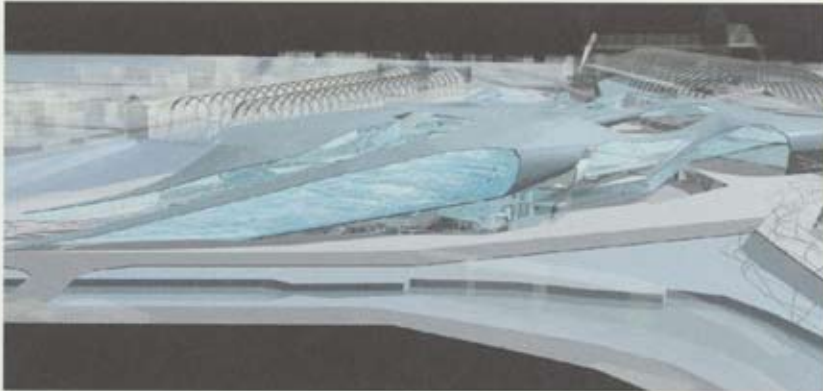
Mastersverkefni í arkitektúr,
Architectural Association, London.
Meðhöfundar: Emmanuel Bringer, David J. Gerber
("Micro.Soft.Surr").
Leiðbeinendur: Brett Steele, Patrik Schumacher.

Brof úr íslenskri arkitektúrsögu á 20. öld. Textar og tilvitnanir
Byggingarlistardeild Listasafns Reykjavíkur · Pétur H. Armannsson / 14.9.2000

Frey

Frostason arkitekt

Þetta lokaverkefni var unnið í hópi ofantaldra höfundna fyrir M.Arch gráðu við Architectural Association í Lundúnum 1998-2000. Höfuðáhersla vinnustofunnar er að samtvinna rannsóknir og hönnun með því að koma nýjum hugmyndum um hönnunarferli á framfæri. Ástæðan eru þær nýju forsendur sem myndast hafa vegna nýs umhverfis, hraðra breytinga og nýrrar tækni.

Vettvangur verkefnisins var óbyggt svæði milli Kings Cross og St. Pancras lestarstöðvanna í miðborg Lundúna.

Takmarkið var að skipuleggja viðskiptahverfi nýrra ört vaxandi tæknifyrirtækja sem vaxa út frá stærri tölvu- og fjarskiptafyrirtækjum.

Áhersla var lögð á bein tengsl milli höfuðstöðvanna í úthverfum og smærri eininga fyrirtækjanna í miðborginni með góðu aðgengi að lestarkerfi borgarinnar. Innra skipulag

viðskiptakjarnans var sótt í gagnagrunn eftir ýtarlegt rannsóknarferli á uppbyggingu Microsoft UK

(Bretland) og samvinnu þess við önnur fyrirtæki eins og British Telecom, NTL, Worldcom, o.f.l. Þessi stóru fyrirtæki á sviðum tölvutækni, hugbúnaðar og fjarskipta mynda smærri einingar sem vilja vera miðsvæðis í

Lundúnum og vinna saman á mismundandi hátt. Hönnun rymis og skipulag þess var svo stjórnað af mismiklum og mismunandi tengslum þessara samvinnu-fyrirtækja. Allt verkefnið var unnið í tölvu þar sem ýmis tölfræðiforrit voru notuð til að mynda gagnagrunn sem mótaði svo alla hönnunina.

„Hitt er svo sígilt ihugunarefni, hvað sé umbúnaður og hvað inntak, hvað efni og hvað andi. Einkenni glæstra menningarskeiða er ríkuleg tilreiðing umbúnaðar, listmennt í víðtækasta skilningi er viðleitni mannsins að móta hvern hlut, sem hann smíðar fagursniði. Í listasögunni ber að vísu mest á höllum og hofum, en við nánari athugun kemur í ljós, að sérhver smíð mannsins, smá sem stór, ber stílbrag síns tíma vitni: stóll eða borð, leturgerð eða bók.

Íslensk mótunarmennt er í senn gömul og ný, en á skilum fátæktar og velmegunar hafa forn og þó síung gildi skolast til í straumkasti hins nýja tíma, sum jafnvel glatast með öllu. Leiðin frá fábrotinu og fátæku bændabjóðfélagi til nútíma borgarbjóðfélags og iðnvæðingar er löng, en farin hér á landi á skömmum tíma. Hin mikla þversögn sjálfstæðis-tökunnar er, að þá skyldi formmennt hraka. Margt ljótt hefur verið um Dani sagt á Íslandi, þó stuðluðu danskar menntastofnanir að hollum áhrifum hér á landi í sjónmenntagreinum allt fram til 1940. Í hita sjálfstæðisbaráttunar varð sú skoðun ríkjandi, að allt danskt væri ljótt, en íslenskt gott og fagurt. **Afdönkuð útlensk listtíski frá miðöldum, rómanski stíllinn, sem lifað hafði í alþýðlegum handiðum, var dubbaður upp sem alíslensk listhefð, og annað fór eftir því.**“

Úr „Íslensk bókagerð“ 1965. Hörður Ágústsson.

Í kjölfar sjálfstæðisbaráttu og verslunarfrelsis dafnaði þéttbýli smátt og smátt og borgarmenning óx úr grasi. Um svipað leyti reið iðnbylting yfir meginland Evrópu og það fór ekki hjá því að hún skylli og á ströndum Íslands. Allt skeði þetta hér heima á skemmri tíma en víðast hvar annarsstaðar. Umskiptin voru sneggri. Þeim fylgdi m.a. aukin fjölbreytni í samskiptum manna, en umfram allt varð verkaskipting meiri. Breytingar þessar, sem næstum má kalla byltingu, settu að sjálfsögðu gagnert mark á íslenska menningu, ekki síst á þær listir sem tilreiddar voru öðru fremur auganu. Fyrir iðnbyltingu voru verkþættir sjónlista svo að segja á einni hendi, hugmynd, útfærsla, framkvæmd. Með tilkomu vélarinnar urðu þeir viðskila. Fleira kom til. List og afnot eða nytjar, sem lifað höfðu í farsælli sambúð urðu smátt og smátt viðskila. Upp á milli þeirra komst tæknivæðingin og reyndar líka grimmt markaðslögmálið. Listin skrapp saman en tæknin ól nytjarnar líkt og púka á fjósbita. **Áður hafði reyndar örloð á annari sundurgreiningu. Hér er átt við flokkunina í svokallaðar fagurlistir og nytjalistir. Skipt var eftir líkamlegum eða andlegum notum. Sest var í stól en horft á málverk, húið í húsi en höggmynd skoðuð.**

Á áfangaskilum – Félag íslenskra teiknara, 1974. Hörður Ágústsson.

Það er engin þjóðleg list til.

Hö

Þóur Ágústsson

Úr „Íslensk Bókagerð, 1965.
Á áfangaskilum – Félag íslenskra teiknara, 1974.
„Það er samleiðurinn í málinu!“, Vítal, 1996.

**Hörður Ágústsson í hópi hönnunarnemenda Myndlista- og handíðaskólans
6. mars, 1996. Spyrill (að mestu): Guðmundur Oddur Magnússon.**

Ég vil bjóða þig velkominn Hörður. Ég er búinn að segja nemendum svona undan og ofan af þér. Nú, ég hitti þig hérna á göngunum einhvern tíma fyrir síðustu jóli og þú sagðir við mig allhastarlega: „Varaðu þig á tölvunum og tækninni!“ Einhvers staðar hljómaði í eyrum mínum William Morris og andstaða hans við vélvæðingu handíða. „Ef þið teiknið eitthvað upp í kjaftinn á vélinni verði þá viss um að ættin leyni sér ekki“ var haft eftir honum. Margir hafa haldið því fram að með iðnbýltingunni - vélvæðingunni - hafi rofnað sambandið á milli hugar og handar svo að til skaða sé. Þar hafi orðið ákveðinn aðskilnaður á milli lista og tækni og að þessi aðskilnaður hafi leitt okkur út í þær ógöngur sem við sjáum allt í kringum okkur, það er að segja að ótrúlegur hluti þess sem er hannaður, hvort heldur sem nýtjahlutir eða fyrir miðla, eins og prentgripir, sé hannaður af fólki sem hefur ekki snefil af tilfinningu fyrir formum, hlutfólum og litum. Við verðum vör við að módernismanum er kennt um þetta, þó svo við sannanlega vitum að þar hafi glæsilegir hlutir verið hannaðar. Skilurðu þessa gagnrýni og hvað viltu um hana segja?

Hörður: Já, ég vil nú fyrst segja að ég er afskaplega glaður yfir því að vera hérna hjá ykkur, glaður yfir því að vera kominn í skólann minn. Ég er menntaður hér í þessum skóla, ég hef verið kennari í þessum skóla og ég hef verið skólástjóri hér í þessum skóla og þvælst víða. En svo kemur ungur maður og biður mig um að tala við nemendur og segja eitthvað frá. Ég gat auðvitað ekki neitað þessu þó svo að ég væri á bólakafi í öðru - því núna er ég orðinn byggingalistafræðingur! En ég þarf að segja ykkur þrennt fyrst. Í fyrsta lagi finnst mér þetta jákvætt, mjög jákvætt að þú skyldir biðja mig að koma hingað. Í öðru lagi hafa listfræðingarnir ekki spurt mig neins og það veður uppi mörg vitleysan í því sem þeir segja um okkar kynslóð. Það vill nú svo til að ég hef lifað allan íslenska módernismann eins og hann leggur sig í myndlistinni, í arkitektúrnum og í þessari göfugu grein sem ég tel bókagerð og auglýsingateiknun vera. Svo ætla ég að grínast dálítið við þig. Þegar þú hélt þessa ræðu þá sá ég sjálfan mig í kringum 1960 og var að hugsa um að segja við þig eins og Jón Arason sagði: „Veit ég það, Sveinik!“ Þessi ræða þín er alveg nákvæmlega það sem ég hefði sagt fyrir þrjátíu árum, nema ég sagði að listin og tæknin fyrir þennan tíma hefðu búið í farsælli sambúð og ég líkti henni við gott hjónaband og að það hefði alveg verið jafnt á með báðum aðilum komið - það væri ástsælt á milli þeirra en vélin hefði verið eins og hver annar - ja ég veit ekki hvað á kalla það - friðill - sem hefði komist upp á milli og skilið þau að. Og ég lít svo á að karlarnir séu harðir, og að þeir séu fulltrúar tækninnar, en konurnar fulltrúar listarinnar - mýktarinnar. Og svo við hverfum lengra, þá fannst mér eins og karlinn þendist út, svona (Hörður breiðir úr sér), en konan - listin - hún

dróst saman - og hvarf. Það er sannleikurinn í málinu. Ég hef verið að skrifa sögu íslenskrar byggingarlistar og uppgötvad mér til skelfingar, ég sem hef barist fyrir módernismanum, að módernisminn og módernisminn er tvennt ólíkt. - Ég hef svo mikið að segja þegar ég kemst innan um svona fólk eins og ykkur að ég er að hugsa um að stoppa.

En ég minni bara á að þeir voru í vandræðum með Le Corbusier þegar hann var hundrað ára, hérna upp í arkitektasafni hjá arkitektafélaginu; hann hefur ekkert meiri menntun en ég hafði frá Handíðaskólunum á sínum tíma. Tvö ár í handíðaskóla í Sviss að læra að skera út! Hann hafði enga aðra menntun og þeir voru í vandræðum. Það var alveg eins og að minnst á snöru í hengds manns húsi að Le Corbusier var próflaus. Hann hafði það bara eins og ég, fór þangað sem hann þurfti að fara til að læra. Jæja, Le Corbusier, hann sér allt í einu að málmí er stungið inn í vél, hann stimplaður og út kemur rokokó eða barokk munstur! Hugsaðu þér: Getur þetta átt sér stað? Þetta vitið þið allt saman eða er það ekki? Það er eins og sé karlinn á kassanum. Munið þið nokkuð eftir þeim sem stóðu á Lækjartorgi og voru að frelsa heiminn? Yndislegustu menn sem ég hef hitt - þeir stóð rennsveittir og komu með kassa niður á Lækjartorg til þess að boða guðsorð. Það hlustuðu engir á þá og heimurinn fór versnandi frekar en hitt. En ég vil ekki vera neinn heimsprédikari, en þetta sem þú spurðir um í upphafi: Hann Halldór Björn - er hann ekki kennarinn ykkar? - hann segir það á bók einhverstaðar um mig að ég sé ættaður frá Bauhaus skólanum þar sem að vísindi og listir runnu saman. Og mér finnst þetta eiginlega alveg rétt hjá honum, en það sem Bauhaus var að reyna gera var í raun og veru ekkert annað en að þú hefur huga, svo hefurðu

„Það er sannleikurinn í málinu!“

1996

hönd, svo hefurðu tæki og hugurinn segir hendinni til hvernig þú mótar. Þú stendur andspænis hlutnum sjálfur - myndhöggvari, hann sér myndina frá öllum hliðum - málurinn stendur fyrir framan mynd sína. Á miðöldum voru arkitektar kallaðir meistarar verksins. Þá voru þeir annað hvort múrarar eða timburmenn sem teiknuðu húsín og þeir voru á staðnum á meðan verið var að byggja þau og höfðu þau í hendi sér. Svo kemur vélin sem milliliður og það er það sem Bauhaus er að reyna gera - að reyna að brúa þetta bil. En það er kannski dálítið erfitt að vera að tala um þjóðfélagsstefnur og hugsjónir og annað slíkt í dag, því það er allt einhvern veginn orðið úr mód. En ég lit svo á að það heppnaðist margt vel - en svo eru fyrirbæri; kommúnisminn og hinsvegar kapítalisminn. Þetta fæðist í kapitalistiskum heimi í Þýskalandi og Frakklandi og er mjög fljótt að taka við sér meðan Sovétríkin voru frjáls - Malevitch og myndhöggvarinn og arkitektinn Tatlin og Lissitzky - þeir taka við sér, þeir fara að hanna fót, þeir gera auglýsingar og móta stóla. Þetta vitið þið allt saman og þarf ekkert að endurtaka það. En þetta varð ný hugsjón strax sem kommúnisminn drap með einu höggi og kapitalisminn stórskaðaði í peningagræðginni.

Það er tvennt sem ég legg áherslu á, og er ósköp einfalt. Það er að kynna sér vel fortíðina og það eru tveir af þessari kynslóð minni sem gerðu það. Það er Karl Kvaran og ég. Ég vil þar segja ykkur það að Kalli var ennþá harðari. Hann var líka maður til að tala um myndlist - við stóðum saman í Handíðaskólanum við Grundarstíg - við stóðum saman í akademíunni í Kaupmannahöfn og við stóðum seinna saman við að lansera geómetríska abstraksjón. Og ég var strax í upphafi hrifinn af renaissansinum. Ég sagði oft við hann Kjartan Guðjónsson, sem er fæddur teiknari; ég hefði átt að vera uppi á renaissansinum en þú hefðir átt að vera uppi á barrokk tímanum þegar hann var sem allra fjölbreyttastur. Jæja, en ég leit svo á að ég gæti eiginlega ekkert málað fyrr en ég hefði tók á forminu. Sumir geta aftur byrjað bara að mála, eins og mér fannst þeir Kristján Davíðsson og Valtýr herra - þeir voru á móti skólum. Þetta gæti alveg eins bara legið í upplaginu. Einn er coloristi, annar formalisti. Okkar afstaða, Karls og mín, var sú að það þyrfti framur öllu að ná tökum á forminu. Ég ætla ekki að segja frá öllum þeim tímum sem ég sótti í módelteikningu, bæði í Kaupmannahöfn og London þegar ég var þar og í París, allan tímann. En Karl, hann var ennþá harðari en ég. Hann fer af akademíunni

og inn á teiknskóla Rasmus Bøjesens. Hann var nýkominn inn á Statens Museum for Kunst, þar sem eru klassískar styttur þegar hann er kennari Kjarvals. Fyrsti nemandi hans er Kjarval en seinasti Karl Kvaran. Og þarna situr Kalli í tvö ár - einn af okkar albestu listamönnum - abstraktmönnum - og gerir ekkert annað en að teikna grískt gifs, þ.e.a.s. gríska myndlist til þess að ná tökum á þessu sem er svo erfitt að ná tökum á og er aðalatriðið - það er hlutfallið á milli hæðar og breiddar. Þegar ég var á Ítalíu 1948, gerði ég ekkert annað í sex mánuði en að stúdera klassíkina - ég stúderaði arkitektúrinn í leiðinni, ég gæti sýnt ykkur skissubækur. Það er sama með hana Gerði Helgadóttur sem var þá nýkomin til Ítalíu. Hún tók þessa stefnu. Ég verð endilega að segja ykkur smá brandarasögu af henni og mér ef ég fæ eitthvað að drekka...

Já, gerðu svo vel, hér er kaffi. Vantar sykur og mjólk? (Hörður virðir fyrir sér tölvurnar)

Vitið þið það að ég er ekki steinaldarmaður - en tölvur... Menn eins og Kristján Eldjárn forseti, þetta eru menn sem voru aldir upp í sveit, þekktu ekki borgarlífið. Þeir höfðu lifað við sömu aðstæður og menn fyrir 1000 árum, og ég er ekki járnaldarmaður, aðeins yngri, en þetta er tækið sem ég nota (sýnir blýant). Ég skrifa með þessu visindagreinir. Ég teikna með þessu hús og myndir og þetta kostar svona 50-60 kr. og svo kem ég núna á söfn - ég kem mikið á Þjóðminjasafnið - og þá finnst mér ég vera kominn í klaustur þar sem hver munkur og hver nunna situr við altarið hljóð og stillt og biður til guðs - við nánari athugun sé ég að þetta er ekki altari heldur tölvur! Jæja, mér ferst ekki að tala illa um framfarirnar, sko, en ég veit ekkert hvað tölva er - ég kann ekki einu sinni á ritvél!

En ég ætlaði að segja ykkur þennan brandara um Gerði. Ég kem til Flórens í júní 1948 og ég vissi að það var einhver ung stúlka frá Íslandi að læra höggmyndalist í akademíunni þar. Jæja, og mig langaði til að hitta þessa stúlku en hafði enga addressu - ekkert. Svo ég setti mig bara í Sherlock Holmes stellingar og byrjaði að einangra hverfin. Þetta gekk lengi dags, svo er ég kominn í listamannhverfið. Þá hugsaði ég með mér: Nú fer þetta að skána! Og Ítalir, þó að þeir séu Ítalir, tala yfirleitt frönsku. Ég talaði frönsku. Svo hitti ég einn náunga, svona réttan Ítala, og spurði hann hvort hann kannaði við einhverja konu sem væri að höggva myndir - hún væri á akademíunni. Allt í einu kviknaði

á þerunni hjá honum - þið vitið hvernig það er þegar kviknar á þerunni: Ah, ha! Si, si! Signorina pantaloni! Og það þýðir einfaldlega: Konan á buxunum. Og hann segir mér hvar hún er. Svo hitti ég Gerði, rauðhærða með illa sprungið nef af kulda og í síðbuxum. Þið verðið að athuga það að þetta hefði komið í fjölmiðlum í gamla daga - kona á síðbuxum. Þegar ég labbaði með henni niður Flórens götur þá ætluðu hálsarnir á kórulum alveg í hringi. Hún hafði vinnustofu og hún lánaði mér hana og ég man eftir því að ég kópieraði í fullri stærð mynd Botticellis, fæðingu Venusar. Þetta var það sem ég lagði áherslu á. Að kunna skil á fortíðinni. Er Guðmundur bara farinn?

Hann fór í símann (kemur inn í sömu andrá)

Hörður: Þú mátt ekki fara í símann þegar svona merkilegur gestur kemur! Ég var að segja þeim söguna um hana Gerði. Þú misstir af henni en ég segi þér hana bara seinna. Ég var að segja þeim það sem ég teldi að skipti máli - það að kynna sér fortíðina. Ég lauk stúdentsprófi 1941 og fer í verkfræðideildina í eitt ár um leið og ég fer í Handíðaskólann því ég ætlaði mér að verða arkitekt fyrir hádegi og listmálari eftir hádegi. Síðan í vinnu til arkitekta. Einar Sveinsson og Hörður Bjarnason segja mér til og síðan er allt lokað [vegna stýrjaldarinnar] og maður vildi alls ekki fara til Bandaríkjanna, það kom ekki til mála, en þeir fóru sem sagt til Bandaríkjanna hinir. En við Kalli biðum til 1945. Á þessum tíma opnaðist Ameríka á marga vegu. Hún opnaðist meðal annars með því að listaverkabækur fóru að koma í bókabúðir. Ég man sérstaklega eftir Máli og menningu. Þar eru sem sagt bækur um móðernisma sem hvergi höfðu sést áður, bækur sem ég á enn í dag og eru alveg jafngóðar eins og þær voru á þessum árum. Svo voru þeir búinir að þýða, til dæmis, listasögna hans Elie Faure, sem er besta listasaga sem hefur verið skrifuð á frönsku. Hún kemur hérna inn 1943 og ég las hana alla saman, svo að ég hef verið vel undirbúinn þegar ég fer til Ítalíu, og svo þetta - að gagnskoða. Ég fór til dæmis í námskeið þegar ég var í London á Courtauld Institute - þar fór ég á námskeið í Technic of the old masters. Þekkið þið myndina „Man with the red rubin“ eftir van Eyck? Nei? Hann er með gríðarstóran rauðan hött. Kennarinn henti henni - svo að segja - sjálfum orgínalimum! Þá var National galleríð bara einn salur. Þegar ég skrapp yfir til Parísar frá London '46, þá voru bara einn eða tveir salir í Louvre opnir. Þetta var svona eftir stríðið - það var allt í rúst

á Ítalíu. Þegar ég fór svo til Ítalíu í námsferð frá Frakklandi 1948 var allt í rúst, veggmyndir líka, svo maður sá nákvæmlega hvernig þær voru gerðar. Það var eins konar framhald af námskeiðinu í London. Jæja, þetta er sem sagt um tæknina. En þegar ég er í akademíunni í Kaupmannhöfn, þá náttúrulega var ég alltaf að leita - alltaf að leita eins og Benedikt Gröndal. Ég svallaði aldrei neitt. Ég drakk ekki og ég reykti ekki og ég var fyrirfram dæmdur af félögum mínum sem algert flaskó sem aldrei myndi geta gert neitt. Þá sagði ég að Ásgrímur Jónsson og Kjarval hefðu aldrei drukkið, en það var ekkert að marka og, sem svo verra var, þegar Kjarval fór loksins að drekka, sem ég held að hafi verið á níráðisaldri, þá varð hann normal! Jæja, þá finn ég á bókasafninu Pedagogisches skizzenbuch eftir Paul Klee. Þá kynnist ég fyrst teórfum Bauhaus fræðimanna. Ég var ekki tilbúinn að tileinka mér þær þá en þær settust að í undirmeðvitundinni. Ég er náttúrulega fyrst og fremst að hugsa um klassíska málaralist þá. Það myndi taka langan tíma að segja frá því öllu saman, því að ég er úr Hreppunum - ég veit ekki hvort eitthvert ykkar er úr Hreppunum - svona úr varfærinni bændastétt. Það fór það orð af mér í gamla daga að ég væri ofstækisfullur vitleysingur - en ég er ákaflega varfærinn. Ég tók hvert spor og rannsakaði það meðan ádrir þutu bara beint upp í tré og dúlluðu. Þannig, til dæmis, að myndir mínar frá sýningunni 1949, þær eru í raun og veru árangurinn af kenngunni Gunnlaugs Schevings og Þorvaldar Skúlasonar og af veru minni á Ítalíu og í París. Sérstaklega teiknaði ég mikið á Parísarárnum. Ég áltíð að fólk eins og þið þurfið að kunna að teikna. Við vorum að tala sem sagt um fortíðina, að athuga hana vel. Kynna sér vel allar hugmyndir. Nú hef ég verið hérna í skólanum og lífað allar þessar kynslóðir og allar þessar breytingar skilurðu og fyrir mér kemur ekkert á óvart - kemur ekkert á óvart - ég fer ekki að taka afturhalds-afstöðu og berja niður nýja strauma, því að það er ekki hægt. Eitt er mikilvægast af öllu. Það er það að listamaðurinn ræður ferðinni. Það þýðir ekkert að vera segja við listamann hvað hann eigi að gera. En þið eruð á nýjaplani - þið eruð í sama hópi og arkitektar. Nýtalistinn verður að taka tillit til nota en það gildir samt sem áður það sama um hana.

En má hún ekki hafa persónuleg einkenni?

Hörður: Hvað heldurðu. En bídu við. Það er bara þetta: Eftir að ég lærði auglýsingateikningu í París þá tók ég

ekkert að mér nema það sem ég vildi. Ef kunninn sagði: Ja, þetta er ómögulegt - þá var bara bless. En þegar þeir eru farnir að reka þessar teiknistofur og eru með stóran búisni og fólk í vinnu, þá sé ég afleiðingarnar. Ég hef alltaf litið á grafíska hönnun sem listgrein á borð við arkitektúr, myndlist og höggmyndalist.

Má ég spyrja aðeins um eitt í sambandi við móðernismann? Hann fer yfir allt. Hann gerir þá kröfu að vera alþjóðlegur. Maður sér ekki mikinn mun á móðernisma í Suður Ameríku og Norður Evrópu. Þetta er meira segja í okkar fagi blygðunarlaust kallað Internasjónal stíll í týpografíu og á að virka einhvern veginn karakter-laust sem einskona allsherjarlausn, Helvetican og uppsetning á stoðgrind fyrir allan heiminn. Er þetta ekki þvingun?

Hörður: Heyrðu góði, grísk klassík fór yfir allt, gotíkin fór yfir allt, renisansinn fór yfir allt o.s.frv. Á hinu evrópska menningarsvæði. En það var unnið af alvöru úr hverri stefnu. Nú nær móðernisminn yfir miklu stærra svæði svo hætta er á að eitthvað fari úrskeiðis, en að hann krefjist einhæfingar, það hef ég ekki séð. Það var bara eitt sem ég gleymdi í sambandi við fortíðina. Ég kom hérna með bók sem ekki er til neins staðar á Íslandi. (Hann tekur bókina uppúr tösku og allir safnast nær) Hún heitir *Divine Proportione** eða hin guðlega hlutföll eftir ítalska munkinn Pacioli. Þetta er frönsk þýðing, ljósprentun af fyrstu bók sem prentuð er um hlutföll. Ég held að hún sé prentuð fjórtánhundruð og eitthvað. Af þessari bók lærði Leonardo Da Vinci. Af þessari bók lærðu renaissance mennirnir. Þessi bók, hún er undir áhrifum frá heimspeki Platons og ég hef sem sagt uppgötvað það eftir þrjátíu ár, að þegar ég kennað formfræðina hérna í tuttugu ár, að þá var ég að kenna Platon. Sko, sjáið þið, komið enn nær. Hvað er hér, ha? Hvað er þetta? Viljið þið segja mér það?

Geometrian er ekki eitthvað sem móðernistar fundu upp!

Hörður: Nei! Sá sem sagði mér mest um gildi komposísjónar - veistu hver það var? Það var Giotto! En það er aðallega af einni ástæðu sem ég vildi sýna ykkur þessa bók. Maður hefur kannski orðið ástfanginn af einhverri konu og aldrei getað talað við hana einu sinni - alltaf fyllost af sársauka þegar maður hefur séð hana, en aldrei fengið að njóta hennar. En ég get sagt ykkur alveg eins og er að sá hluti allra sjónlista sem kemur mest við hjartað í mér,

það er týpografían - klassísk týpografía - fyrsta prentaða heimildarit um týpografíu í Evrópu eftir því sem ég best veit. Þetta er unnið - eins og þið vitið - upp úr steinskriðinni á Trajan súlunni og fleiri inscriptsjónum í Róm svo byggja þeir þetta upp og hvað er þetta? Þetta er ferningur, hringur og þríhyrningur. Ha! Þegar ég byrjaði að kenna formfræðina, þá hafði ég prinsipp - þess vegna kom konseptið mér ekkert óvart af því að ég kallaði stefnuna mína prinsippina. Ég kallaði önnina „Lögmál og frelsi“, þ.e.a.s. vildi kanna ferilinn frá hinu einfalda til hins fjölbreytta. Fyrsta prinsippið mitt í kennslunni var það að allir nemendur hefðu jafnstórt format, það var 30x30. Svo byrjuðum við. Fyrst ferning - bara að teikna ferning, sagði ég. Ferningurinn verður að vera á miðju blaði en þið megjið ráða hvað hann verður stór. Þar glitti í frelsið. Næst þríhyrningur eða hringur - hann verður að vera á miðju blaði en þið megjið ráða hvað hann verður stór. Svona byrjaði það. Þá kom línan og svo punkturinn. Síðan vinna þau smátt og smátt úr þessu. Þá fer ég í inn á hrynjandina, 1,1,1 -1,2,1, -1,3,2, -1,3,3 og þá erum við komin sem sagt eins og Grikkir í músíkina. Músk hafði mjög mikil áhrif á arkitektúr miðalda og kannski fyrr. Það er rythminn skiljið þið eða síblyljan. Hérna sjáum við þetta í bókinni. Þarna er dórísk súla, jónísk súla, kórínþísk súla og Toscan súla. Þær bera í sér ákveðið hlutfall, ákveðin rythma, sem speglast yfir í hús. Við þetta hafa arkitektar og hönnuðir frá tímum Grikkja unað alveg fram að því að við förum að brjóta þetta niður, því er nú helvítis ver! Og þó, Le Corbusier tók upp þráðinn um 1940. Hér sjáið þið frumrúmform Platons sem hann talar um í Timeusi sem er undirstöðurit allrar hugsunar á Vesturlöndum. Það er álíka jafn merkilegt og Biblían, því að vestræn menning er eins og þið vitið Biblían plús Platon deilt með tveimur. Und so weiter! Svo á ég margar bækur - ég kynnti mér þetta á Ítalíu. Það er til dæmis ein eftir Matila L. Ghyka sem heitir Gullinsnið og þar rekur hann þessa sögu alla saman. Hana kaupir ég sem sagt á Ítalíu 1948 og er all vel undirbúinn. Þið verðið að athuga það til dæmis í sambandi við grafíska hönnun. Það er svo margt sem ég vil tala við ykkur um - eins og þetta: Ef þið skoðið myndlistarverk eftir renaissance málara, barok málara, rokokó málara, klassíska málara þá eru oft inscriptsjónir á myndunum og þær eru í Antíquu eða Bodoni sem þeir gera sjálfir. Þ.e.a.s. að listmálarinn varð að læra þetta. Síðan dettur það niður.

Hver er eiginlega skrifaður höfundur að Divina Proportione?

Hörður: Lucca Pacioli, hann var munkur og Leonardo teiknaði myndir í bókina. Svo ég fari nú að sprella eins og í gamla daga í tímum - þá er heimspeki platonismans og klassisismans - hún var þessi: Það er maður sem stendur svona (Hörður stendur upp og glennir lappir og réttir út arma eins og renaisansmaðurinn á teikningu Leonardo da Vinci.) Sjáði þið? Og þá umrítar þú hring í kringum þig og svo þríhyrning og ferning og miðjan er nafliinn. Þetta urðu allir að læra!

Og kölluð naflaskoðun. (Hörður starir grimmur á mig svo ég reyni að skipta um umræðuefni) - En mörgum finnst að þessi klassíska hlutfallafræði hafi skemmt með móðernismannum?

Hörður: Já, nú ætla ég að svara þessu. Þegar Viðeyjarstofa var vígð eftir restorásjónina, þá var okkur boðið þangað í mikla og fina veislu. Þá var Hjörleifur Stefánsson... (dregur upp pípu og Prince Albert tóbak) Nei, heyrðu, ég má ekki reykja hér inni.

Jú, reyktu bara. Lög sem eru sett eftir að þú hættir sem skólastjóri gilda ekki um þig! Nútímalög ná ekki yfir þig!

Hörður: Nú, já. Jæja, heyrðu, hvað ætlaði ég að fara segja merkilegt, já, það var um þessi rof. Ég er einmitt að skrifa um þetta í sambandi við arkitektúrinn og horfi yfir þetta allt saman. Í fyrsta lagi vil ég benda háttvirtum kennslustjóra á það að ef kinværji sæi yfir evrópskan arkitektúr í fimm, sex, sjö handruð ár, þá myndist honum þetta allt saman vera sama húmbúkið, hvort heldur í Hollandi, Noregi eða Frakklandi, Þýskalandi - þetta væri allt eins. En það var Viðeyjarstofa og Hjörleifur Stefánsson. Við erum nú búnir að vinna lengi saman í restorásjón og ég er búinn að berjast fyrir íslenski varðveislu. Sextíu og átta kynslóðir sem kom nú hérna inn og - það eina sem ég er montinn af í lífinu er það að hafa getað haldið þessum skóla í skefjum 68-75. Ég ætli að fá alþjóðleg verðlaun fyrir að láta nemendur '68 kynslóðarinnar syngja jólasálma við kertaljóð og fá Sigurð Norðdal til að spjalla við þau um norrænar bókmenntir! - Ég segi við Hjörleif: Það er engin þjóðleg list til - og hann hrökk í kút: Og þú sem ert alltaf að boða þjóðlega list! Og það sem ég lagði áherslu á þegar ég var að kenna sjónlistasöguna, það var þetta: Það er einhver kraftmiðstöð. - Ég er gamall og nýr sósíalísti. Ég var nú sagður

kommúnísti, en af því að ég var lista- maður, þá vissi ég það að maður varð að hafa frumkvæði og ég vissi það að sumir voru betri málara en aðrir þ.e.a.s. að sumir eru gáfaðari en aðrir. Þannig að jafnaðarstefnan hefur alltaf í aðra röndina farið í taugarnar á mér. Það eru sumir staðir sem af einhverjum ástæðum, sem ég veit ekki hverjar eru, ef til vill efnahagslegar og andlegar, verða frumstöðvar eða miðstöðvar. Út frá þeim bylgjast áhrifin og þetta er eins og - við getum hugsað okkur að þetta borð væri vatnsflötur og síðan væri svona smá sker, steinar, pínulitlir, og smærri sker, og svo er þessi aðalmiðstöð - við skulum taka gotíkina. Hvar er miðstöð gotíkurrinnar? Hún er í Saint-Denis og við þekkjum manninn sem lætur sér detta í hug að léttu hvelfingarbogann og síðan fer þetta út um allan heiminn í tvær aldir. Látið þungan stein detta á vatnið og það myndast bylgjur. Þær eru sterkastar næst og svo brotna þær á þessum litlu steinum og verða öðruvísi, aðeins öðruvísi, í laginu en sama eðli. Ergo, eins og sagt var í stærðfræðinni í gamla daga: Þetta sem þú ert að segja um móðernismann gildir um gotíkina. Þetta sem þú ert að segja um móðernismann gildir um renaissansinn. Þetta sem þú ert að segja, það gildir um barokkið. Þetta sem þú ert að segja, það gildir um nýklassisismann. Það er engin þjóðleg list til. Þjóðleg list, hún sprettur upp úr upplýsingunni. Í kjölfar hennar kemur frelsisskrá Bandaríkjanna, byltingin mikla í Frakklandi og byltingin 1848. Þetta eru aðalpunktarnir. Þá fyrst fara menn að leita og spyrja um þjóðirnar. Þar sem menn fara meðvitað að búa til þjóðlega list, eins og Ríkharður Jónsson myndhöggvari er dæmigerður fyrir, þá er það dæmt til þess að mistakast. Hinsvegar er öll góð list þjóðleg. Rómanska bylgjan sem brotnar á Íslandi - hún brotnar allt öðruvísi heldur en á Skandinavíu, meðal annars í byggingarlistinni. Það er vegna þess að Norðmenn eiga nóg af timbri, Íslendingar eiga nóg af torfi og Danir múrstein. Svona verða menn að haga sér eftir efninu.

Fyrir rúnum tuttugu árum tókstu þátt í umræðu um íslenskar sjónmenntir í tímaritinu Samvinnan og þar líktr þú Viðimýrarkirkju í Skagafirði við Péturskirkjuna í Róm.

Hörður: Það hef ég sagt og stend við. Eins og ég sagði við krakkana, fjalldrapi, eyrarrós og hvað heitir nú litla fallega blómið sem ég held svo mikið uppá, ég man þá ekki. Það er svona hátt, rautt eins og rós. Og svo hef ég farið um og séð eikur - mikil grenitré og þegar ég ber þetta saman þá er þetta alveg

sama eðlið það er bara stærðarmunur. Það er sama lögmálið í eyrarrósinni og í rósinni suður við Miðjarðarhafið. Það er sama lögmálið í fjalldrapanum og eikinni o.s.frv. Í Viðimýrarkirkju er allt sem gerir hana að sigildu listaverki eins og Péturskirkjunni. Sjáði til, arkitektúrinn hann er þrjúþættur. Hann skiptist sem sagt í nytjakaflokk - það þarf að nota hús, það þarf að vita hvernig á að byggja það - það er tækniþátturinn og síðan er það þátturinn sem tekur afstöðu, því það kemur ekki af sjálfu sér að ákveða hæð, breidd og dýpt. Og þar kemur listin til, skilurðu, og hvar var ég í ræðunni? Já, Viðimýrarkirkja, hún hefur alla þessa þætti eins og Péturskirkjan - hún er kirkja, göðshús. Altarið hefur sinn stað. Presturinn, sem predikar orðið, hann hefur sinn stað. Konurnar hafa sinn stað, sjáðu, og mennirnir hafa sinn stað. Það var þannig í gamla daga að konur sátu alltaf norðanmegin og karlar sunnanmegin. Þetta er enn gert í brúðkaupum, kannist þið við það? Það er svona smábrandari til um það. Af hverju þær hefðu verið látnar sitja norðanmegin. Það er vegna þess að þær eru svo ástríðuheitir, það þarf að hafa þær norðanmegin til að kæla þær. En það er nú vegna þess að Maríuólturur voru norðanmegin, þess vegna voru konurnar látnar sitja þar. Nema það, að í Viðimýrarkirkju eru sömu mótin. Það er fullkomin tækni - gömul tækniþekking notuð alveg yfir í smæstum detalju. Síðan er hún í klassískum bragarháttum, hún er tvö og hálf kvadrát á lengd. Í þversniði er hún ad quadratum. - Það voru tvö þversnið sem voru í gangi, ad triangulum og ad quadratum, sem er hérna. Bitarnir eru nákvæmlega helmingur af hæðinni. Síðan er farið yfir í detaljuna.

En ég á mikið eftir að segja ykkur! Það sem er mikilvægast við listina - það er það að maður getur aldrei útskýrt hana. Það er vonlaust og það er langbest að gera sér grein fyrir því, en hitt er enn þá hættulegra, að segja að það þurfi ekki að reyna það! Jæja, elskurnar mínar, spyrjið þið nú eitthvað. Ég er hérna með smásýnishorn af dóti sem ég gerði. Ég er eins og litli drengurinn sem kemur til þabba til að sýna honum gullin sín. En það er þetta með móðernismann að kapitalisminn, að minu mati eyðilagði hann, þó hann væri uppsprettan. Ein af grundvallarhugsjónum Bauhausmanna og þessara manna var að þeir höfðu mjög náði samstarf við heilbrigðisstéttir. Sjáði til, menn bjuggu í gremum - það var dimmt og það var heilsuspillandi. Eitt af því sem átti að gera var það að fá meiri birtu og meira loft til þess

að fólkinu líði betur. Aðalröksemin fyrir því að gera þetta sem var gert, var sú að það var komið í óefni. Menn vissu satt að segja ekkert í sinn haus lengur. Áður en iðnbyltingin kemur þá er þetta allt í lagi, þá eru menn með rokokóinn síðast og nýklassismann og svona og bændur byggja eftir gamalli tradisjón, sinni eigin tradisjón, og þá kemur þetta upp - að það verður að hafa það ódýrt. Eitt af slagorðum mínum er að listin er dýr! (*hann ber í borðið*) Þess vegna er þetta allt kjafstæði um að sé verið að eyða peningum að óþörfu í svona stórhúsi, eins og það til dæmis, að það skuli vera deilt um það að höfuðborg eins lands skuli eiga ráðhús! En það var ekki svo fátæk kona, bóndakona, að hún ætti ekki skartbúning til að koma fram í kirkju eða við brúðkaup. Hún leggur þetta á sig, þetta er hennar heiður. Og ráðhús er ekki byggt fyrir Davíð og Seðlabankinn er ekki byggður fyrir Jóhannes Nordal. Og það er eitt, sem ég legg mikla áherslu á, því að við erum jú í formfræðinni, að arkitektúrinn er sú listgrein sem er aðgengilegust og ókeypis aðgangur að. Á hverjum einasta degi getum við litið hann. Ef þið hefðuð dálítinn kraft í hálsinum til að líta aðeins upp, eins og ég það mína nemendur að gera í skoðunarferðinni í Reykjavík, þá munuð þið sjá allt stútfullt af klassískum dæmum hér á húsum. En það þarf meira til en bragreglur. En það er sem sagt þessi sparnaðarrolla. Þegar Gunnlaugur Halldórsson er að teikna hús, þá er hann alveg eins og Þorvaldur Skúlason er hann málaði - eða þegar ég fer að mála abstrakt: Á að láta þennan glugga sitja svona eða aðeins svona? P.e.a.s. hann er að túlka - og ég get ekki sagt hvers vegna hann tók þessa ákvörðun, hann getur það ekki heldur. En þessar bragreglur og listræna túlkun, skilurðu, hún hverfur af tveimur ástæðum. Annars vegar, að mínum dómi, af því að byggingameistararnir sjá sér þarna færi á því að græða peninga. Og hin ástæða fyrir því að þetta fer svona er að fólkið þarf að fá ódýrt húsnæði og listin fer í burtu.

Þá tekur þetta náttúrulega alltaf dálítinn tíma. Póst-móðernisminn kemur til og sér að við getum ekki haldið áfram að teikna alltaf sömu húsinn út um allt alveg nákvæmlega eins. Og þá til dæmis var ég suður í Montpellier og þar er alveg heilt hverfi sem Bofill, spænski póstmóðernistinn, teiknaði og þar krafstar hann bara í klassískar detaljar og ummyndar þær og byggir upp heildir. Í raun og veru er eitt orð yfir þetta. Það er það að skipulagið fer út um þúfur. Sko, ef þú kemur til Parísar eða Kaupmannahafnar og ferð á Rue de Rivoli,

þá er sama hæðin á þessum húsum og svo geta þau verið ólíkt varíerandi - þetta er í Kaupmannahöfn. Það eru staðir hérna, til dæmis verkamannabústaðirnir, þeir eru dæmi um gott skipulag, en svo þegar þú ferð í úthverfin þá koma blokkirnar og þær eru svona og þær eru svona. Það er ekkert skipulag, það er algerlega misheppnað. Þegar ég sé mynd af Hong Kong og New York þá finnst mér ég sjá mynd af kapitalism-anum fara alltaf hærra og hærra og ná í meiri og meiri pening. Það hefur margt skeið í arkitektúrnum og hérna á Íslandi vil ég taka það fram að það eru margar fleiri ástæður fyrir þessu. Til dæmis að verkfræðingar fá að teikna hús, að byggingatækni-fræðingar fá að teikna hús, að múrarar fá að teikna hús, en ég má ekki teikna hús! Þó að ég ætti að hafa forgangsrétt! Svo er fullt af fólki hérna - fúskurum - en inn á milli er hver kynslóðin á fætur annarri mjög góð. Það er alveg eins með myndlistina, þið fáið mig ekki til að tala um það að myndlistinni fari aftur á Íslandi. Mér finnst henni hafa farið fram. - En það er í sambandi við týpógrafíu og bókagerð sem ég er mjög óánægður. Mér finnst eitt atríði mikilvægt og það er tölvan. Það sem ég upplifi er það ef við tökum umhverfið - hluti í húsum. Áður en arkitektarnir komu þá voru svokallaðir forsmíðir. Það voru menn sem voru mjög lærðir - höfðu farið erlendis og tekið aukaframhaldsnám og vissu hvað arkitektúr var og þá voru líka ákveðnar kurteisisreglur. Þá sátu menn ekki á gólfinu eins og menn sitja núna eða voru með svona læti þá. Það voru ákveðnar kurteisisreglur hjá borgarastéttinni og miðstéttinni. Um skríllinn, eins og Benedikt Gröndal sagði, er manni alveg sama. En núna er það skríllinn sem ræður. En þessir menn hafa fagmenn - þeir hafa fagmenn til þess að mála og þessir fagmenn eins og Ó.B. Knudsen og Einar Pálsson, þeir fara allir til Kaupmannahafnar og Þýskaland og þeir læra um listi. Þeir læra um listi og hvernig þeir eiga að vera á húsum alveg eins og þið eruð að læra um bækur. Og svo er eitt sem ég sagði við þig hér í gamla daga, sko, fallegar borgir eru allar eins á litinn. París er grá. Kaupmannahöfn er ofurlítið rauð o.s.frv. Hér á Íslandi þá var þróunin sú að fyrst voru hús tjórguð - það var allt svart - mjög fint - í Grænlandi og í Færeyjum. Síðan kom grár litur og síðan kom gult okkur og brennd síenna, blandað með hvítu eða svörtu, svo hvert hús fengi ofurlítið sinn tón, svo Reykjavík hafði á sér heillegan svip. Pétur í Málaranum fer svo vestur til Bandaríkjanna og kaupir þessa nýjung sem var plasmálgjafir og þá fór allt til andskotans. Þá fór hver

* Divine Proportione. 1509. Lucca Pacioli.

maður að mála hjá sjálfum sér. Vissi ekkert hvað þetta var og þetta hefur haldið áfram og það sem verra er, ef ég tala um húsafríðunina, að jafnvel sérfræðingar - góðir menn - þeir hafa ekki vit á þessu. Þeir voru að gera upp Bjarnaborg. Það voru þrjú eða fjögur hús í Reykjavík sem voru rauð. Nú getur enginn málað hús án þess að hafa það eldrautt! Þessir eldraudu litir sem eru á húsum hér í dag, þeir voru ekki til og á mig verkar þetta eins og óskur. Og Bjarnaborg bíá! Hún var alltaf rauðbrún! Og ég get nefnt ykkur ótal dæmi um þetta. Það er verið að sprengja Reykjavík. Það er sem sagt plastmálningin, hún hefur þessar afleiðingar. Og þá er það tölvan. Ég lít svo á að Hafsteinn Guðmundsson sé fyrsti meistari í tífógrafi og bókahönnun og hann Hallbjörn hérna Halldórsson, sem skrifað hefur um líti og prentsögu. Mjög gáfaður maður, ég man eftir honum. Ég held að hann hafi hannað Íslendingasögurnar. Ég held að það sé fyrsta tilraunin með sérteiknað letur og annað slíkt og bæði pabbi hans Björns Th. - núna er hann hættur að kenna hér og það þýðir ekkert að tala um hann við ykkur - og bróðir hans þeir gerðu upphafstafina. Það var boríð í þetta. Það var hugsað um þetta. Bækurnar hans Hafsteins eru gerðar undir áhrifum af skóla Tschicholdts. Tschicholdt var maður - þekkið hann? - sem hafði mikil áhrif á sinn tíma. Hann er samskonar maður í tífógráfinni eins og Sigurður Guðmundsson er í arkitektúrnum hjá okkur. Hann stendur mitt á milli módernismans og klassíkurinnar.

Bók Tschicholdts Die Neue Typographie er til hérna á bókasafninu.

Hörður: Er hún rauð?

Nei, hún er svört. En er ekki svo að það er verið að kenna tækjum um. Veldur ekki hver á heldur? Snýst þetta ekki um þann sem veldur tækninni? Er ekki það sem er að, að tölvan er orðin svo algeng og fólk er talið trú um að nú geti það sett upp sitt prentefni sjálf.

Hörður: Það er það sem ég ætlaði að segja, að það sem hefur eyðilagt tífógrafiuna algerlega og allar bækur - eða meirihlutann af bókum - það er til dæmis að prófessor sem hugsar djúpt, hann er listblindur, eins og þeir eru þessir háskólamenn, og hann hannar sína bók! Og svo koma þeir hver á færur öðrum rithöfundarnir og gera þetta bara eins og þeim dettur í hug! Svo eru strákagreyin í prentsmíðjunni - það er hætt að kenna þeim grundvallaratriðin og þeir mega ekkert segja.

Það er þetta sem ég er að tala um og ef þú getur breytt þessu systemi og þið öll hérna inni þá syngjum við hátíðarmarsinn bara!

Okkur hefur orðið tíðrætt um þessi klassísku hlutfallafræði sem voru arleidd en einhvernvegin hafa glutrast. Margir hafa bent á að tímabilið fyrir módernismann, Art Nouveau og Jügend, hafi verið ríkulegt og alþjóðapressa módernismans hafi þurrkað þetta út!

Hörður: Ég sé það að við getum talað hér til kvólds. Ég held að Castró hafi haldið sex tíma rauðu. Þetta er ekki alveg rétt hjá þér vegna þess að Art Nouveau var uppreisn gegn klassisismannum og það er ákaflega forvitnilegt að lesa hvernig hann Einar Jónsson myndhöggvari - sem var álitinn hér einn mest myndhöggvari í heimi - hvernig hann talar um Grikkina. Þeir hefðu eyðilagt allt! Svoleiðis er að Art Nouveau er upphafið að byltingunni. - En af því að þú varst að tala um klassisismann þá er þetta með formfræðina (opnar bók á borðinu): Síða er flötur - bara ákveðið form, ákveðin breidd og hæð og á henni er letur. Það fyrsta sem ég sé hérna eru þessir tveir ferningar sem liggja á þessum stóra ferning - hvernig liggja þeir? Hvernig á ég að láta þá liggja? Þeir eru myndaðir af einingum. Einum staf og hver stafur hefur sitt sérkenni og svo fara þeir í línu þ.e.a.s. þú ert með röð af línunum og það er ákveðið bil á milli línanna. Það er ákveðin stærð hérna á milli og það er þykktin á stöfunum. Þetta verður þú að hugsa um og síðan er eitt af því sem ég sé að sérstaklega fræðimenn hafa eyðilagt - þeir eru alltaf eins og verkfræðingarnir - að það er eins og það hafi verið varpað sprengju á síðuna. Ef þeir sítera mann til dæmis þá er ekki nóg að setja gæsalappir! Þeir verða að hafa sitötin í minna letri! Það er ekki nóg með það. Þeir verða að hafa bil fyrir ofan og bil fyrir neðan og breiddina minni. Þeir eru sem sagt búnir að sprengja síðuna. En það sem maður er að hugsa um er annars vegar að halda í það listræna og svo að koma til móts við notandann. En þegar þetta er orðið eins og í dag að þú sérd bókartitil og það eru kannski þrjár yður í sjálfum titlinum, þá er þetta að verða með ósköpum! Ég trúi ekki öðru en að þið farið að hreinsa til. Þetta var bókinn og ég segi nú stundum að hún skipti mestu máli - bókinn! Eigiði nokkuð eldspýtur? Nei...

Við reddum því. Eitt sem ég vil líka spyrja um. Ég verð stundum var við í samtíma okkar árásir á margar liststefnur tuttugustu aldarinnar í sama anda og kom fram

hjá Adolf, Jósef og Jónasi frá Hríflu; þ.e. menn telja samtímalist úrkynjaða og hefja upp klassisismann og hetjudyrkunina. Að nútímalist sé svo leiðinleg og ekki aðgengileg fyrir fólk. Hvað á að gera við þessu?

Hörður: Hvað sögðu þeir aftur í grínþættinum í sjónvarpinu? - Þetta er þitt mál! Um fólkid? Sko, ein af mínum grundvallarhugsjónum á sínum tíma var sú að listin flæddi í gegnum allt, í gegnum borðið, í gegnum stólinn, gluggana, hlutföllin í húsinu, göturnar, garðana, höggmyndirnar, - að listin væri allsstaðar. Unglingur, hversu heimskur sem hann er, verður að læra að lesa og skrifa. Og til þess að það sé hægt verður einhver valdastofnun sem hefur vit til, að sjá um það. Ég kem ekki auga á þetta núna, að slíkar valdastofnanir séu fyrir hendi til að kenna æskufólki að lesa sjónlistir. Gallinn við lýðræðið, þó að ég sjái ekkert annað form eins og er sem við getum búið við, þó að ég sé mjög hlyntur menntuðu einveldi, er sá að stjórnmálamenn sækja vald sitt til fólksins og þora ekki að segja því til syndanna. Þið sjáið að stjórnmálamenn segja ekkert. Það eru helst félagasamtök sem segja eitthvað um þau grófarlegu sjóferðislegu vandamál sem þið standið frammi fyrir og þekkið, eiturlyf, drykkju-skapur og allskonar þjófnaðir og læti. Þeir þora ekkert að minnast á þetta, hvað þá að þeir fari að segja fólkinu eitthvað um listina. Þú verður að athuga það, til dæmis, ef þú tekur renaissanceinn, á hverju byggir hann? Hann byggir á því að Arno er góð höfn og liggur vel við verslun. Það er einn náungi þar, Lorenzo. Hann er snjall kaupmaður. Það vill svo til að hann hefur líka áhuga á list og safnar að sér listamönnum og lætur peninga í list. Hann er úr yfirstéttinni. Alþýðan gerir það ekki. Hún getur það ekki. Hún rétt hefur til hnífs og skeiðar. Þannig blómgastr hin stóra list. Svo eru það bændurnir. Þeir hafa erfitt í raun og veru hið gamla og elsta húsform jarðyrkju-tímabilsins og þróað það sjálfir. Þetta er alveg óskaplegt vandamál.

Í sambandi við listina hefur verið talað um að það sé allt of mikið af listamönnum. Þá ætla ég að segja ykkur eina sögu og hana sagði mér Jón Engilberts sjálfur: Þegar þeir Sigurjón komu heim 1929 eða í kringum 30 nýbúnir í námi á akademíunni þá langaði þá suður til Ítalíu alveg eins og ég fór á sínum tíma. Þá er Björn Björnsson - Bangsi - föðurbróðir Björns Th. - sem er alveg saga út af fyrir sig - hann var eins konar menningarmiðstöð. Það voru engin söfn til hér, það voru engir sýningarsalir, ekkert. Það er einn

maður! Og þeir fara til hans og bera upp fyrir hann þennan draum sinn. Og þá segir Bangsi - eins og Björn var kallaður - hann var minn kennari í Gagnfræðaskóla, ég lít á hann sem einn af mínum fyrstu meisturum - þá segir hann: Strákar ég kenndi með honum Tryggva Þórhallsyni (hann var þá forsætisráðherra) ég skal tala við hann, komið þið með mér. Svo labba þeir niður í stjórnnarráð. „Bíðið hérna fyrir utan“ sagði hann. Svo fer hann inn og það leið langur tími. Svo þegar hann kemur út, þá er hann heldur sneypur. „Hvað segirðu?“ - „Já, ég hélt langa og mikla ræðu um að þið væruð vaxtarbroddur í íslenski menningu og mynduð verða miklir listamenn og frægir með tímanum. (Þeir voru þá bara nemendur á ykkar aldri.) Tryggvi þegir og hlustar og svo þegar ég var búinn að segja allt sem ég gat sagt, þá fer hann í vasa sinn og nær í neftóbaksdós fær sér í nefið og segir: Jæja, Björn minn, er ekki komið nóg af þessum listamönnum?“ Þetta var 1930. Sko, ég hef litið svo á að þó að allir verði ekki stórir listamenn, og jafnvel ætla sér ekki að vera það, en hafa ánægju af þessu, t.d. stúlkurnar sem staðið með miklum blóma hételendis alveg fram á þennan dag. Ég hef meiri áhyggjur af auglýsingum og bókahönnun. Mér finnst þetta vera eins og með plastmálinguna, tölvan hefur valdið þar mestu um, mér finnst eins og menn haldi að þeir geti bara hannað þetta sjálfir og því meira sem er á síðunni því mun meiri ánægja! Það er einstaka sinnum sem maður sér almennilega auglýsingu. Ég veit það að þetta blasir við ykkur. Þið þurfið að standa í stríðinu, en í guðanna bænum reynið að gera uppreisn gegn þessu ástandi. Hvað finnst ykkur sjálfum?

Nemandi: Þetta er alveg rétt hjá þér.

Hörður: Já, þú ert sammála?

Bogga: Verðum við ekki hérna bara innan skólans að einbeita okkur að því að rifja upp klassíkina og muna þetta með hlutföllin sem voru til fyrir daga krists og gleyma því ekki í okkar ferli - þó að sé svo mikið nýtt.

Hörður: Já, og reyna að beita áhrifum, áróðri, mælsku, þekkingu. Og það er náttúrulega eitt sem má ekki gleyma sem Le Corbusier segir: Mælikvarðinn. Hann var einn þumlungur! Tomma. Spönn. Alin. Fet. Faðmur. Það var allt miðað við manninn. Svo kemur meterinn

og menn skipta. Er það ekki fjarlægðin eða lengdin til tunglsins í einhverjum milljónasta?

Bogga: Rétt eins og allur líkaminn er byggður upp í gullinsniði, þetta er 5 á móti 8, 8 á móti 13 o.s.frv.

Hörður: Þú kannt þetta! Þetta eru tölur sem ég elska 3, 5, 8, 13, 21, þú þekkir þetta - gott!

Bogga: Viltu ekki segja okkur meira um bækur og bókahönnun og sýna okkur það sem þú ert með?

Hörður: Sem sagt, að ég hef teiknað frá því að ég man eftir mér. Og þegar ég sé þessar gömlu bækur mínar og fer að tala um sjálfan mig - þið eruð að biðja mig um það - þá sé ég að það fyrsta sem ég teiknaði, það eru hús. Svo fór ég að teikna fólk og allt sem ég sá o.s.frv. Í þriðja lagi, stafi og auglýsingar. Afí minn hét Markús Þorsteinsson og var söðlasmiður og bjó á Frakkastíg 9. Við bjuggum þar í einu herbergi, held ég. Hann var hættur að vera í söðlasmiði - hún fór á hausinn þegar bílarnir komu. En hann gerði við orgel, saumavélar og þrjónavélar. Það er mikil músík í ættinni. Þeir þurfa að vera mjög músíkalskir sem gera við orgel. Hver tónn í orgeli myndast við fjöður sem titrar og vindur blæs í. Hann tók hverja fjöður og lét hana í munnstykki. Hann var skjálfhentur, en um leið og hann snerti á pípunni, þá hvarf það. En ég man að þá bjó ég til auglýsingu - Hér er gert við orgel, þrjónavélar og saumavélar - og setti út í glugga! En gamli maðurinn varð alveg foxillur og reif auglýsinguna niður. Þetta hefur verið 1933, þannig að ég hef verið 11 ára. Svo á ég kistu sem ég smíðaði þegar ég var í barnaskóla, svona 8 eða 9 ára. Hún er núna full af fræðilegum rannsóknum. Ég byrjaði til dæmis á því að gera orðabók, svo sé ég að ég hef haldið dagbækur um það hvað ég eyddi miklu á hverjum degi, einn eyrir þarna o.s.frv. Og svo eru alls konar rannsóknir. Og nú hef ég verið fræðimaður aftur síðustu tuttugu árin! Fullt af uppfinningum og teiknaði þær. Ein var sú að ég var búinn að útbúa einhvern síma sem væri þannig að þegar maður talaði þá sæi maður þann sem talaði var við.

Hvenær gerðir þú þetta?

Hörður: Ég hef verið svona 10-12 ára. En svo, sem sagt, er ég bæði lærður og illa lærður, mig vantaði margt. En ég sé það að ég er eins og Bensi Gröndal

Litir og samræmi þeirra.
Höf. Halbjörn Halldórsson. 1948.

og líklegast eins og Thor vinur minn og Halldór Laxness. Eg ætlaði að hætta í menntaskóla í fimmta bekk. Foreldrar mínir settust að mér og ég var það þægur, sem betur fer, að ég kláraði hann. Eg hef alltaf fengið það sem ég hef þurft. Í menntaskólanum fékk ég stærðfræðina og svona almenna góða menntun. Stærðfræðin hefur komið mér að mjög miklu gagni í sambandi við arkitektúrinn. Finnur Jónsson var kennarinn minn í teikningu og hvatti mig til að verða listmálarí. Svo fór ég í háskólann í verkfræði og lærði þar að teikna skilurðu, nákvæmar teikningar, sem kom mér mjög vel þegar ég fór að mæla upp hús og teikna. Svo fer ég á akademíuna í Höfn og læri að mála o.s.fr.v. og ég tók aldrei nein próf. Ég bara gerði það sem mér fannst ég ætti að gera. Það má kannski ekki segja þetta í skóla? Síðan fer ég suður til Ítalíu og hef listmálaraférl minn. Og seinna inn í fræðin. Hvernig fer ég inn í fræðin? Jú, við stofnum Birtings. Birtingsmenn, við erum komnir í Söguatlasinn eins og gamlir kallar! - Þá kynnist ég rithöfundum sem kunna að skrifa. Ég á fyrstu greinina í fyrsta hefti Birtings og hún er um byggingarlist. Vegna þess að við ætluðum, sem sagt, að skrifa um allt sem við kæmi menningu. Ég var náttúrulega málarí þá, en það var enginn sem treysti sér til að gera það, svo það var dæmt á mig. Þannig var þetta.

Hvaða ár er þetta?

Hörður: Þetta er 1955 og þá les Einar Bragi þetta yfir hjá mér og kennir mér að skrifa. Ég kemst í góðan skóla. Á eftir ár er allt krotað út. Ólafur Jóhann, sem skrifaði best íslensku, hann las þetta líka yfir og sagði við mig: Þú átt að lesa Fornsóðurnar, Sveinbjörn Egilsson og Hómer og þjóðsöðurnar. Ég gerði það. Jæja, svo rétt á eftir fer ég að skrifa mína fyrstu fræðilegu ritgerð í árbók Fornleifafélagsins. Þá hitti ég Kristján Eldjárn. Hann tekur mig í gegn. Þá fékk ég áhuga á íslenskri húsagerðarlist og fer að skrifa í Birting um gömul hús. Kristján kennir mér svo í nokkur ár, þannig að ég líf svo á að ég hafi alltaf fengið akkúrat allt það sem ég þurfti á hverjum stað án þess að vera með pappír! En pappírarnir - ég vorkenni þessu fólki í dag sem er að komast áfram í gegnum skóla. Það verður að þenja sig upp í gegnum doktorinn. Hugsíð ykkur að Jón Sigurðsson - maðurinn sem við eigum að þakka sjálfstæði okkar, við megum ekki gleyma honum, við megum ekki gleyma þeirri fortíð - hann er próflaus! Hann er svo fjölbættur og svo mikill. Hann er mesti sagnfræðingur sem þá hafði nokkurn

tímann verið - og er enn einn mesti sagnfræðingur Íslendinga. Hann var próflaus! Hann Jónas Halgrímsson var próflaus, Bensi Gröndal var próflaus og Arni Pálsson, sem var prófessor, er próflaus. Sverrir Kristjánsson - hinn glæsilegi sagnfræðingur - próflaus. Þetta var tradísjón! Það er nú skömm að því að vera að þylja svona upp í skóla, því án þeirra getum við ekki verið, hvað sem prófum líður.

Bogga: Þetta er erfiðara í dag. Nú þarf maður að standast próf!

Hörður: Mjög erfitt! Þar vorkenni ég ykkur! En það verður víst ekki undan því komist. Já, hérna - klukkan orðin hálf eitt? Ég er orðinn svolítið þreyttur og verð að biðja ykkur afsökunnar, en ég er afskaplega ánægður yfir því að hafa komið hingað, þó ég hafi hvorki þrek né vit til. Ég ætlaði hérna ... (dregur upp úr tösku sinni bæklínga) ... þetta er sýningaskrá frá þessari frægu sýningu, teip-sýningu. Ef þið viljið eiga hana, þá ætla ég að gefa ykkur hana.

Þessi sýning er haustið sjöttu og sex. Ég byrjaði hérna við skólann þá og Kjartan Guðjónsson sem þá kenndi okkur hluta-teiknun fór með okkur á Kjarvalsstaði til að sýna okkur þetta. Við settumst öll á gólfíð og horfðum á þetta. Þetta var mikil optík og mikið fyrir augað en Kjartan sagði að það þyrfti mjög þroskaðan smekk til þess að skilja þetta.

Hörður: Nú komstu í bakið á mér! Svo ætla ég að gefa ykkur meira. Sýningarskrá. Úr formsmíðju. Sannleikurinn er sá að af því að ég hef staðið í svo mörgu, því er nú verr, að þessi períóða hérna - þó að þetta sé 1972, þá eru þetta myndir sem ég geri 1962, og þessar myndir 1976 eru bara framhald af því, þegar ég hafði tíma. Og ég vann mikið eftir því hvaða efni ég gat notað til þess að framkvæma þessa sýn, þá kom teipin. Ég gef ykkur skrána sem sagt sem dæmi um grafíska hönnun.

Sem þú hannar sjálfur?

Hörður: Já, það mátti enginn koma nálægt því nema ég. Ég ætla svo að gefa ykkur þetta (réttir Birting, 3. hefti 1960). Hérna eru nú dæmi um Birtingskápur (tekur fleiri upp). Hérna er til dæmis listasöguheftið. Þetta hefti skrifaði ég einn. Það er um byggingarlist. Í því er allt sem ég hef verið að tala um. Form og rythmi.

Linda Björg

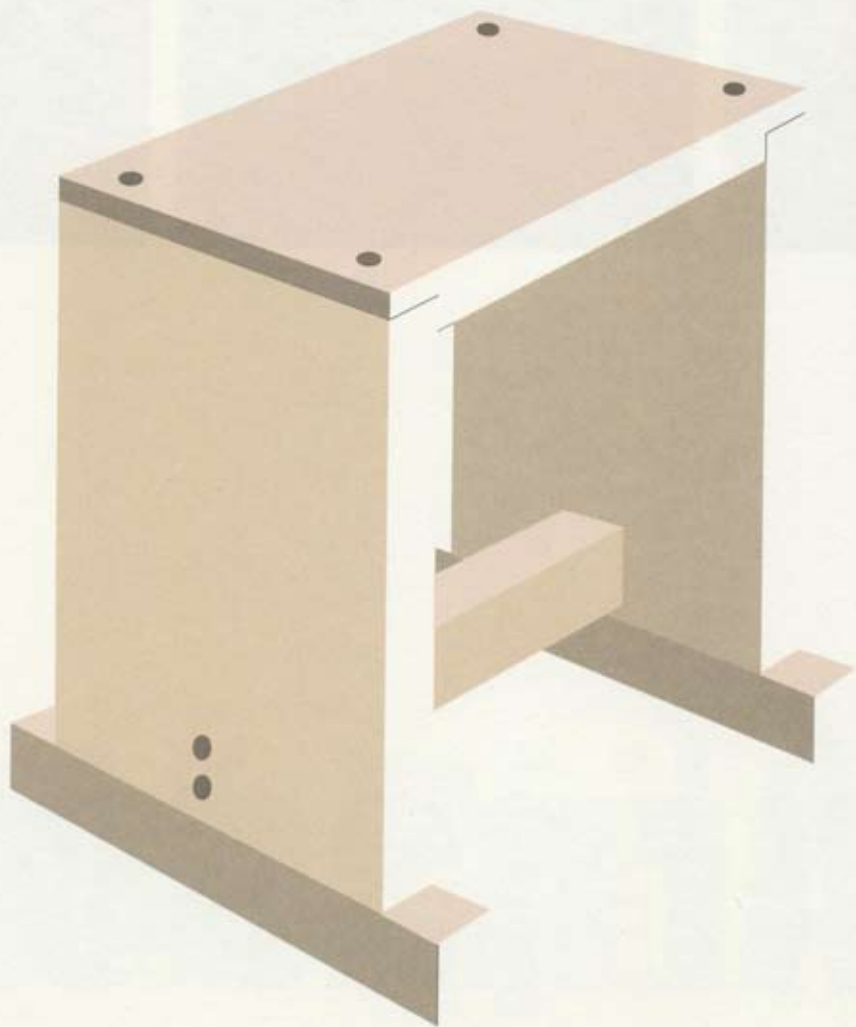

(I. 1970) ©

Árnadóttir

Daniel Þorkell Magnússon

„Ég hef endingu og skrautleysi að markmiði
í húsgögnunum mínum... reyndar tel ég endingu
vera ákveðna tegund af fegurð. - Nei, það er
ekki þægilegt að sitja lengi á stólunum mínum.
- Það er mikið þægilegra að sitja í lazy - boy.”

Þuríður Rós Sigurþórsdóttir

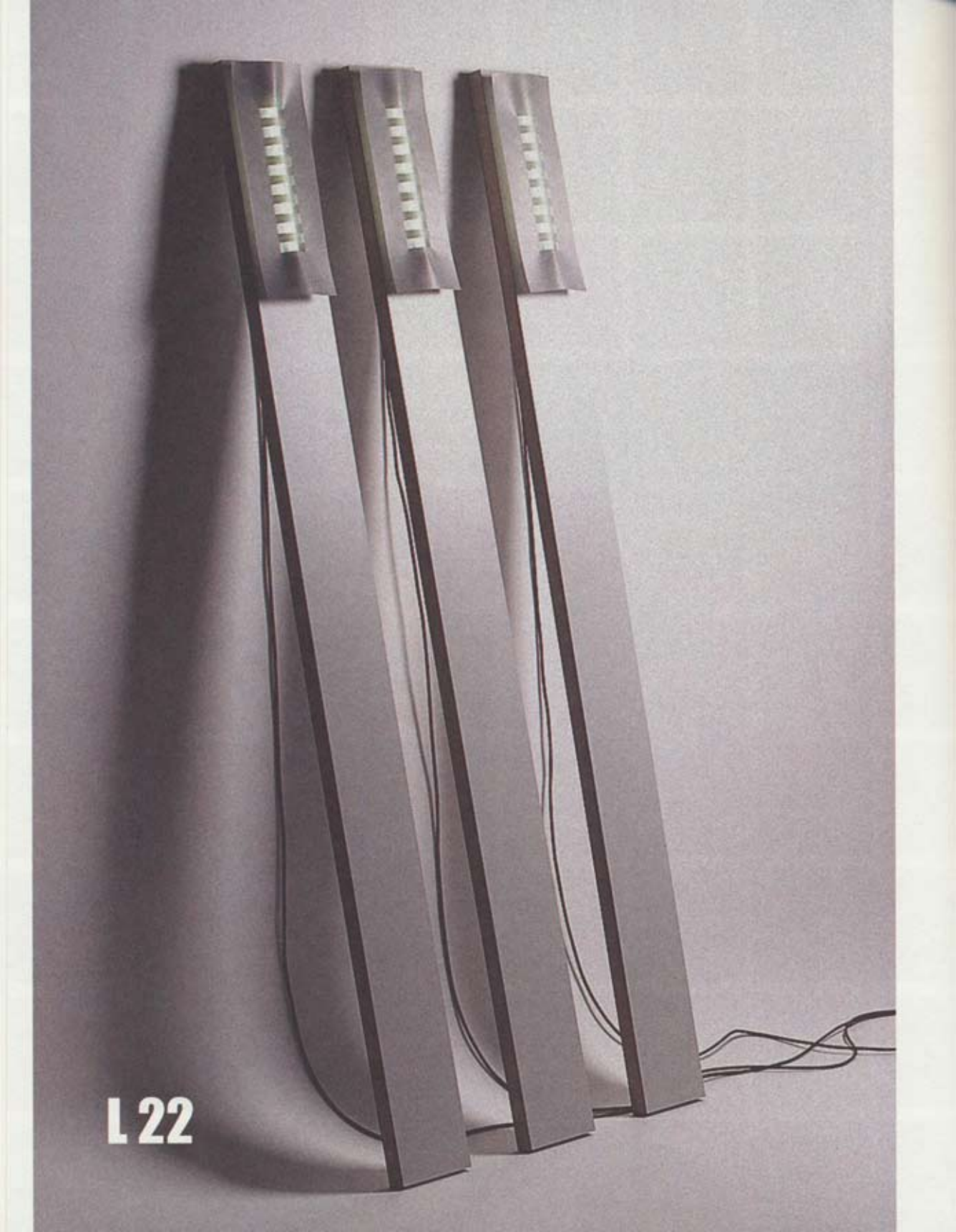
Hönnun mín er persónuleg. Hún endurspeglar
ánægjuna sem ég fæ úr hugmyndavinnu minni og
teikningum. Hugmyndir fæ ég meðal annars úr
sögum og ævintýrum. Mér finnst gaman að vinna
með alls konar litasamsetningar og blanda saman
ólíkum litum sem í fyrstu virðast ekki ganga upp.

(1975)

L22

Óþæg hönnun gefur líflausum hlutum líf í marga mannsaldra. Líleg hönnun er líflaust föndur.

L 22 er hluti af verkefni, unnu 1993, sem samanstóð af eftirtöldum húsögnum: borði, stól, hillu og lampa. Stúdíó verkefnisins var vinnsla með „positíft og negatíft“ rými innan hvers hlutar.

Snædís Úríksdóttir

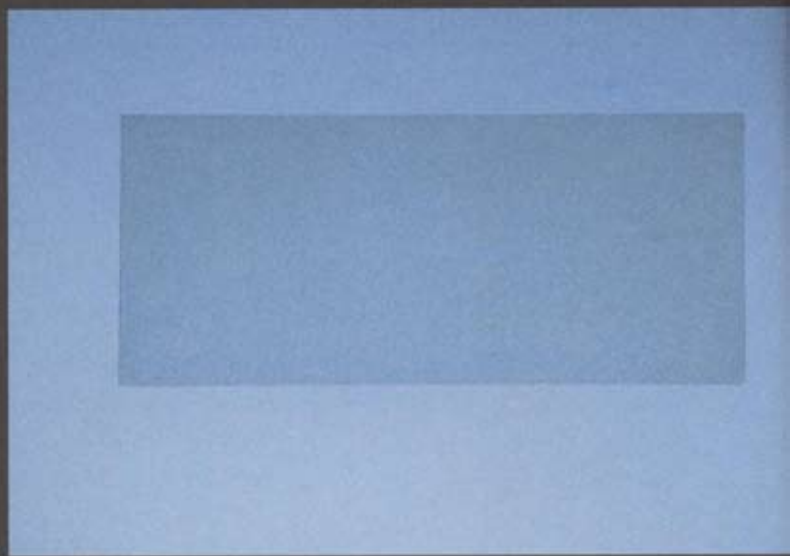
Plasthúðað MDF, flúorscent rör og pappír.

[[1968]]

Hönnun er það náttúru-
legum fyrirbærum sem
maðurinn hefur ekki
stjórn á. Hönnun hans getur
hins vegar styrkt skynjun
okkar á náttúrunni.

Ofanliós

f.1965

Ofanljósið (þakglugginn) byggir á samspili náttúrulegrar birtu og raflýsingar. Í miðju glerinu er sandblásinn ferhyrningur og inn í gluggarammanum er falinn blár ljósgjafi.

Ljósið ferðast í gegnum glerið endilangt en er aðeins sjáanlegt í ferhyrningnum. Styrkur ljóssins er ekki meiri en svo að það sést eingöngu þegar fer að skyggja. Ferhyrningurinn breytir því um lit úr gráu yfir í blátt í andstöðu við náttúrulega liti himinsins.

Að degi og nóttu
Ásmundur Hrafn Sturluson

Allar sýndar samtímis banna að úr verður ný veröld. Hljóðheimurinn er draumkenndur.

R.E.M.

Selma

Thule

Wolkswagen. Hanover - Fjórar abstrakt myndir

Bang Gang

Mannkyn, Land, Djupin og Himinn

Martin

Wolkswagen Polo

labrador
Einar Snorri & Eldur Snorri

labrador
Ragnar Braegason

la
Do

Lánasýsla ríkisins

Síminn GSM

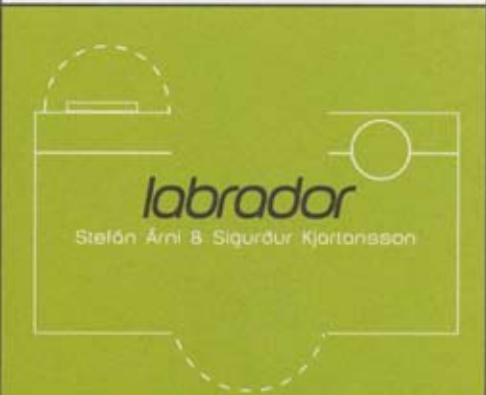
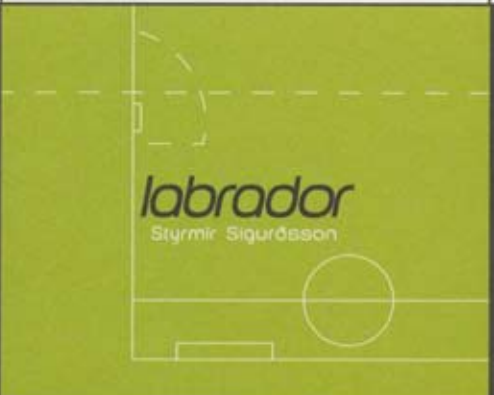
mbl.is

Renault

Kjörís

Lampi 1.

Titill: Blender

Texti: Lampi sem gerir þér kleift að blanda þinn eigin ljós-lit. Þú blandar litinn annaðhvort til þess eins að horfa á eða til að gefa rýminu þá stemmningu sem hæfir kvöldkokteilnum.

Efni: Stál
Ljósgefi: 4 stk. 220v /35w linestra.
Stærð: 50x50x5 cm.

S

Hönnun

er listræn tjáning með hlutverk. Hlutverkið sem ég gef þessum lömpum er að gera notand-
anum kleift að uppgötva - í einum lítafræði og hinum virkni ljósbrotá - einskonar eðlisfræði.

Aðalsteinn Stefánsson

Lampi 2.

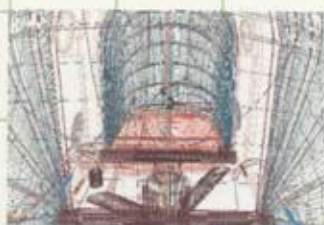
Titill: Jack Daniels
(3 o'clock and still
standing)

Texti: Gólfútgáfa
af lampanum Jack
Daniels (1998).
Klakapokarnir eru
fylltir af vatni sem
endurkastar ljósinu
á vegg og loft.
Vatninu er hægt
að skipta út með
t.d. lituðu vatni.

Efni: Stál, plast, vatn
Ljósgrafi: 12 stk.
12v halogen.
Stærð: 50x50x5 cm.

Síðustu ár, í kjölfar þrjár þróunar og útbreiðslu tölvutengdrar margmiðlunar og samskiptatækni, hafa margir hönnuðir hætt að takast á við verkefni í því áþreifanlega, þrívíða rými sem við líkamlega hrærumst í. Í dag eru viðfangsefnið miklu fremur ýmiskona sýndarveruleiki og gervirými.

Hönnun

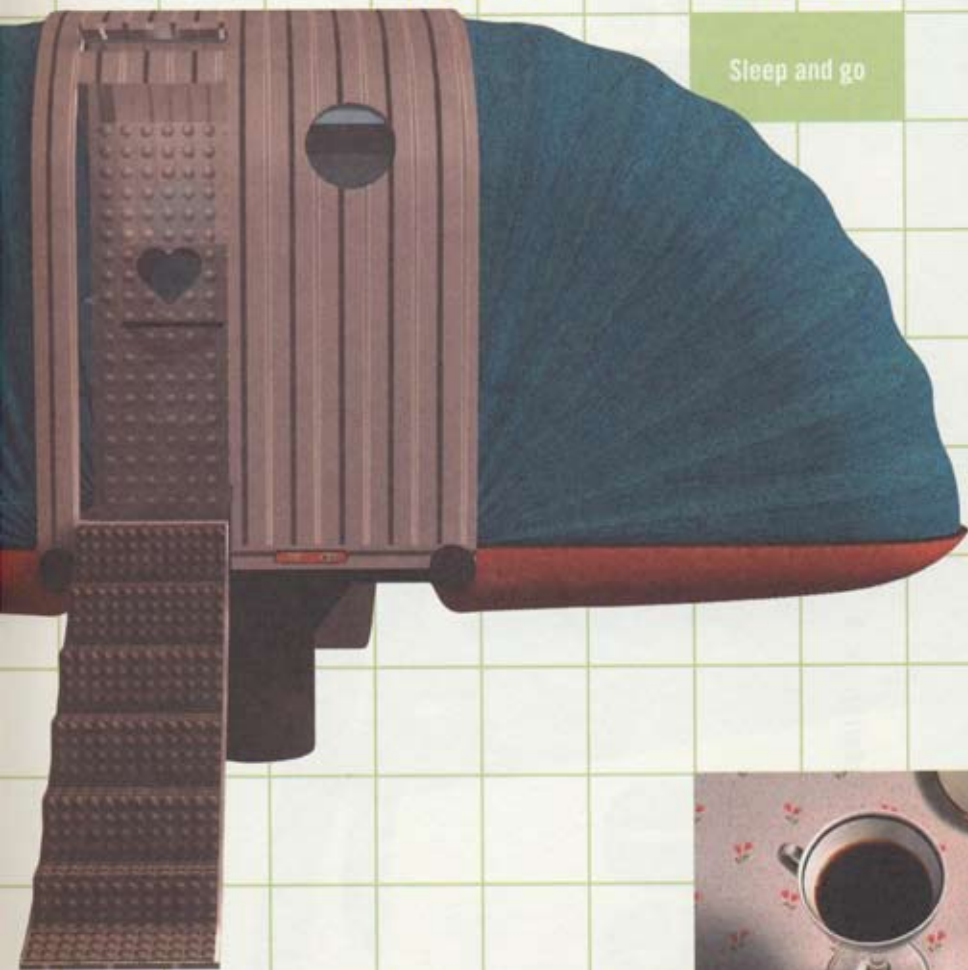
Þessi tæknibylting öll breytti skynjun okkar á rými almennt, væntingum okkar til þess og hafur að auki viðtæk áhrif á okkar daglega líf og þótt fyrir mannlæg og hlutráen tengsi. Auk þess eru margir hlutir sem áður gefðu mjög grennlegt tilkall tilhlins þrívíða rýmis, orðnir í dag meira eða minna óháðir rými og staðsetningu.

Við þessar breytingar myndast stöðugt nýtt, ókannað land fyrir hönnun.

Hótelherbergi framtíðarinnar samanstendur af tvískiptum tjaldhýsum sem komið er fyrir nokkrum saman miðsvæðis í þéttbýli. Tjaldhýsin skiptast í tvö aðskilin svefnrymi með sýrtingu. Þau eru tengd aðrennsli og rafmagni. Að næturlagi eru húsin virk og opnanleg með tilheyrandi korti. Yfir daginn eru þau óvirk og lokað og rýmið í kring opið almenningi. Tjaldhýsin eru vektuð og hreinsuð daglega eftir brottför næturgesta.

Hrafnkell Birgisson

Tilfaga um hótélherbergj
framtíðarinnar sem hlaut
verðlaun í samkeppni-Deiðag-
hótélkeðjunnar í Þýskalandi
árið 1997.

Hábolli

Sleep and go

„Árið er 2020. Menningarleg
samskipti endurspegla breytt
veimegumargildi og væntingar.
Endurskiptulag þettbýlis felst
í marghíða nýtingu rýmis
og endurvinnslu.“

Hugmynd sem varð til við gerð fjölnota kaffibolla 1998. Þetta er leikur að hugtökunum notkun og
nýtingu. Eg safnaði saman nýttum bollum sem ekki áttu lengur rönd við reist á undirskalar og
hafði þá þupp, gæddi þá nýju lífi. Hábolliin má notast við misunandi takifæri t.d fyrir „café au lait“
í morgunfarri eða fyrir rauðvín með svinakótiöttunum. Einnig er kjörtú að bera fram ís með
karamellusösu í hábolla á síðkvöldi.

(Pakka Gunnlaugi Asgeirsson sýni íslenskukennara sem íslenskabli úr Þýsku höfingitina „Hoch die Tassen“)

(1.1969)

Leo eikarstóll. Framleiðandi: Galleri Stolen AB

LEÓ JÓHANSSON

„Í hönnunarferlinu er hin einst

naða vara bara áfangi á leiðinni til nýrra áfangastaða - nýrra viðfangsefna.“

[1.1956]

Skartgripir og silfursmíði

Pétur Tryggvi

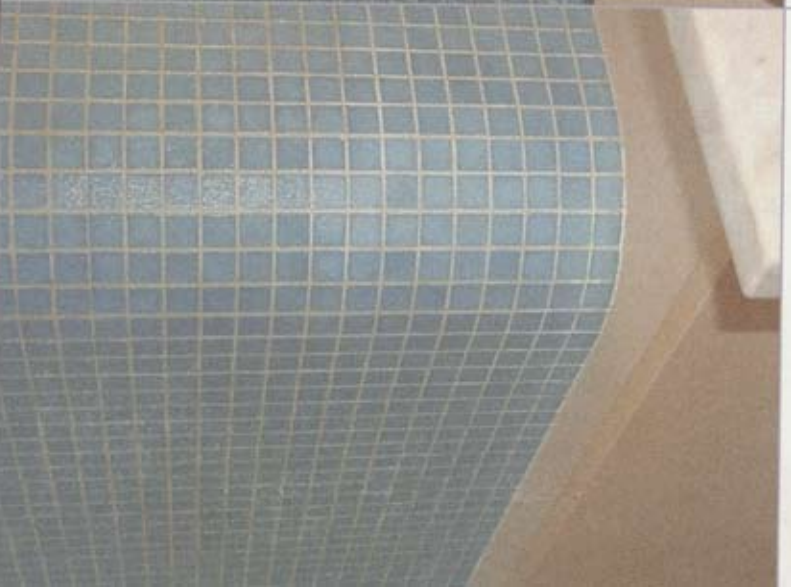

Góð hönnun er samhengi útsjónarsemi og formskynjunar.

Málar, í tilföndi formi, hafa alltaf haft sterk áhrif á mig. Þessa upplifun langar mig að yfirtæra í málsins fasta form. Þetta gerir ég meðal annars í míni skartgripahönnun, þar sem speglafrí málsins spila stórt hlutverk með útlinum hlutarins, hvort sem hann er póleradur eða mattur.

Baunin í Síðumúla er dæmi um alþjóðlegan stíl og útfærslu á kaffistaðamenningu sem nú stendur í blóma. Spartanskt yfirbragð staðarins þar sem einföld form og skýr litnotkun klingja við ítalska húsgagnahönnun er lýsandi dæmi um nýjan lífsstíl tíðaranda sem kallar á breytta hugsun í hönnuð. Mósaíklagt afgreiðsluborð sem gengur eftir endilöngu rýminu líkast skúlptúr sem eins og við er upp úr gólfinu og myndar þyngdarpunkt inni í rýmisins. Mjúk lögun þess verður góð andstætt við hart form flísanna og gefur örtilta tilfinningu fyrir lífrænni mykt inn í annars þrjállaust rými. Staðurinn er dæmigerður fyrir stíl sem hefur markað ný aldarhvörf, einskonar upphaf þess sem eftir á að koma.

Oddgeir Þórðarson

Baunin

„Hönnun hlýtur að vera þáttur í að móta hlut eða umhverfi til þess að hafa jákvæð áhrif á líf okkar“.

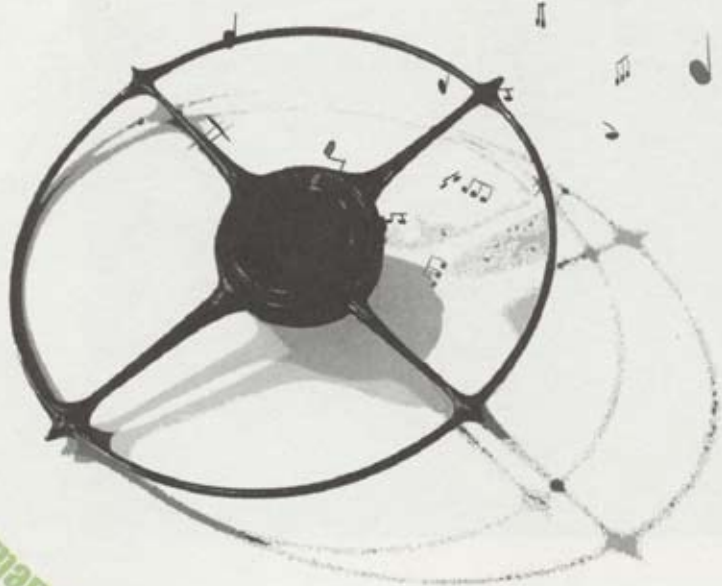
Guðrún Margrét Ólafsdóttir innanhússarkitektar. 2000.

Woman

Þessi mynd er notað í myndböndum og á vefsíðu.

Annars er bara gaman að búa til alls konar dót

„Ég nota hönnun til þess að tjá tilfinningar minar við umheimin og hinar manneskjurnar. Þær tilfinningar sem að ég vil deila með öðrum á ég auðveldara með að setja inn í hlutina mína heldur en orð. Fjöldaframleiðsla er frábær vegna þess að tilfinningin og ástin í hlutnum heldur sér þó að hluturinn margfaldist. Þú brosir jafn innilega þegar þú þefar af laufblöðum einnar plöntu

Sesselja Guðmundsdóttir

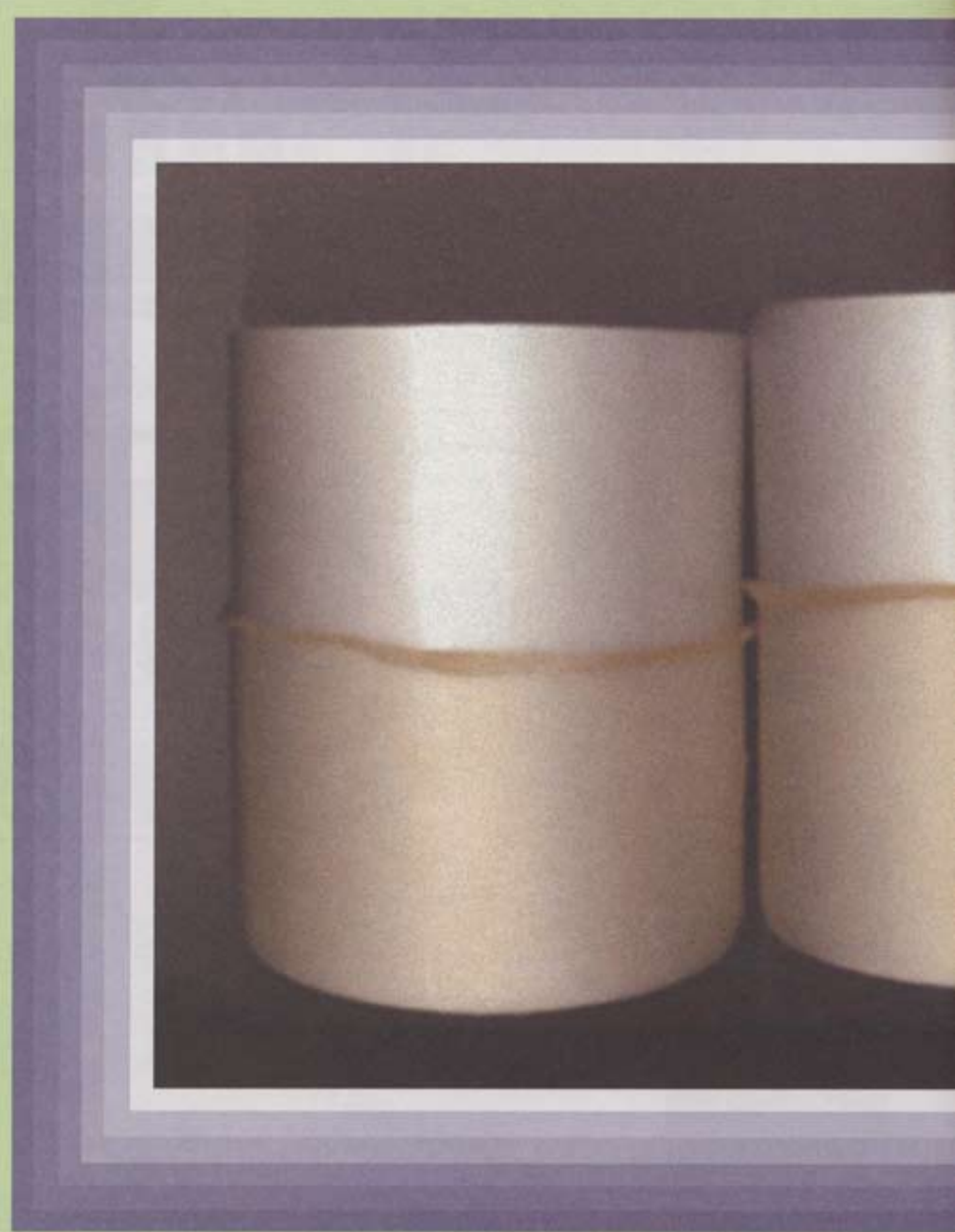
The ones who want to be eaten
Assorted chocolates

Jewelry, The Art of Design

eins og hinum plöntunum í garðinum. Það sem að ég vil geta gert og vinn að er að geta tjáð mig sem hreinast frá mínum kjarna án truflana frá hræðslu, fordómum, óöryggi og þess lags tilfinningum. Ég vil geta siglt framhjá öllum þessum óþarfa og komist í tengsl við innsta kjarna mannkynsins. Þvílík krafa!! Annars er bara gaman að búa til alls konar dót"

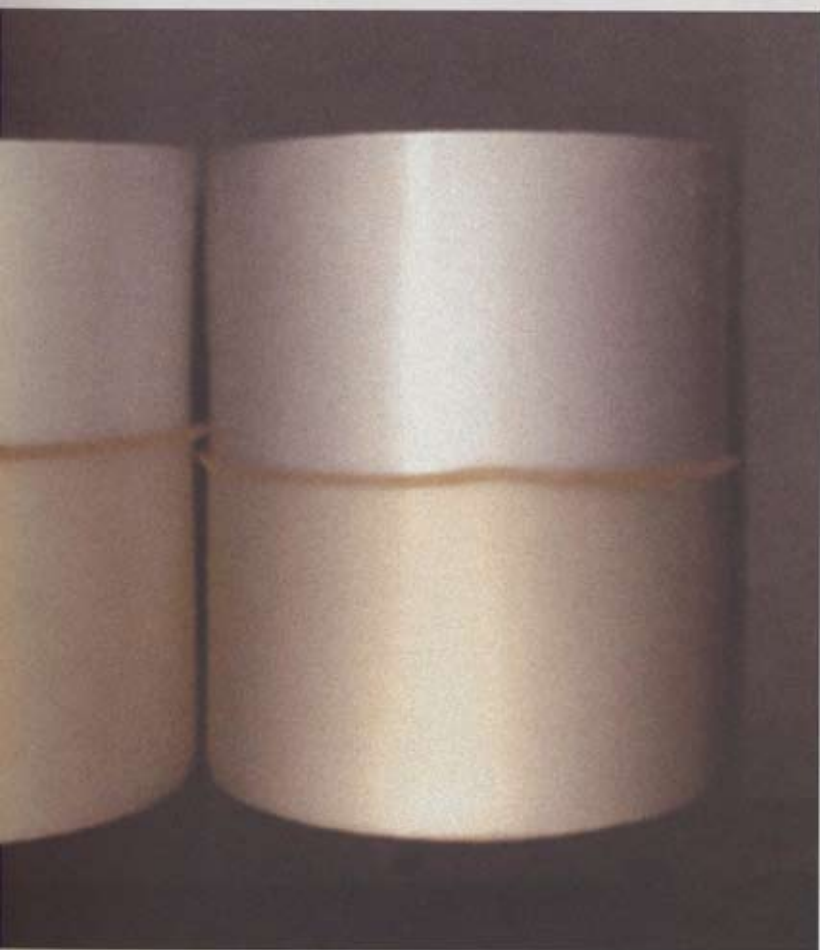
einfaldleiki - hreint

Herborg Eð

ki - snerting - húmor

(f.1969)

Posturingsglas steypt í gíslmóti, húðað með latex.

valdsdóttir

RVK+21C er rannsóknarverkefni í aðferðarfræði í arkitektúr og skipulagi. Verkefnið var unnið á árunum 1998-1999 innan Architectural Association, London, af Urban Research Office rannsóknarhópnum í samvinnu við OCEAN og Ben van Berkel.

Reykjavíkurborg var notuð sem tilraunasvæði í þróun verkefnisins og var svæði Reykjavíkurlugvallar valið fyrir úrlausnir aðferðarfræðinnar. Mótuð var skipulagsaðferð sem er þróanleg og endurmetanleg eftir hvert framkvæmdarstig. Lausnirnar gera ráð fyrir blöndun landslags og þéttbyggðs miðborgarumhverfis með bæði staðbundnum og alþjóðlegum tengslum.

RVK+21C er rannsóknarverkefni í aðferðarfræði skipulags og arkitektúrs. Verkefnið einblindi á rannsóknir og sköpun virkra sambanda sem hafa áhrif á skipulag og rýmisform verkefna. Verkefnið tók til lítilla og mjög stórra mælikvarða, frá byggingu til borgar og allt til alþjóða samhengis.

Tækniaðferðin sem fundin var upp er bæði greinandi og skapandi. Grunnmarkmið hennar var notkun módel-flæðiritra (diagrams) sem tækja til að sameina og stjórna þáttum sem eru aðgreindir og misvaranlegir í þróunarferli mótunnar arkitektúrs og skipulags.

RVK+21C

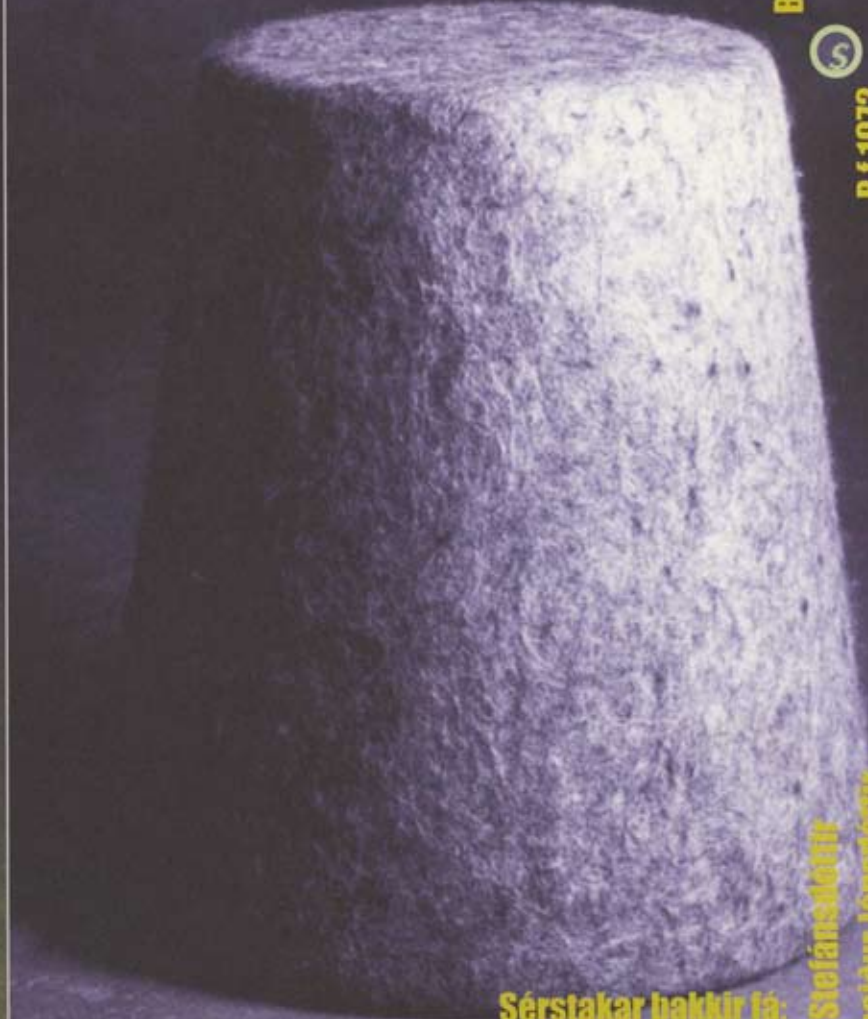
Höfundar: Urban Office. Stjórn verkefnis: Guðlón Þ. Erlendsson

Cone

B f.1974

R f.1972

Sérstakar þakkir fá:
Erla Þórarinsdóttir
Lystafún-Snæland
Þrúður Helgadóttir og Jstex

**Þjörg Stefánsdóttir
Ragnheiður Jónsdóttir**

Hugmyndin að Cone kviknaði þegar við tókum þátt í alþjóðlegri hönnunarsamkeppni á vegum UNESCO sem fram fór í Kína. Þemað var sótt til austrænnar heimspeki samkvæmt forsendum keppinnar. Cone stendur þó einnig traustum fótum í íslenskrí náttúru.

Form stólsins stendur fyrir jafnvægi og stöðugleika og áferðin er sótt í íslenskt berg.

Hann virðist óhagganlegur og það kemur því skemmtilega á óvart hversu léttur og mjúkur hann er. Uppistaða hans er svampur og utan um hann er u.þ.b. 2 cm lag af íslenskrí ull. Ullin er þæfð utan um hann eins og hjúpur og hann er því án samskeyta.

(f. 1958)

Hönnun... getur verið jarðbund

Hönnun: Ari Már Lúdvíksson, arkitekt.

KÓI

Hugmynd:
Fellistóll með arma.
Þrjú byggingarefni með
mismunandi eiginleika;
sveigjanlegir armar úr tré,
afturfætur úr stáli og sæti
úr næloni - vinna saman
í fellibúnaði sem spennir
stólinn upp og fellir saman
eins og regnhlíf.

in og þörf eða háfleyg og óþörf

ilóri

Hönnunarár: 1996-1999.

montessori⁺

Eltern-Kind-
Gruppen
Regensburg

montessori⁺

Vorträge und
Veranstaltungen
Regensburg

REYKJAVÍK

REYKJAVÍK

REYKJAVÍK

REYKJAVÍK

Reykjavík (hjá Wolfgang Weingart í Basel) 1993. Montessori. Titilsíður (bæklingar) 1998.

Atli Hilmarsson (f.1963)

Valgerður Tinn

Laufamottur/gatamottur.

Mottur
byggja að
nokkru
á gömlum
Íslenskum
menningararfri
þó bráefnið sé
nátímallegt.
Tín er að ræða
diskamottur úr
svörtu gúmmi
með úlskornum
mynstrum.
Fyrstu
mottur
(próttýpurar)
eru handskornar
með mynstrum
sem sótt eru
í Íslenskan
laufbrauðsú-
skurð. Eins og
Íslendingar vita,
er best að hafa
kukurnar sem

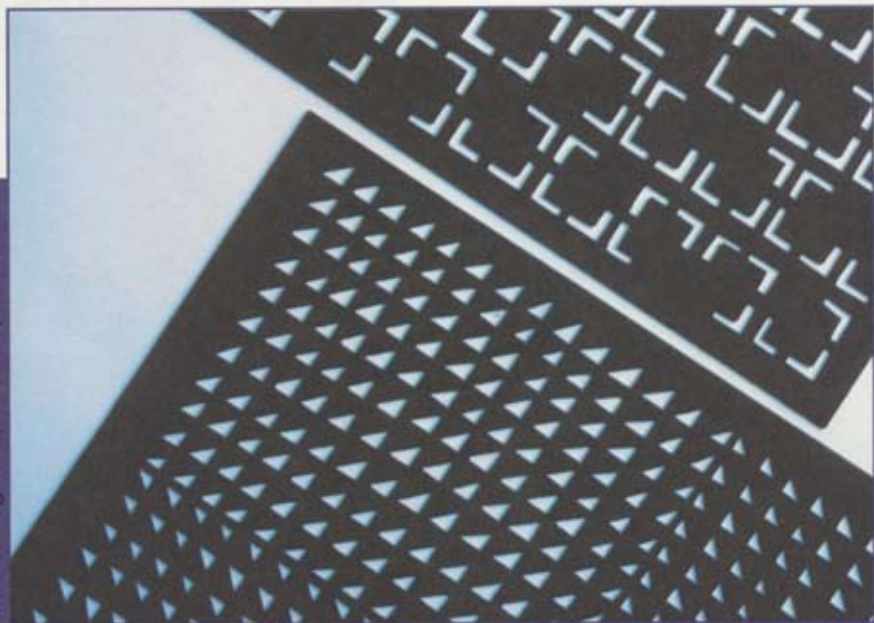
(t.1968)

Gunnarsdóttir

Diskamottur úr gummi, 27x35cm, 2000.

mest skornar
og hlýst þar þa
fingerðu
rósavíki.
Högnýðin hefur
nú verið þróuð
lýrur
fjöldatrambleiðslu
og útskurðum
allur orðinn
kringslóttur í stað
beinu línanna.
Eg er þó einfás
að vinna
með göl
og gagnsæl
þó klassíska
laufbrauðsmyn
sérú hafi
vikið í töl lýrur
eintalbara og
fjöldatrambleiðslu-
varma líffari.

Dögg Guðmundsdóttir

Icecube

Náttúran, tónlist, stemming, ergonomy, geometrisk og organísk form eru efst á lista í mínum hönnunarpælingum. Helsti höfuðverkurinn er nothæfni og framleiðsla í hönnun. Eg elska að „experimenta“ með form og efni og fyndist mjög spennandi að gera hluti til kvikmynda- og framleiðsla- og videogæðar. Hluti sem skapa stemmingu og yrðu ekki framleiddir síðar. Er mest fyrir spennandi persónulega hluti sem að passa hverjum og einum. Eg vil helst ekki fara út í stórfraeileiða þar sem hlutur vljja oft verða handgerða of sjálfsgæðir og leiðgjarnir þegar maður sér þá allstaðar. Þegar maður kemur út úr skóla og stendur frammi fyrir því að fara að verða allt eigin hönnun, þá gerir maður sér grein fyrir því að mest allur tíminn fer í að auglýsa sig og selja, en minnsti tíminn fer í hugmyndavinnu og hönnun, finnst þetta allveg hræðileg upplifun. Allir hönnuðir þyrftu að hafa eigin umboðsmann. Hönnun gengur allt of mikið út á „business“ í dag á kostnað sköpunar.

(f.1970)

Dögg Guðmundsdóttir

Icecube

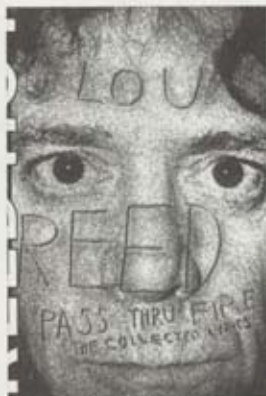
Náttúran, tónlist, stemning, ergonomy, geometrisk og organísk form eru efst á lista í mínum hönnunarþælingum. Helsti að gera hluti til nothæfni og framleidsla í hönnun. Eg elska að „experimenta“ með form og efni og fyndist mjög spennandi persónulega hluti sem að passaðu og videogæddar. Hluti sem skapa stemningu og yrðu ekki framleiddir síðar. Er mest fyrir handgerða búin að sjá af mikið af leiðgjarnir þegar maður sér þá allstaðar, þá missa þeir slarmann. Eins og stóllinn „Myren“ eftir Arne Jacobsen. Eigin hönnun, þá gerir maður sér grein fyrir því að mest allur tíminn fer í að auglýsa sig og selja, en minnsti tíminn fer í hugmyndaávinu og hönnun, finnst þetta allveg hræðileg upplifun. Allir hönnuðir þyrftu að hafa eigin umbodsmann. Hönnun gengur allt af mikið út á „business“ í dag á kostnað sköpunar.

Hjalti Karls

Geisladiskur fyrir David Byrne. 1997.

Geisladiskur fyrir hljómsveitina Skeleton Key. 1997.

Bók fyrir listamanninn Lou Reed. 2000.

on

Geisladiskur fyrir The Rolling Stones. 1997.

(f.1967)

- Starfar í New York

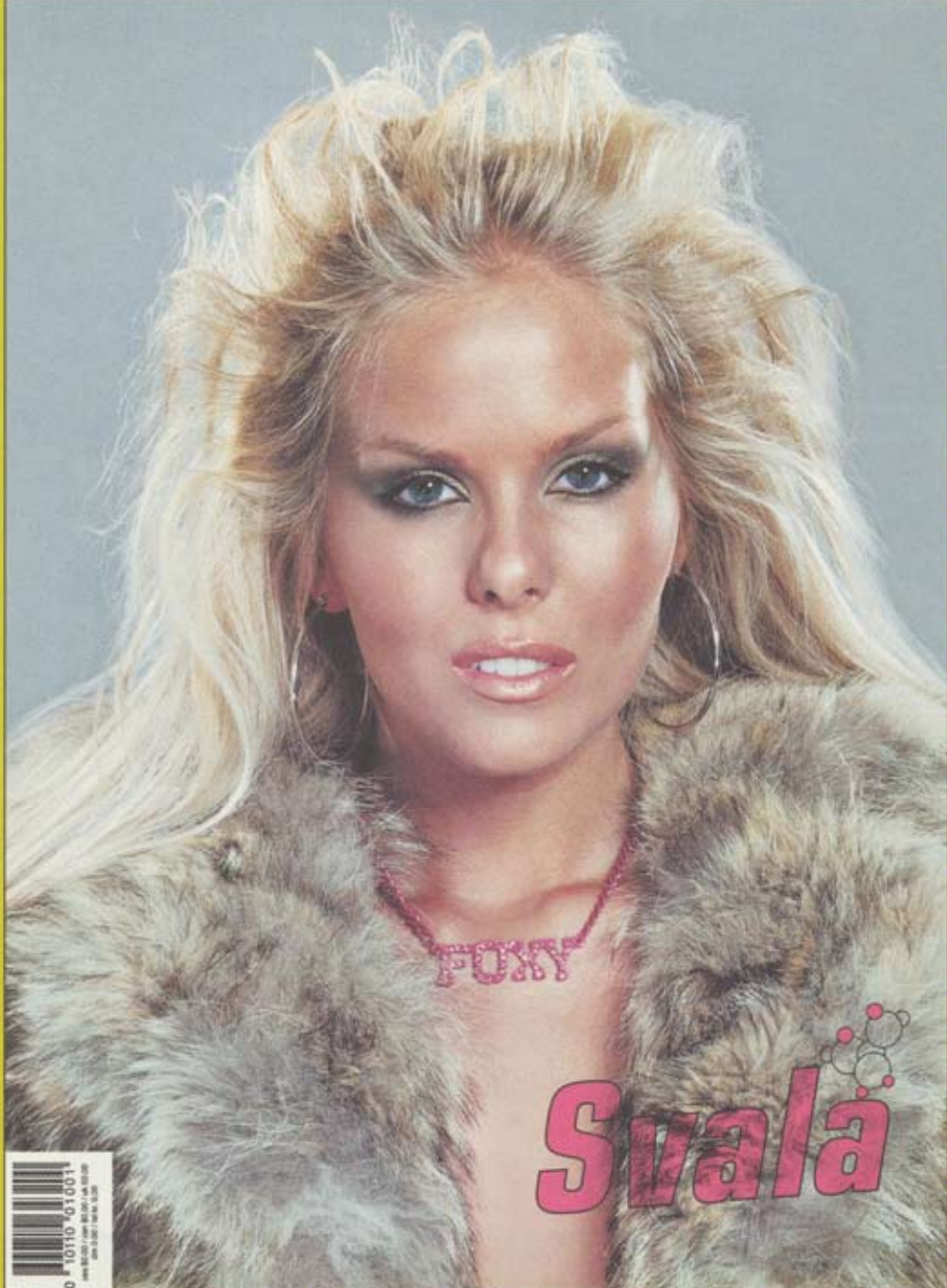

Geisladiskur fyrir Skúla Sverrisson. 1999.

undirtónar*

34. tölublaði september 2000

• MENNING + FÓLK + TÓNLIST + TÆKNI

Svala

Undirtónar ehf. er fyrirtæki
sem gefur innihaldi

og útliti jafn mikið vægi.

Það hefur gefið okkur sérstöðu
á íslenskum blaðamarkaði
og hefur haldið blaðinu fersku.

Undirtónar hafa

á síðastliðnum fjórum árum

farið í gegnum miklar

breytingar, þar sem

uppsetning á blaðinu er

í höndum ólærðra hönnuða

sem farið hafa ótroðnar slóðir

í tímaritahönnun. Við höfum

lært allt okkar af reynslunni

og teljum okkur því vera

með góðan skilning á því

sem við erum að gera.

Undirtónar, kemmir til að vera!

The image features a collection of glassware and ceramic vessels. In the foreground, there are several clear glass tumblers of various shapes and sizes, some with thick bases. Behind them are two tall, slender, conical vessels: one is clear glass and the other is a light-colored ceramic. To the right, there are two more ceramic vessels, one taller and one shorter, both in a light, textured finish. The background is a dark, solid color, and the top of the image has a light green border with a white polka-dot pattern.

Kristín Sigfríður Garð

rsdóttir

Bolli (Sop). Steypt postulín.

Kömmur, glös og bollar. Blásið gler – steypt postulín.

[[.1959]

Hugrún Dögg Árnadóttir

fatahönnuður

Um nútímakonu sem þorir að vera sæt án þess að fara í gervi P. Anderson. Þessi kona er því miður sjaldséð hér á landi.

Kolbrún Þóra Oddsdóttir

Opíó leiksvæði
í Artúnsholti við Laxakvísi
og Arbæjarsafn
1990-1992.

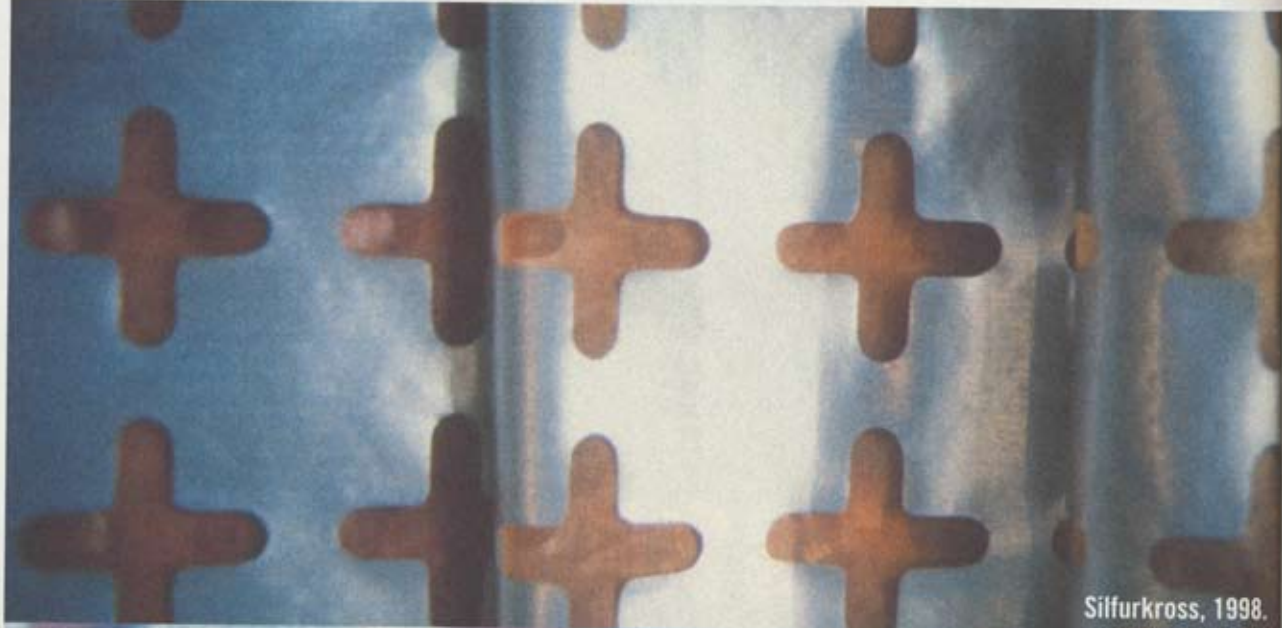

ttir landslagsarkitekt

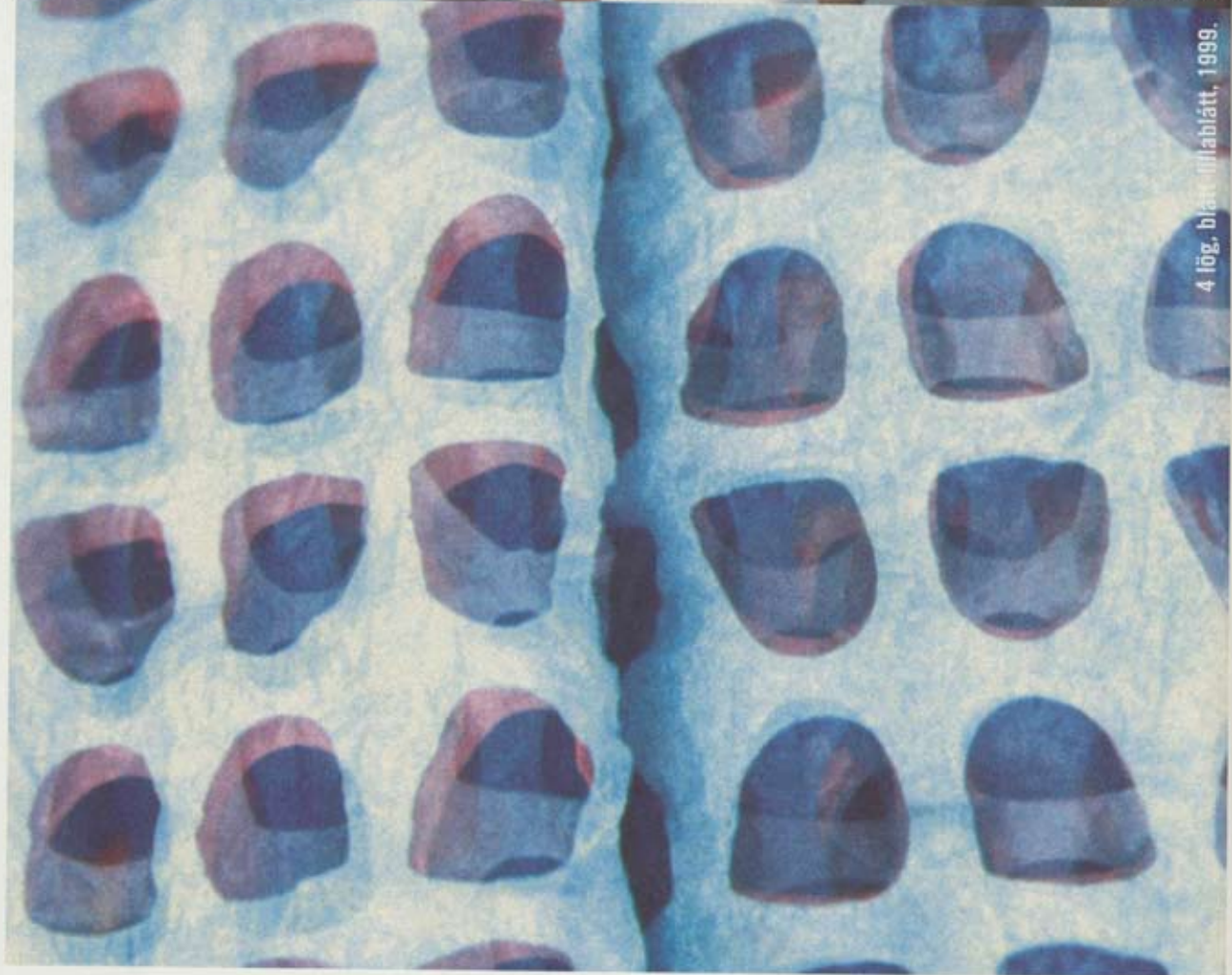
Höfundur hannaði þetta leiksvæði í samstarfi við íbúasamtök Artúnsholts og starfsfólk Arbæjarsafnsins. Leiksvæðið er í miðri radhúsabyggð, nærri girðingu Arbæjarsafnsins, og þótti sýnt að hefðbundin lítrik og stór leiktæki myndu stinga í stúf við umhverfi safnsins og gömul hús á safnlóðinni. Samþykktu allir hlutaðeigandi aðilar því þá hugmynd að taka mið af töft þjóðveldisbæjarins við hönnun leiksvæðisins, og stefna saman formum úr fornri húsagerðarlist á Suðurlandi og nútíma húsagerðarlist í nýju hverfi. Segja má að póstmóðernisminn hafi gefið svigrúm til að nota eldri form á nýjan máta. Inngangur töftarinnar er steinlagður. Á móti honum

er burðargrind í einu herbergjanna, einskonar klifurgrind. Í skálanum er bekkur umhverfis langeld. Leggja má ofngrind yfir eldstæðið og halda veislu með nágrönnunum. Úr skálanum liggja tröppur að stofunni, stóru sandsvæði. Í burinu eru færánlegar tunnur eða keröid. Á þessu leiksvæði geta nútímabörn leitað sér skjóls, því töftirnar eru niðurgrafnar. Þau geta líka leitað á vit fornra tíma, farið í vikingaleiki eða í hlutverkaleiki sem tengjast sögunni og fengið hugmyndir að leikjum í starfsemi Arbæjarsafnsins. Hér er eldri kynslóðin hvött til að miðla af þekkingu sinni og gefa börnum hverfisins tækifæri til sköpunar, sem felst í því að tengja sig við söguna og upprunann.

Silfurkross, 1998.

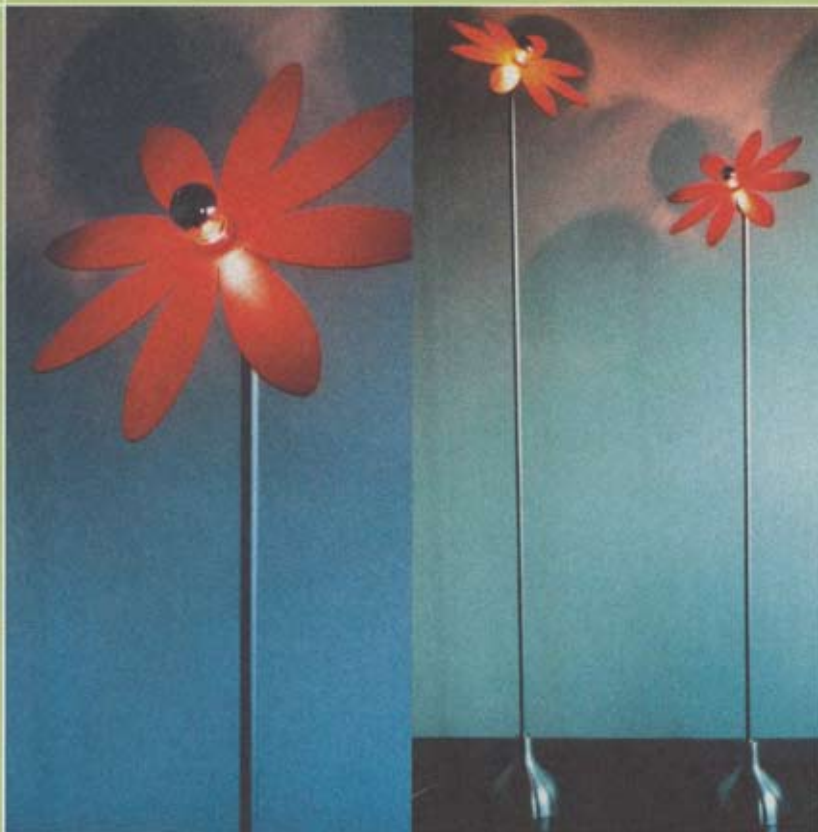
4 fög, blatt illablátt, 1999.

Númer, grænt pvc, 2000.

Santos & Margrét Adolfsdóttir

Hvitt ullarfilt, 1999.

Daisy/Flora

Gólfampar. Efni: Ál og 2 mm krossviður,
160-175 cm. Finnland, 1998. Eigin
framleiðsla/Frumgerð. Mjög léttir lampar
sem hægt er að taka í sundur. Hentar
því vel í bústíð fólks sem er mikið
á ferildsfæti auk þess að veita eiganda
gleði og ánægju, á e.t.v. nýjum
og framandi stöð.

Urban Picnic

Mataráhöld fyrir einn. Efni: Krossviður, ál, gúmmi og leirtau. Eitt box, pláss fyrir þríréttað. Box: 18 x 12 x 7 cm. Finland 1999, hluti af MA ritgerð. Eigin framleiðsla/Frumgerð. Box með mataráhöldum fyrir einn einstakling. Botn boxins má nota sem bakka en í boxinu eru fjölnota keramikhlutir: Bolli eða morgunkornsskál, dískur eða lítill bakki og kúla sem hægt er að hafa lokaða (með innihaldi) eða opna sem tvær litlar skálar. Hentar jafnt á ferðalögum og fyrir framan sjónvarpið.

Karólína Einarsdóttir Iðnhönnuður

(f.1971)

“Í mínum huga á iðnhönnuður að leitast við að gera hið efnislega umhverfi manneskjunnar minna framandlegt eða fjandsamlegt eðli hennar. Það er gaman að geta þannig tekið þátt í að skapa vænni framtíð fyrir sálir og umhverfi. Hraði nútímalífs, ferðalög og tíð aðsetursskipti, hafa breytt lífsstíl okkar og þá er eðlilegt að hlutir sem við notum taki mið af því. Ég hef einmitt hannað hluti sem henta á ferðalögum eða fólki sem þarf fyrirferðalítla og léttu búslóð. Þetta eru hlutir sem tengjast hugmyndinni um heimili, öryggi og menningu.”

Crowd Control Prods

ctions

Tölvuleikurinn EVE tilheyrir nýrri tegund tölvuleikja sem nefndir eru „massively multiplayer“ leikir, þar sem fjöldi fólks tengist sama leikjaumhverfi samtímis í gegnum netið. Hér er um að ræða algerlega nýtt svið í tölvuleikjaiðnaðinum, þar sem stór gagnvirk samfélög myndast og geta leikmenn spilað saman eða hver gegn öðrum í þúsundavís. Leikurinn er byggður á sýndarheimi sem þróast og breytist með leikmönnum og framvindu leiksins. Dæmi um þetta er að ef einhver skilur eftir sig hlut í heiminum t.d. geimstöð þá verður hún hluti af þeim heimi sem leikurinn gerist í og sýnileg öllum öðrum leikmönnum. Leikurinn er ætlaður á heimsmarkað og er markhópurinn tölvuleikjaspilarar í Bandaríkjunum, Asíu og Evrópu. Framleiðandi er fyrirtækið CCP, þar sem starfar 20 manna samhent hjörð listamanna, hönnuða og forritara og nær meðalaldur þeirra ekki 26 árum.

EVE er tröllaukinn heimur sólkerfa, geimstöðva, stjörnuþoka, loftsteinabelta, geimskipa og pláneta í fjarlægju horni vetrarbrautar okkar, 20.000 ár í framtíðinni. Þar berjast leikmenn um yfirráð yfir gæðum, auðlindum og landsvæði með öllum þeim meðulum sem henta hverjum og einum. Einstaklingurinn hefur fulla stjórn hvaða leið og hlutverk hann velur sér í heiminum og valmöguleikarnir eru jafn margvíslegir og blasa við fólki okkar samtíma. Þetta er heimur þar sem þínir draumar geta orðið að martröðum annara.

Frekari upplýsingar um leikinn og framleiðandann má fá á slóðunum:
www.eve-online.com og www.ccpgames.com

CCP

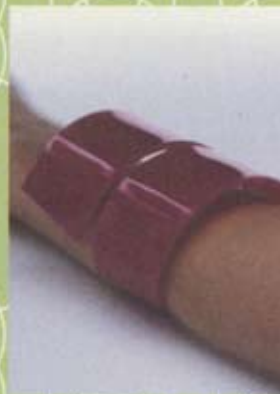

Vita-wrap, armband með fálmurum.
Plexigler, girni. 1999. Fálmararnir sópa
burt leiðindum.

Vita-wrap, armband, plexigler. Einfalt formið myndar sivalning sem vefur sig um handlegginn og gefur tilfinningu fyrir hreyfingu, orku.

Hönnun er hugvitið sem leynist allstaðar þótt hugtakið sé nýtt í orðaforðanum. Hún er með öðrum orðum komin út úr skápnunum. Kútaskápnunum til dæmis þar sem hún býr í öllum tólum og tækjum. Fægiskóflan væri ekki hún sjálf nema vegna þess að hún á sér þennan ósýnilega bakhjarl. Og enginn hlutur væri eitt eða neitt nema vegna þess að hann er hannaður. Hönnun, eins og önnur mannanna verk, byrjar með hugsun sem síðan þarf að koma frá sér á pappír eða í annað efnislegt form. Hugsunin heldur áfram að þróast þar til fyrsta eintakið er fullskapað og tilbúið til framleiðslu. Það sem greinir hönnun frá myndlist er nytjasjónarmiðið, hagnýta gildið sem hluturinn þarf að hafa. Þannig þarf hönnuðurinn að flétta saman notagildi, útlit, efni og áferð svo úr verði fullkomin heild. Ekki má gleyma kröfum samfélagsins og þörfum, því nýjir tímar krefjast nýrrar hugsunar. Ný tækni og efni hafa svo áhrif á hönnunina sjálfa. Þannig er hönnun sífellt samspil ólíkra þátta sem verka hver á annan og stuðla að framþróun hugmynda og að nýrri tækni. Í hinum hannaða nútíma er hönnunin misgóð, en þegar vel til tekst og þú stendur frammi fyrir listilega hönnuðum hlut þar sem allt smellur saman í spennandi heild er það eins og galdur og þá er gaman að vera til.

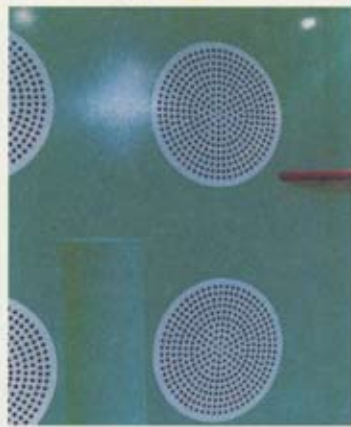
Minn upphafsreitur var að skoða íslenska iðnaðarmennsku steypu og stáls sem mjög er áberandi í sundlaugarbyggingunum. Þeim í blóð borinn, ólíkt þreskum iðnaðarmönnum, sem sunnudagsbílúrs- og sundlaugarblöndu og réði byggingar. En mig langaði að koma örlytu af útivistinni inn, af því

Michae

Maðarmenn hér eru framúrskarandi... sérstaklega í meðferð
í mannvirkjum á jarðhitasvæðum. Einlægur áhugi á verkefnum
þást bara vinna á hálf tíma vöktum. Ég notaði hér eins konar
taka Bláa lónsins mér til aðstoðar. Ef til vill er það ofdirfska,
þó Ísland getur verið svo einstaklega kald og vindasamt.

Hefur búið og starfað í Reykjavík frá 1998.

Young

Erla Sólveig Óskarsdóttir

„Hönnun er að sigrast á freistingunni að velja auðveldu leiðina.“

[[1957]]

reki

Stöllinn Breki: Staflanlegur stóll úr stáli og plasti.

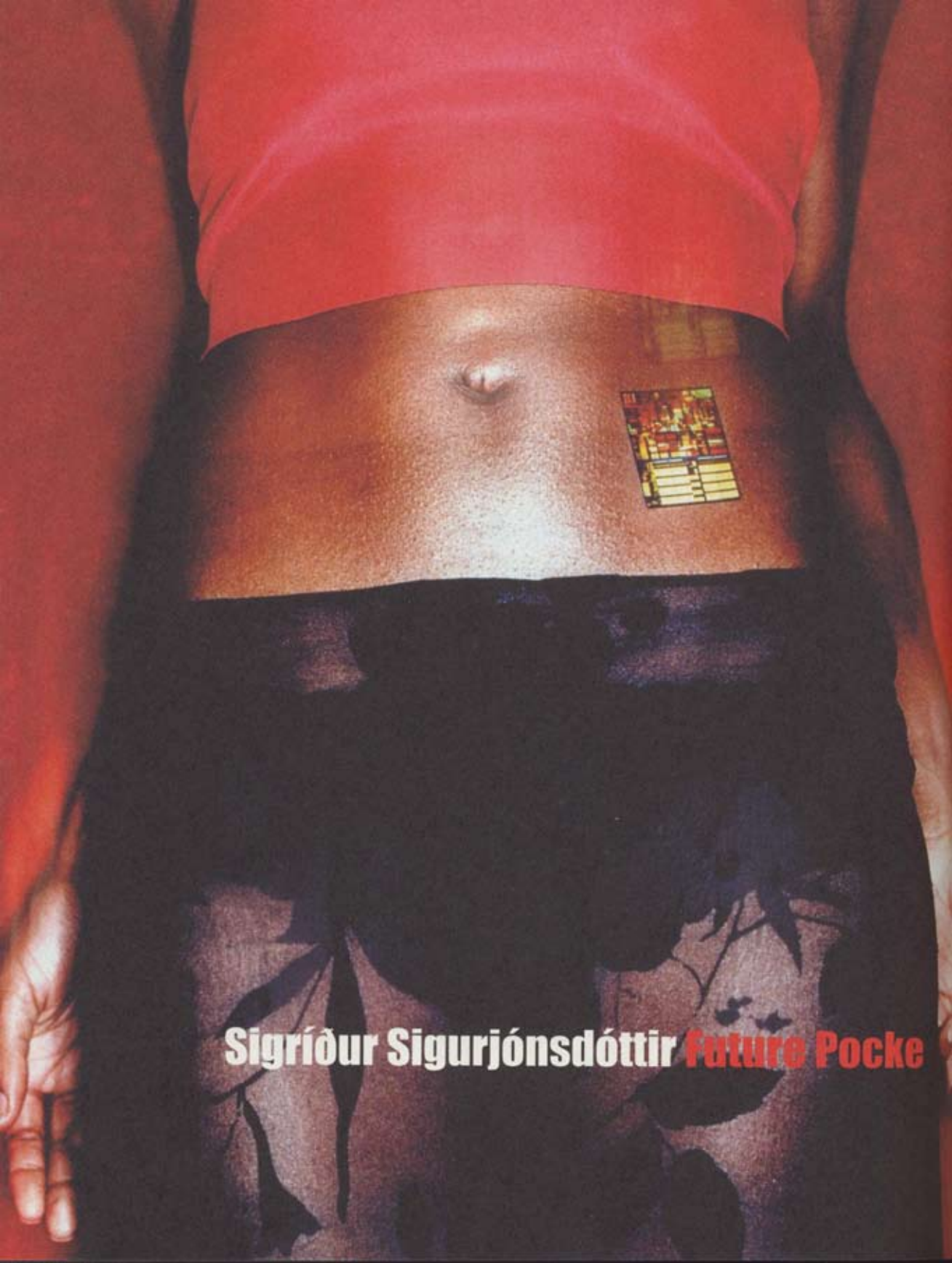

Hæðarlínur gefa til kynna staðsetningu, svart á hvítu, án tilvísunar til tíma eða annarra aukaatriða. Hæðarlínurnar hér eru frá Mýrdalnum og eru hluti af verki sem er tileinkað ættarsetri minn að Hvöli í Mýrdal bæði nú og þá.

Aðferð og efni: Beinþrykk á þrjónasilki. 2000.

Brynja Emilsdóttir

Sigríður Sigurjónsdóttir Future Poche

Blue Shelf

Hugsum okkur þrjú mengi: Í því fyrsta eru vísindi, tækni og efnahagur hvers tíma. Í öðru er fegurðarskyn, mannlegar þarfir, óskir og venjur. Í þriðja menginu eru hugmyndir, lausnir og sköpunargleði. Hönnun er sniðmengi þar sem þessir þættir mætast á faglegan hátt.

Mátulegt á mig að þurfa að spá í þetta.

Lúsimar

Lúsimar er úr sjávarsorfnu hraungrýti, hörpuskeljum, messingstöngum og rauðum dyrabjölluvír. Grjótið er fyrst valið í fjörunni og skeljarnar tindar úr hrúgu fyrir utan frystihúsið. Síðan er spáð í lögum og hlutföll steinanna og þeir sagaðir í tvennt á þann hátt að reyna að ná sem bestum línunum í báða helminga. Skeljar eru hreinsaðar og valdar ýmist til að vera stakar eða með öðrum á steini. Messingstöngum er fléttað í skeljarnar á einfaldan hátt og mynda þær annan pólinn fyrir lágspenntar perur í þeim styrk sem hæfir hverri skel. Hinn pólinn er gerður úr knippi af rauðum dyrabjölluvír. Einn þáttur út af fyrir sig er of grannur til að flytja nægan straum og því verður úr honum hönk sem jafnvel verður að flækju með tímanum sem greiða þarf úr og leggja upp á nýtt. Það liggur því í hlutarins eðli að hvert eintak er einstakt, með eigin karakter og útgeislun. Einnig öðlast hver lampi nýtt líf með nýjum eigendum þar sem hver um sig hagræðir eða greiðir honum á sinn hátt og beygir og sveigir til eftir sínu höfði.

Hönnun. (hvað er nú það?) Eitt og sér stendur orðið hönnun hálf einmana (svona á toppnum, til sýnis) þó að margir líti á það sem eitt mesta töfraorð nútímans. Eða eigum við heldur að segja að það sé svolítið sjálfbirgingslegt, „Þetta er hönnun en þetta ekki“ og allir kinka kalli en hafa e.t.v. ekki græna glóru um það hvað það í raun og veru er? Eða þýðir það bara eitt í einum hópi en annað í öðrum, og þessir hópar talast kanski ekki við eða í besta falli á ská framhjá hvor öðrum. „Þetta er sko hönnun“ heyrir maður, en það þýðir líklega frekar að það sé góð hönnun eða bara „mér finnst þetta flott“ eða fallett (eða hvort tveggja). Svo eru það öll þessi samsettu orð eins og: tæknihönnun, iðnhönnun, húsgagnahönnun, landslagshönnun, þrívíddarhönnun, grafísk hönnun, textilhönnun, fatahönnun, skartgripahönnun, listhönnun. Er þetta allt saman hönnun? Eða er eitthvað af þessu verkfræði, annað list og bara sumt hönnun? Það er ekki gott að segja, en tilraun til að sjá þetta í samhengi væri á þá lund að líta á skapandi vinnu sem svæði, eins og hnitakort eða landakort. Í austur er list, í vestur er hönnun. Í suður er handverk en í norður eru hugmyndir. Á þessu korti er hægt að staðsetja hvaða skapandi vinnu sem er, og það er lykilorðið í þessu öllu saman. Sköpunin er samnefni fyrir allt þetta kaos, það er bara spurningin úr hverju hún sprettur. Hvort hún sprettur fram úr höndunum (handverk) eða kemur upp í huganum (hugmynd). Hvort hún lýtur persónulegum vilja þess sem skapar (list) eða hvort hún lýtur öðrum utanaðkomandi forsendum (hönnun). Það væru jólnir fyrir raðara og flokkara heimsins ef öll skapandi vinna félli óyggjandi undir aðeins einni líð í einu, það færi rosalega vel í spjaldskrá. En allt þetta tvívíða svið milli hönnunar og listar, handverks og hugmynda er eitt stórt grátt svæði þar sem sköpunin er bara misjafnlega langt frá jaðrinum, sumt jafnvel í miðjunni.

Þorsteinn Geirharðsson, arkitekt/iðnhönnuður

Í söluheild B. M. Vallá tekst Ómari Sigurbergssyni að nálgast hönnunina í anda naumhyggjunnar og hanna rými án alls aukaskrauts, þar sem einföld og skýr efnisnotkun er um leið sýmbólísk fyrir framleiðslu fyrirtækisins. Með staðsteyptum vegg eftir endilöngu mjóu rýminu myndast augljós skil á milli starfsfólks og viðskiptavina auk þess að veggurinn er talandi tákn fyrir starfsemi fyrirtækisins. Stór gluggi á suðurgafli myndar tengingu við Fornalund, friðaðan trjálund og gefur sjónarhorn á þann hluta framleiðslunnar sem þar er sýndur. Ólíkum efnum er teft saman á einfaldan hátt og samspilið undirstrikað með skýrri formnotkun sem er lýsandi dæmi fyrir rikjandi stíl nútímans.

„Ögun og einfaldleiki sem einkennir japanska hönnun hefur alla tíð heillað mig og án efa haft mikil áhrif á mig sem hönnuð. Þar mynda gjarnan einföld form, áferð og efnisval sterka heild. Ég hef í sjálfu sér ekkert á móti skrauti, en er þeirrar skoðunar að falleg form og gott samspil milli efna og áferðar séu nægilegt skraut í sjálfu sér. Ég hef alltaf haft tilhneigingu til að einfalda formin, einfalda plönin, etja saman andstæðum efnum og litum, þó þannig að bygging og innra umhverfi sé í jafnvægi. Þannig finnst mér ég ná fram sterkari upplifun.“

(Viðtal við Ómar Sigurbergsson í Arkitektúr og skipulag.)

Ómar Sigurbergsson innanhússarkitekt

[BSZ]Castor Pollux

"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with headshot
"[Az-ol.]daKarnic6>" killed "[TERRORIST] [CFZ]Dukart7>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[CT] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[BSZ]Falcon10>" killed "[CT] [Az-ol.]daKarnic6>" with headshot
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Fidel11>" with headshot
#CTs_Wo
*** CT wins = 7 ***

"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Fidel11>" with knife
"[CFZ]Dukart7>" killed "[CT] [Az-ol.]Johnny5>" with ak47
"[Az-ol.]daKarnic6>" killed "[TERRORIST] [CFZ]Dukart7>" with m4a1
"[Az-ol.]palatrec12>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with headshot
#CTs_Wo
*** CT wins = 8 ***

"[Az-ol.]Mawbid<9>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Fidel11>" with headshot
"[BSZ]Falcon10>" killed "[CT] [Az-ol.]palatrec12>" with headshot
"[BSZ]Olav Palme<4>" killed "[CT] [Az-ol.]Mawbid<9>" with ak47
[BSZ]Olav Palme planted the bomb
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with m4a1
"[Az-ol.]daKarnic6>" killed "[TERRORIST] [CFZ]Dukart7>" with m4a1
[Az-ol.]daKarnic has defused the bomb
#Bomb_Defused
*** CT wins = 9 ***

"[Az-ol.]daKarnic6>" killed "[TERRORIST] [CFZ]Dukart7>" with m4a1
"[BSZ]Fidel11>" killed "[CT] [Az-ol.]Johnny5>" with headshot
"[Az-ol.]daKarnic6>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Fidel11>" with m4a1
"[BSZ]Falcon10>" killed "[CT] [Az-ol.]daKarnic6>" with ak47
"[Az-ol.]palatrec12>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[Az-ol.]Mawbid<9>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with aug
#CTs_Wo
*** CT wins = 10 ***

"[Az-ol.]Mawbid<9>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with aug
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [CFZ]Dukart7>" with m4a1
"[BSZ]Fidel11>" killed "[CT] [Az-ol.]palatrec12>" with ak47
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Fidel11>" with m4a1
#CTs_Wo
*** CT wins = 11 ***

"[BSZ]Fidel11>" killed "[CT] [Az-ol.]palatrec12>" with headshot
"[BSZ]Fidel11>" killed "[CT] [Az-ol.]Mawbid<9>" with ak47
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with headshot
"[BSZ]Falcon10>" killed "[CT] [Az-ol.]Johnny5>" with ak47
[BSZ]Fidel planted the bomb
"[BSZ]Falcon10>" killed "[CT] [Az-ol.]daKarnic6>" with headshot
#Terrorists_Wo
*** CT wins = 11 ***

"[BSZ]Falcon10>" killed "[CT] [Az-ol.]palatrec12>" with ak47
[BSZ]Olav Palme planted the bomb
"[Az-ol.]daKarnic6>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[CFZ]Dukart7>" killed "[CT] [Az-ol.]daKarnic6>" with headshot
"[BSZ]Fidel11>" killed "[CT] [Az-ol.]Mawbid<9>" with headshot
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Fidel11>" with grenade
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with m4a1

bordid er ff on

serdtaklega thegar
favitar teamklika

snilld

heh eh

or s6m on in t

Full back

Report in

last in position

[Az-ol.]JOHNN

"[Az-ol.]Mawbid<9>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with headshot
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [CFZ]Dukart7>" with m4a1
"[BSZ]Fidel11>" killed "[CT] [Az-ol.]palatrec12>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
#CTs_Wo
*** CT wins = 11 ***

"[BSZ]Fidel11>" killed "[CT] [Az-ol.]palatrec12>" with m4a1
"[BSZ]Fidel11>" killed "[CT] [Az-ol.]Mawbid<9>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[BSZ]Falcon10>" killed "[CT] [Az-ol.]Johnny5>" with m4a1
[BSZ]Fidel planted the bomb
"[BSZ]Falcon10>" killed "[CT] [Az-ol.]daKarnic6>" with m4a1
#Terrorists_Wo
*** CT wins = 11 ***

"[BSZ]Falcon10>" killed "[CT] [Az-ol.]Johnny5>" with m4a1
[BSZ]Olav Palme planted the bomb
"[Az-ol.]daKarnic6>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[CFZ]Dukart7>" killed "[CT] [Az-ol.]daKarnic6>" with m4a1
"[BSZ]Fidel11>" killed "[CT] [Az-ol.]Mawbid<9>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Fidel11>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with m4a1
[Az-ol.]Johnny has defused the bomb
#Bomb_Defused
*** CT wins = 12 ***

"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [CFZ]Dukart7>" with m4a1
"[Az-ol.]palatrec12>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[BSZ]Olav Palme<4>" killed "[CT] [Az-ol.]Johnny5>" with m4a1
"[BSZ]Olav Palme<4>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Falcon10>" with m4a1
"[Az-ol.]Johnny5>" killed "[TERRORIST] [BSZ]Olav Palme<4>" with m4a1
#CTs_Wo
*** CT wins = 13 ***

Lag closed.

Margrjet Sævarsson

Gagarín ehf. + Jón Óskar

Þetta er sux bord

mig wannar sniper

of 10

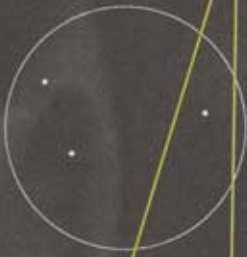
helv kampari

lucky bastard...no more bullets

Follow me!

Hold your position!

Team talk back!

Framlag Gagarín ehf. til syningarinnar er útfærsla á verki eftir myndlistarmanninn Jón Óskar? en hann hefur verið hönnunarstjóri fyrirtækisins frá upphafi. Mörgum orðum hefur verið varið í að lýsa gerbreyttu samskiptamynstri manna með tilkomu tölvunnar og Netsins. Hér verður ekki borið í þann bakkafulla læk, og þó. Ekki er langt síðan fyrirbærið klfinn persónuleiki var hugtak sem einungis tengdist geðlækningum. Er það kannski tímanna tákn að sá sem ber ábyrgð á hinum morðóða? BitchKiller?, í móti í tölvuleiknum? Counter Strike? á Netinu, heitir Heiðrun, er 13 ára og býr í Garðabænum?

Um Gagarín ehf.

Gagarín ehf. er leiðandi á sviði gagnvirkar nýmiðlunar en fyrirtækið hefur einsett sér að framleiða og hanna lausnir fyrir gagnvirka miðla. Þar má nefna afþreyingarefni í síma, heimasíðugerð, tölvuleiki, markaðs- og kynningarefni. Fyrirtækið býr að sex ára reynslu á sviði miðlunar og yfirlýst stefna er sú að þó nýjungar byggji oft á flókinni tækni séu þær ætíð aðgengilegar og auðveldar í notkun.

Starfsmenn Gagarín eru rúmlega 30.

Sjók

66°N

„Við notum h
til móts við kr
fyrirtækisins
á notagildi fr
þó þannig að
og „normum“

Flæðagerðin hf.

Annun til að koma
fur viðskiptamanna
og þróunar
framleiðsluvörunnar
að falli að gildum
áútímans.“

„Fataframleiðsla á Íslandi hefur aldrei verið auðveld og allra síst síðustu 20 árin. Smæð markaðarins gerir það að verkum að framleiðslueiningar verða litlar og þar af leiðandi dýrari. Hinsvegar má segja að sérstök gæði hafi lengst af unnið það upp. Gæðin skapast gjarnan af kröfuhörðum neytendum, t.d. sjómönnum, sem starfa við erfið skilyrði meiri hluta ársins á norðlægum slóðum þar sem allra veðra er von.“

Það hefur gengið á ýmsu í íslenskum fataiðnaði á liðnum árum. Stærsta breytingin má segja að hafi orðið í kjölfar aðlögunartímans að Efta á áratugnum 1970-1980 og þar á eftir. Innflutningstollar eru felldir niður endanlega um 1980. Íslensk fyrirtæki voru misjafnlega undirbúin undir þá hörðu samkeppni sem sköpuðust við þær breytingar. Mörg fyrirtæki í greininni gáfust upp og hættu framleiðslu. Samkeppnin stórkjóst og fatnaður frá hinum ódýru framleiðslulöndum streymdi inn á lítinn, íslenskan markað. Það voru helst þau fyrirtæki sem sérhæfðu framleiðslu sína sem áttu frekast lífs von. Þetta var eðlileg þróun sem leiddi til lægra vöruverðs.“

„Fyrir okkur er hönnun stöðugt ferli þar sem samstarf við notendur um eiginleika, útlit og gæði vörunnar leiðir til betri lausna og arðbærari reksturs“.

Vaki hefur með áralangri þróun og gagnkvæmri samvinnu við fiskeldisfyrirtæki um allan heim þróað lífmassamæli til notkunar í fiskeldi. Á einfaldan hátt fást upplýsingar um fjölda, meðalbunga, stærðardreifingu og holdstuðul fíksins, grundvallarþætti í arðbærri stjórnun fiskeldis. Með vitneskju um þessa þætti er hægt að skipuleggja slátrun og sölu mun nákvæmar en ella, þannig að hæsta verð fáiist fyrir fiskinn og að kaupandinn fái þann fisk sem um er samið. Með vitneskju um réttan lífmassa og meðalbunga er einnig hægt að stýra fóðurgjöf og lyfjanoftkun, ásamt því að fylgjast með heilsufari og vaxtarhraða fíksins.

Vaki-dng

Lífmassamælirinn samanstendur af skynjara og safnstöð. Skynjarinn er rammalaga (60 x 66 cm) og er honum sökkð í kvíarnar eða kerin við þyngdarmælingu, eða festur milli kvía við talningu. Í rammanum eru ljósdíóður sem senda frá sér innrauða geisla á móttakara sem skynja geislana. Þegar fiskur syndir í gegnum rammann rýfur hann ljósgeislana og er þá dregin upp skuggamynd af fisknum, sem síðan er notuð við talningu og þyngdarútreikninga. Á þennan hátt nást nákvæmar mælingar án mikillar fyrirhafnar og án þess að stressa fiskinn. Mælingarnar eru vistaðar í safnstöðinni og af henni er m.a. hægt að lesa fjölda, meðalþyngd, stærðardreifingu og holdstuðul. Einnig er hægt að lesa gögnin inn á tölvu til frekari úrvinnslu.

Vaki lífmassamælir

ÖSSUR

Hvað er hönnun fyrir Össur hf.?

Stoðtækjafyrirtækið Össur hf. var stofnað árið 1971. Fyrirtækið hefur á skömmum tíma þróast úr litlu stoðtækjaverkstæði í framsækið hátækniyrirtæki, sem hannar, framleiðir og selur stoðtæki á alþjóðlegum markaði. Össur hf. hefur frá upphafi verið brautryðjandi á sviði nýjungu og hafa vörur fyrirtækisins iðulega fært nýja vidd inn í stoðtækjageirann. Óhátt er að fullyrða að íslenskt hugvit sé forsenda þess að fyrirtækið er nú í forystu í þessari grein heilbrigðisbáðar og eitt af stærstu fyrirtækjum á sínu sviði í heiminum.

Hugtakið iðnhönnun visar til hugmyndarinnar að baki vörinni. Segja má að grunnhugmyndin að framleiðsluvörum Össurar hf. speglar best í hlutverki fyrirtækisins: „Við hjálpum fólki að njóta sín til fulls.“ Þetta hlutverk krefst framúrskarandi tæknikunnáttu en ekki síður alúðar og virðingar fyrir hverjum einstaklingi. Stoðtæki Össurar hf. eru hönnuð til að auka hreyfingetu og þægindi notenda og gera þeim kleift að ráða sínum eigin lífsstíl eins og frekast er unnt. Að baki liggur umfangsmikið vísinda- og þróunarstarf sem m.a. útheimtir þekkingu á sviði stoðtækjafraði, hreyfiafstræði, efnafræði, líffræði og formfræði. Iðnhönnun Össurar hf., er hluti af heildarásynð fyrirtækisins, en verður miklu fremur metin í ljósi notagildis

...? Hugmynd að baki vöru/þjónustu sem fullnægir þörfum notenda, sérfræðinga, greiðenda, söluaðila og framleiðenda hvað varðar virkni, útlit, verð og framleiðslu- aðferð og skarar fram úr sambærilegum vörum samkeppnisaðila.

Hönnun felst í öllum þeim gjörningum sem hafa það að upprunalegu markmiði að fegra og bæta líf fólks.

M 3000 er stjórnstöð flestra Marel tækja, s.s. voga, flokkara, skurðarvéla og flæðilínukerfa. M 3000 stjórnstöðin hýsir power PC örgjörva og sýnir upplýsingar um virkni tækisins á átta tommu litaskjá. Hægt er að tengjast M 3000 gegnum Ethernet og internetið og sinna þannig viðhaldi, bæta vinnslu og aðstoða viðskiptavinum beint frá þjónustumiðstöð Marel hf. M 3000 stjórnstöðin er útbúin einstæðum pillulesara, sem hægt er að nota sem aðgangslýkil og því hægt að koma í veg fyrir óheimila notkun. M 3000 stjórnstöðin er algerlega vatnsheld og búin fullkomnasta takkaborði sem völ er á.

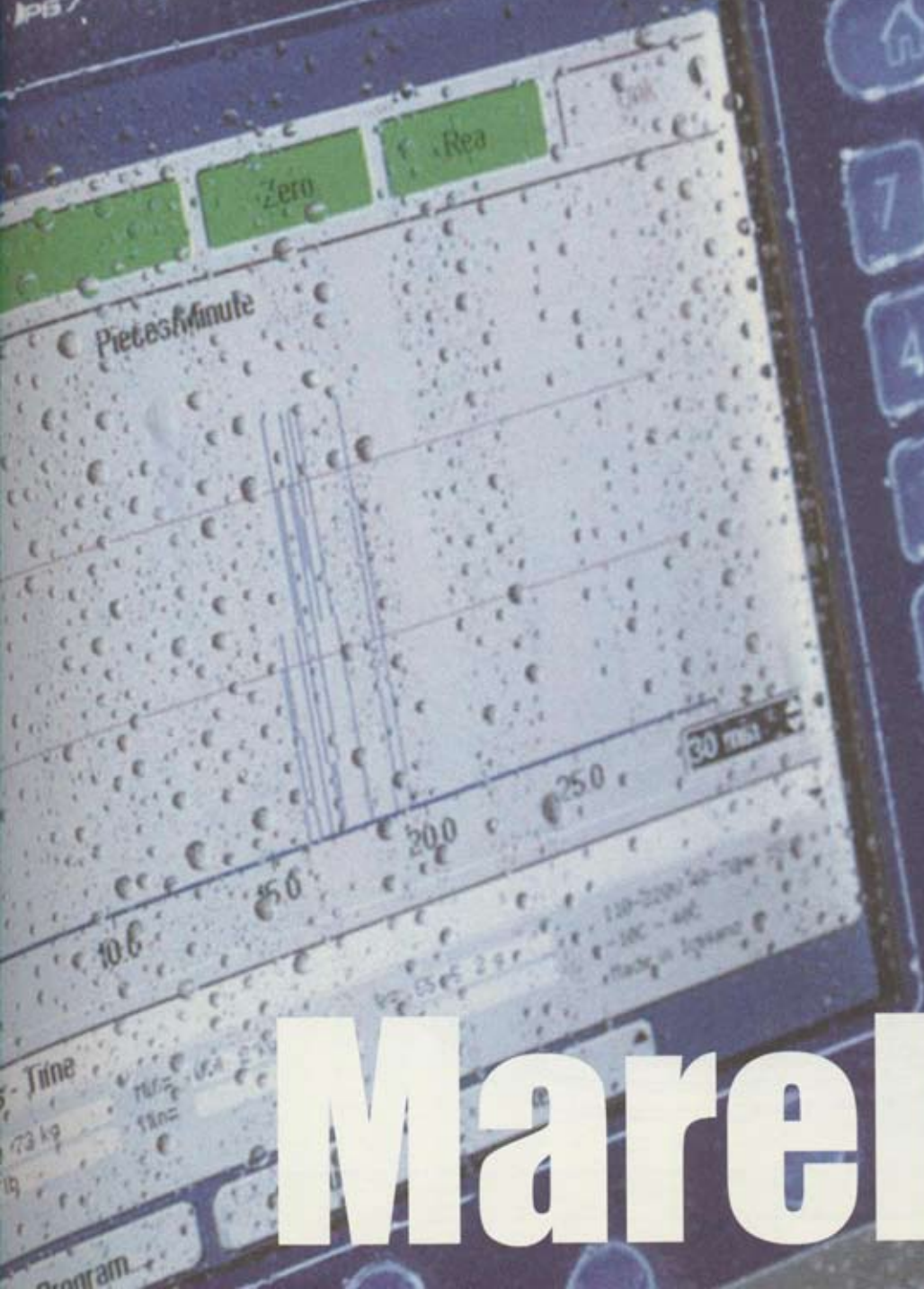

Marel

M
SERIES
3000

CE

IPS 7

Marel hf.

Hugtakið hönnun.

Almennt skilgreini ég hugtakið hönnun sem nýjahlut eða verk með nýtt útlit að einhverju leyti eða verknað sem felur í sér sköpun útlits.

Hönnun mín heyrir undirflokkinn iðnhönnun og má skilgreina hana sem útlitsaðlögun virknilausnar að þörfum um framleiðslu- og / eða markaðshæfi.

Lýsing á hagnýti Markúsarneta.

Markúsarnet er búnaður til að bjarga manni úr sjó eða vatni, frá bryggju, dekkbáti eða skipi. Búnaðurinn samanstendur af hylki, lyftilinum með hnútum, netþoka með flotum á hliðum og kastþoka með brjóstykkju.

Markúsarnet má nota bæði handvirkt og með krana til að lyfta manni úr sjó standandi, sitjandi og liggjandi. Einnig má nota Markúsarnet sem stiga þar sem það á við. Með búnaðinum fylgir fræðsluhefti um þjörgun manns úr sjó.

Pétur Th. Pétursson, Markúsarnet

Markúsarnetið

Hönnun - Þetta orð skil ég sem ígildi praktískrar, efnislegrar lausnar á óleystum eða illa leystum nytjahlutum - þar með talið á húsbýggingum. Til hliðar við fyrirliggjandi upplýsingar um efni og framleiðslumöguleika. Og um leið byggt á forsendu ergónómíu, þ.e. aðlögunar að eðlilegri hreyfitækni mannslíkamans.

Hönnun sem nýtt söluútlit á gömlum nytjahlut er mér framtíðar hugmynd. En þó eru allar tilraunir leyfilegar og ekkert ætti að vera svo hefðbundið að það sé ósnertanlegt. Enda er öll menning aðeins tímabundið fyrirbæri.

Samvinna min við Seglagerðina Ægir síðustu 26 ár er gott dæmi um hönnunarvörunu mína. Þar ræður tjaldteinið einfaldlega útlitinu og það hvernig er unnt að strekkja það þannig að það stantlist að mestu veður.

Seglagerðin Ægir

Einar Þorsteinn Ásgeirsson, Berlín 19.09.2000

Ineke Hans
Ronan&Erwan Bouroullec
Matali Crasset
Richard Hutten
Michael Young
Michael Marriot

s.m.a.k.
iceland

S.M.A.K. Iceland
leiðslufyrirt
Fyrirtækið fr
leggra iðnhöf
velgengni. M
hversu fersk
á hönnunarb
starfa nú höf
Bouroullec,
Michael Young

nd er alþjóðlegt skartgripafram-
æki með aðsetur í Reykjavík.
mleiðir hugverk ungra alþjóð-
nuða sem allir njóta verulegrar
arkmið fyrirtækisins er að sýna
sýn þessara ungu hönnuða er
gtakið. Á vegum S.M.A.K. Iceland
uðirnir, Ineke Hans, Ronan&Erwan
latali Crasset, Richard Hutten,
og Michael Marriot.

Að hanna

Í þetta skipti ætla ég að bregða út af vana mínum. Hingað til hefi ég aðeins sagt sögur af nýyrðum, sem ég hef sjálfur myndað, enda veit ég mest um þau. Margir hafa spurt mig um, hvort ég hafi ekki myndað sögnina að hanna. Svo er ekki. Alexander Jóhannesson háskólarektor er höfundur hennar.

Á fundum Orðabókanefndar Háskólans kom til umræðu, þegar undirbúið var orðasafnið um flugmál á árunum 1955 og 1956, hvernig þýða skyldi „to design an aeroplane“. Fyrst, þegar þetta var rætt, hafði enginn tillögu um, hvernig þýða skyldi sögnina „to design“, enda hafa margar þjóðir gefist upp við það. Svo gerist það nokkru síðar, að Alexander Jóhannesson byrjar fund á því að segja, að „to design“ geti heitið á íslensku að hanna. Hann rökstuddi þetta ekki mikið. Ég man, að hann sagði, að sögnin hefði heitið á frumnorraenu hanþón, væri skyld gotnesku hinþan „grípa“ og sænsku „hinna“, sem merkir „ná“ o.fl. Út af þessu spunnust nokkrar umræður. Bent var á, að samróta væri hannarr „laginn, listfengur“ og nafnorðið hannyrð(ir). Við sem fundinn sátu, vissum allir, að Alexander var djarfur í nýyrðasmíð, og við kunnum að meta það. En ég held, að nú hafi okkur öllum fundist, að hugkvæmni rektors gengi úr hófi fram. En við höfðum enga aðra tillögu, svo að sögnin að hanna var tekinn í nýyrðaheftið sem þýðing á „to design“. En ég held, að mér sé óhætt að fullyrða, að engum okkar hafi dottið í hug, að sögnin ynni sér rótfestu í málinu.

Ég veit ekki nákvæmlega, hvenær tekið var að nota sögnina. En ég minnst þess, hvenær ég varð þess fyrst var. Viðbætur við Blöndalsorðabókina kom út 1963. Við Jakob Benediktsson ritstýrðum þessari bók. Auðvitað skiptum við með okkur verkum. Það féll til dæmis í minn hlut að velja orð úr nýyrða-söfnunum. Ég hafði ekki tekið með sögnina að hanna, gerði ekki ráð fyrir, að hún yrði nokkurn tíma notuð. Svo brá þó við annaðhvort síðla árs 1962 eða snemma árs 1963, að ég heyrði sögnina í útvarpsfrétt. Ég var einmitt að les próförfk af Blöndalsviðbæti. Ég brá skjótt við og bætti sögninni að hanna inn í próförfkina. Ég sá, sem sé, að mér hafði skjátlást. Það var greinilegt að sögnin að hanna var orðin fastur liður í íslenskum orðaforða. Nú er hún orðin svo algeng að við liggur að hún sé ofnotuð.

Fljótlega voru mynduð af sögninni orðin hönnun og hönnuður. Hins vegar hefur orðið hönn, sem er í heftinu um flugmál og táknar „hannaðan“ hlut, ekki náð að festast. Sögnin að hanna fullnægði ríkri þörf og fyllti gat í merkingaforða málsins.

Sögur af nýyrðum. Umsjón: Halldór Halldórsson
Íslenskufraeðingur. Úr Dagblaðinu Vísí 1982.

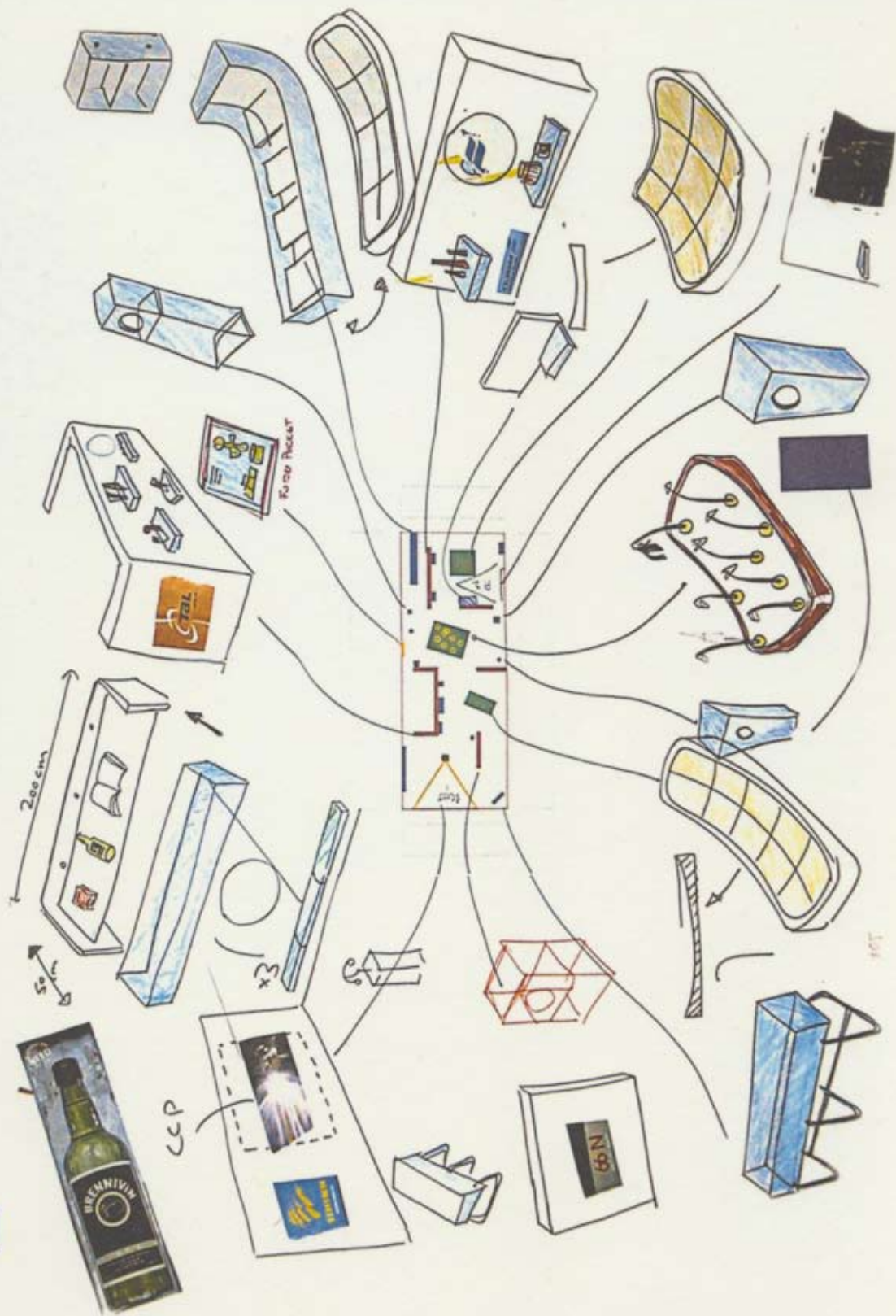
tíminn einn...

tíma-mótun

Viðhorf mannsins til sögunnar einkennist af missannfærandi tilraunum til að orða hlutverk hennar í samtímanum. Þannig er sagt að í spegilmynd nútíðar mælist fortíð og framtíð, að sagan hafi augu sín bak við sig, jafnvel að öll saga sé í raun samtími. Þá er því haldið fram að sagan geymi allt sem við gerum og að þeir sem þekki vel til í þeirri geymslu öðlist spádómsgáfu. En sá lærdómur sem draga má af fortíðinni hlýtur að mótast mjög af því hvernig þær upplýsingar sem fyrir liggja eru meðhöndlaðar. Gildismati og forgangsroð þeirra sem velja, flokka og skrásetja á hverjum tíma. Sú saga sem geymsl hefur er oftár en ekki túlkun þeirra sem tóku að sér varðveislu hennar. Á sínum tíma. En það er ömur saga.

Þegar fjallað er um sögu mannsandans, sköpunarinnar og listarinnar er það viðtekin venja að skilja sögunni í títölulega skýrt almörkuð tímabil með hjálp einkennisorða og ártala. Af þessu vill leiða að menn sjá fortíðina sem róð tímabíla þar sem eitt tekur við af öðru og heitir einföldu nafni hvort sem það er endurreisn, barrokt, rómantik, móðernismi, pop eða nútímóðernismi. Vissulega verða einstaka sínum snögg umskipti sem réttlæta skiptingu slíkra tímabíla um eitt ártal til hægðarauka. En yfirleitt er ekki um þær stökkbreytingar að ræða heldur flókna og oft lítt sýnilega þróun á löngum tíma. Oft með svo hæglátum hætti að tímamótamenningar sjálfir verða hennar naumast varir.

Sé frúð til hönnunar, má halda því fram að það sé fleira sem bindi nefnd tímabil saman en aðskilji þau. Að þrátt fyrir nýjar hugmyndir, ný hraefni og nýja tækni há séu menn íúlegra að fast við sama teketilinn, sama hjólið og sömu táknið, bara í nýjum búningi. Hönnuðir sem stilla sér upp andspænis hinu nýja og óþekhta, ymist vegna nýrra forsenda og þarfa eða vegna einskærrar sköpunargleði og þrár eftir margbreytileika og nýbreytni, reyna þannig að horfa fram á veginn en hafa samtímis augu í huakkanum. Þeir leitast við að gefa hinu ómótaða form, gera hið óþekhta þekkt, en eru ekki stóur að uppötva það sem gleymt er og endurmeiða alþekktar stærðir. Þeir spyrja stöðugt þeirra spurninga hvort tíminn móti maninn, maðurinn tímann eða hvort maðurinn og tíminn mælist á mibri leið - í spegilmyndinni. Og sumir finnast (um stóir) á einmanalegu ferðalagi á undan eigin samtíma.

tíma-mótun

ISBN 9979-60-586-3

9 789979 605867